

Series I

Volume XXIII

1997

ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԵՒ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

TABLE OF CONTENTS

Vol. XXIII (1997)

ANNOUNCEMENTS	1
Officers of the Society	1
Armenian Numismatic Society Web Site on Internet	1
Books Shipped to Armenia Lost	1
A New Computer for the Society (Macintosh Performa 6300CD, PowerPC)	1
Obituary	1
Armenian Numismatic Literature	2
BEDOUKIAN, Paul Z. A Hoard of Coronation Trams of Oshin	3
Armenian Numismatic Literature	12
NERCESSIAN, Y. T. Angel on King Oshin Coronation Trams	13
ԱՐԴՅՈՒՆԱՆ, Հենրի Վ. Թիվրիսի Յովանանեան դպրոցի կրծքանշանները	19
SARKISSIAN, Henry V. The Lapel Pins of Hovnanian School in Tiflis (in Armenian)	21
The Ararat Eskijian Museum Grand Opening	21
Announcement	23
Letters	23
NERCESSIAN, Y. T. Inventory of Cilician Armenian Gold Coins	25
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ. Հայաստանի Հանրապետութեան դրոշը, զինանշանը, շքանշաններն ու մեդալները	37
REPUBLIC OF ARMENIA. The Flag, Coat of Arms, Orders and Medals of the Republic of Armenia (in Armenian)	37
Armenian Numismatic Literature	42
ISHKHANIAN, Hagop. Stamps in Our Days	43
Armenian Numismatic Literature	45
Editorial	47
Letters	48
NERCESSIAN, Y. T. The Armenian Coin Auction of John J. Slocum	49
Armenian Numismatic Literature	52
ԱՐԴՅՈՒՆԱՆ, Հենրի. Դրամագիտութեան հարցերը Ազգագրական Հանդես-ի էջերում	53
SARKISSIAN, Henry V. Numismatic Inquiries in <i>Aztagrakan Handes</i> (in Armenian)	53
Armenian Numismatic Literature	56
BOOK REVIEW. <i>Ottoman Silver Marks</i> , by Garo Kürkman. Reviewed by YTN	58
ESKIJIAN, Luther Letter to Our Membership	59
Armenia Mints the First Gold Coin	60
News Release	60
Donations	60
NERCESSIAN, Y. T. The Armenian Coin Auction of Edward Joseph	61
Armenian Numismatic Literature	67
SARYAN, L. A. A Counterfeit Coronation Tram of Levon I of Cilician Armenia	69
Armenian Numismatic Literature	70
NERCESSIAN, Y. T. A Counterfeit Levon-Hetoum Silver Tram	72

Series I

Volume XXIII, No. 1

March 1997

ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԵՍ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

TABLE OF CONTENTS

ANNOUNCEMENTS	1
Officers of the Society	1
Armenian Numismatic Society Web Site on Internet	1
Books Shipped to Armenia Lost	1
A New Computer for the Society (Macintosh Performa 6300CD, PowerPC)	1
Obituary	1
Armenian Numismatic Literature	2
BEDOUKIAN, Paul Z. A Hoard of Coronation Trams of Oshin	3
Armenian Numismatic Literature	12
NERCESSIAN, Y. T. Angel on King Oshin Coronation Trams	13
ԱՐԴՎԵԱՆ, Հերի Վ. Թիֆլիսի Յովհաննեսն դպրոցի կըծքանշանները	19
SARKISSIAN, Henry V. The Lapel Pins of Hovnanian School in Tiflis (in Armenian)	
The Ararat Eskijian Museum Grand Opening	21

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XXIII, No. 1

March 1997

ANNOUNCEMENTS

Officers of the Society

President: Luther Eskijian
Vice President: Terenik Nercessian, e-mail, nercessian@aol.com
Treasurer: Wartan Gewenian
Secretary & Editor : Yeghia T. Nercessian

Armenian Numismatic Society Web Site on Internet

Information about the Armenian Numismatic Society has been available on the Internet for two years:

address: <http://www.coin-universe.com/org/armenian/index.html>

Telephone area code change

Starting January 25, 1997 (transition period up to July 25, 1997) our Phone/Fax number and new area code: 562/695-0380

Books Shipped to Armenia

The United Armenian Fund's 86th airlift arrived in Yerevan on September 8, 1996; it carried 102 copies of *Armenian Coins and Their Values* and 20 copies of *Armenian Numismatic Journal* donated by the Armenian Numismatic Society (valued at \$4000). The recipient, the State Museum of Armenian History in Yerevan, undertook the responsibility of distributing these materials to the libraries of Armenia and Arts'akh. Unfortunately, the whole shipment disappeared in the airport. During a telephone conversation, on November 18, 1996, Mr. A. Shahnazarian, director of the Museum, informed us that all four boxes of books were discovered in Arts'akh, and returned to the Museum. Seven copies of *ACV* were missing but the remaining books have reached their destination.

A New Computer for the Society (Macintosh Performa 6300CD, PowerPC)

This new acquisition has all the modern conveniences: 16 MB/1.2 GB memory, 100 MHz speed, electronic Fax Modem, CD, Multiple scan 15 inch color display, microphone, sound input/output ports, extensive supply of fonts, etc. We purchased numerous fonts: Armenian, Russian, transliterator symbols, and of course, some new software. Needless to say, there is a lot to be purchased yet. Henceforth "Armenian Numismatic Literature" in our journal will be set with Times font, since Cyrillic and transliterator fonts are based on Times font. As we progress in 1997, these new acquisitions will be more apparent and our journal will have an even more professional appearance.

Obituary

It is with deep sorrow we report the death of Fr. Sahak Djemdjemian (5.III.1939-†12.X.1996), Abbot General of the Mekhitarist Order, in San Lazzaro, Venice. Fr. Djemdjemian had an interest in Armenian numismatics and authored numerous articles relating to Armenian coinage in our journal.

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660-1920, U. S. A. Associate Editors, W. Gewenian and T. Nercessian, Corresponding Editors, L. A. Saryan (Greenfield, WI) and Henry Sarkissian (Erevan). Non-member subscriptions \$12.50 per year. Back issues available. **ISSN 0884-0180 — LCCN 85-649443**

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

1 ANEC. ANEC Awards 27 Students Setian Ancient Armenian Coin. *Armenian Weekly*, Vol. LXVI (13 July 1996), No. 28 (29768), p. 6.

The deserving students for excellence in Armenian studies are awarded with ancient Armenian coins donated by Gary Setian.

YTN

Հայերէն դասընթացքներուն մէջ առաջնակարգ ուսանողները վարձատրուած են հին հայկական դրամներով, նույիրուած՝ Կարի Սէթեանի կողմէ:

ԵԹՆ

2 ARMENIAN OBSERVER. New Jubilee Coins Issued. *Armenian Observer*, Vol. XXVI (21 August 1996), No. 43, p. 6.

ROA Central Bank issued new coins dedicated to the XXXII World Chess Olympiad to be held in Yerevan. The copper-nickel alloy coin has 100 drams face value, 29.5 mm diameter, 10.8 grams. 2000 proof copies of the same type were issued for the collectors. The obverse displays coat of arms of Armenia, the reverse depicts a chess board and in English "XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA."

YTN

ՀՀ Կեդրոնական Դրամատոնը թողարկած է նոր դրամներ նույիրուած՝ այխարհի շախմատի 32-րդ ողիմականին, որ տեղի պիտի ունենան Երևանի մէջ, Պղինձի և նիկէզի մետաղաձոյլ դրամը ունի 100 դրամ արժէք, 29.5 մմ տրամագիծ, 10.8 գրամ՝ կշիռ՝ Նոյն տեսակէն յղկուած 2000 օրինակ թողարկուած է հաւաքորդներու համար Երևանի վրայ պատկերուած՝ է Հայաստանի զինանշանը, ետին՝ շախմատի տախտակը և անդիբնուղ «XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA»:

3 ARMENPRESS. New Commemorative Medal. *Nor Gyank*, Vol. XVIII (12 September 1996), No. 40, p. 25

A new medal dedicated to the fifth anniversary of the independence of Arts'akh was issued. The obverse displays the coat of arms of Arts'akh; the reverse, the symbol of immortality and "Nagorno-Karabagh Republic" inscription. The medal was designed by Arkady Petrossian and struck in France. The diameter is 50 mm.

YTN

Նոր մեդալ մը թողարկուած է, նույիրուած՝ Արցախի անկախութեան հինգերորդ տարեթարցին: Մեդալի երեսին վրայ պատկերուած է Արցախի զինանշանը՝ կռնակը՝ յաւերժութեան նշանը և «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն» արձանագրութիւնը: Մեդալի գծագրին է Արգարի Պետրոսեան, կտրուած է Ֆրանսա Տրամագիծը 50 մմ է:

ԵԹՆ

4 HAJINIAN, Charles A. Levon Saryan Receives Numismatic Award, by Charles A. Hajinian. *Armenian Reporter Int'l*, Vol. XXIX (22 June 1996), No. 38; *Armenian Weekly*, Vol. LXVI (22 June 1996), No. 25 (29765), p. 6.

Levon A. Saryan was selected as "the first-place winner of the Bradfield Literary Award" for publishing "Recent Chemical Studies on Ancient and Medieval Armenian Coins Using SEM-EDS," published in the Fall 1995 issue of *The Sentinel* journal.

YTN

Լևոն Ա. Սարեան ընտրուած է «Bradfield գրական մրցանակին առաջին տեղը շահողը» Աէլքիթէլ պարերականի Աշխան 1995-ի համարին մէջ իր «Recent Chemical Studies on Ancient and Medieval Armenian Coins Using SEM-EDS» յօդուածին համար:

ԵԹՆ

5 HAJINIAN, Charles A. Saryan Receives Numismatic Award, by Charles A. Hajinian. *Armenian Mirror-Spectator*, Vol. LXV (22 June 1996), No. 50 (3442), p. 9.
See abstract of No. 4.

A HOARD OF CORONATION TRAMS OF OSHIN¹

PLATE I

PAUL Z. BEDOUKIAN, Ph. D.

When I was in Paris a few years ago, I visited the well-known professional numismatist Mrs. Nadia Kapamadji, who showed me a hoard of coronation trams of Oshin, the king of Cilician Armenia from 1308-1320. Mrs. Kapamadji kindly placed the entire collection at my disposal for the purpose of research.² The time and place of discovery of the hoard remains unknown. The hoard originally consisted of 129 pieces, twelve of which were already sold. This article is therefore based on the study of the remaining 117 pieces.

The existence of coronation coins among the regular trams of the Roupenian kings is very interesting, although it sometimes presents an enigma which cannot be satisfactorily resolved.

It is understandable that, when Prince Levon II (1186-1198 A.D.) was anointed king in 1198 and established a new dynasty, he struck coronation coins to immortalize that historical event, and show his people and the world that he had been anointed king. On the obverse³ of some of his coronation coins we see Levon on his knees before Christ, while a dove descends from heaven above; on others, rays of light descend to bless the event. On the reverse we see two lions back to back, facing each other, with a long cross standing between them.

It is accepted that Levon struck these coins during the first year of his rule as king. They are comparatively scarce² and in the author's book, of over 4000 silver coins of Levon I only 120 are of the coronation type.³ This comparison supports the opinion that Levon's coronation coins were struck for only a limited period at the beginning of his reign.

Levon's successors Hetoum I and Levon II did not strike coronation trams.

When Levon II died in 1289, he was succeeded by his son Hetoum II. Capable individual though he was, Hetoum preferred the religious life and in 1293 handed the

¹ Originally published in *Haigazian Armenological Review*, Vol. IV (1973), pp. 81-96. It was translated into English by Levon A. Saryan, Ph.D. A few revisions and updates are reflected in the footnotes.

² [Mrs. Nadia Kapamadji (Nvart Kapamadjian) was a prominent coin dealer and collector in Paris for several decades. Her collection was published by Serge Boutin, *Monnaies des Empires de Byzance*, 2 vols. (Maastricht, 1983), and placed for sale at auction *Numismatique: Collection N. K.* (Paris, October 27-29, 1992). The collection contained 31 Oshin coronation trams (coins #1354 to 1384) and the sale included 27 coronation trams offered in five lots (#931 to #935). Many if not all of these trams originated from this hoard.—LAS]

³ Since specific terms do not exist in the Armenian language to describe the obverse and reverse of a coin, it is proposed that the words *ayoghm* (side A) and *begoghm* (side B) be used for the terms obverse and reverse respectively. In the past, the term *k'orp'us* (corpus) was proposed to describe a complete collection of literary works, and now this term is commonly used in Armenian numismatic writing.

² I am informed that lately a large hoard containing 3500 Levon I coronation trams has been discovered. This news is not yet confirmed. (Bedoukian later studied and published a hoard of over 800 such trams. See Paul Z. Bedoukian, "A Large Hoard of Coronation Trams of Levon I," *Handes Amsorya*, Vol. 90 (1976), pp. 409-440; also in *Selected Numismatic Studies* (Los Angeles, 1981), pp. 302-317.—LAS]

³ Paul Z. Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia* (New York, 1962), pp. 139-144.

throne over to his next brother Toros. Toros ruled as the king's representative but not as king, and for that reason did not strike any coins in his name.

In 1296, Hetoum II and Toros travelled to Constantinople to attend the wedding of their sister to the son of the Byzantine emperor. In their absence, the next brother Smpad declared himself king. We don't know by what means he was able to obtain the approval of both the Catholicos [the supreme patriarch of the Armenian Church, LAS] and the Great Mongol Khan Prince Ghazan for this act. When the two older brothers returned from Constantinople, Smpad had them thrown into prison, then had Toros killed and Hetoum blinded by searing his eyes.

A fourth brother, Gosdantin, finding Smpad's actions intolerable, revolted against Smpad and succeeded in capturing and imprisoning him. Hetoum was released from prison, but because he was blind he permitted Gosdantin to rule. Shortly thereafter, however, Hetoum regained his sight, and the people and nobles preferred to have their lawful king seated on the throne. They united behind Hetoum and succeeded in defeating Gosdantin and Smpad. the two usurpers were exiled to Constantinople where they remained until their death.

We know that Hetoum II did not strike silver trams, but satisfied himself with copper and small billon coins.

It is interesting to note that both Smpad and Gosdantin struck attractive silver trams of high silver purity. The trams of both were heavier and contained more silver than the later trams of Levon II. Likewise, they were considerably higher in weight and silver content than those of Hetoum II's successor Levon III. Gosdantin also struck gold coins.

The trams of Smpad resemble those of Levon I, perhaps because he wished to inform the Armenian people that he was Levon's worthy successor. Smpad's trams are of two types. On the obverse of one we see the king seated on a throne decorated with lions, holding a cross in his right hand and a lily in his left had, just like on the trams of Levon I. On the second type the same picture is on the obverse, except that in the king's left hand we see a double-edged axe (or mace) resting on his shoulder. On the reverse of both types are Levon's twin lions, with a long double cross. The weights and specific gravities⁴ of the two types do not differ significantly from each other. Consequently, we cannot say with certainty that the first type is a coronation tram and the second, a regular tram.

The following measurements were taken from clean coins of each type in the author's collection:

Smpad trams resembling the regular trams of Levon I

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
1.	2.9100	10.32
2.	3.0209	10.30
3.	2.7473	9.70

⁴ The specific gravity of a silver coin indicates its silver content. Silver coins are mostly a mixture of silver and copper; in such a mixture a coin with a specific gravity of 10.35 contains approximately 92% silver, while a coin of specific gravity 9.95 contains barely 70% silver.

Smpad trams with the double-edged axe

<u>Coin No.</u>	<u>Weight (grams)</u>	<u>Specific Gravity</u>
1.	2.5905	10.10
2.	2.6780	9.85
3.	3.0056	10.20
4.	2.3732	9.80
5.	3.0900	10.17

The silver coins of Goshdantin I are generally of good quality, but since they are very rare it is not possible to list here their weights and specific gravities.

It has already been noted that the trams of Smpad and Goshdantin are of higher weight and silver content than the trams of the later period of Levon II. It is likely that the two usurper kings made an attempt to improve the quality of the silver coinage which was in circulation in the country.

It can be seen that silver coins of Levon III (1301-1307) suffered a decline both in terms of weight and silver content. Most of the succeeding kings gradually reduced the weight and silver content of their coins. This is easily explained as a consequence of the deteriorating political situation, and reflects the country's failing economy.

Under these conditions it is surprising to find, among the many silver coins of Oshin, a series of rare trams which resemble in appearance the regular silver trams of King Levon I, and are also equivalent to Levon's trams in terms of weight and silver content. As recently as 1962, these coins were rare; of the more than 200 silver coins of Oshin catalogued in the author's book,⁵ only 13 were of this coronation tram type. [The bulk of Oshin's silver coinage is of the type obverse: king riding on horseback to right, reverse: lion walking to right with cross. These coins, called takvorins, contain substantially less silver than the trams.—LAS]

In recent years, thousands more Roupenian coins have been discovered including many coins of Oshin. In 1967, a small 17 piece hoard of Oshin coronation trams passed through this writer's hands. The weights and specific gravities of several clean Oshin trams from this hoard, clean Oshin trams from the author's collection, and Oshin takvorins from the author's collection are given below:

Oshin coronation trams from the author's small hoard

<u>Coin No.</u>	<u>Weight (grams)</u>	<u>Specific Gravity</u>
1.	2.8819	9.940
2.	2.9264	9.800
3.	2.9641	9.800
4.	2.9021	10.050
5.	2.9446	10.035
6.	2.8250	10.200

⁵ Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia*, pp. 353-364.

Oshin coronation trams from the author's collection

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
7.	2.6300	10.60
8.	2.6723	10.21
9.	2.9676	10.30
10.	2.9797	10.27
11.	2.8667	10.04

Regular Oshin takvorins from the author's collection

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
1.	2.4166	9.30
2.	2.4386	9.40
3.	2.1331	8.90
4.	2.3770	9.50
5.	2.3651	9.46
6.	2.3696	9.10
7.	2.4982	9.63
8.	2.2198	9.61

It can be seen that there is a considerable difference between Oshin trams and Oshin takvorins both in terms of weight and silver fineness. Unquestionably, these two types were not regarded as the same type of coin and had different values in the marketplace. In fact, if we compute the average silver content of the coronation trams, we see that each contained on the average 2.3 grams of silver, while the takvorins contained an average of 1.2 grams. Thus, the trams had about twice the value of the more common takvorins.

The question arises as to why Oshin struck high quality coronation trams. He could have struck coins of the takvorin specifications with the types of Levon I, and this way would have conserved the silver bullion of the royal treasury while still announcing his coronation. Consequently, there must have been other reasons for striking coins with the specifications of the trams of Levon and Hetoum-Zabel.

Catalogue of the coin hoard

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
(All obverses are from the same die. x = all are from the 17-piece coin hoard)			
1	ԿԱՐՈՂԱԿԻՆՈՒ Ա. Տ. Հ.	+	1, 8, 19, 20, 89, 90, 91, 92
2	ԿԱՐՈՂԱԿԻՆՈՒ Ա. Տ. Հ.	+	3, 3x, 101
3	+	+	
3x	+	+	
4	+	+	
5	+	Ա. Տ. Հ.	5, 23a

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
6	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԸ Է	+	
7	» » »	+	6, 7, 8, 66a, 100, 104, 105, 106, 116a
8	» » »	+	
9x	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՆՈՒ	+	9x, 103b, 107
9	» ԱՆՈՒ	+	9, 103c
Ահօն թագակառ ՀԱՅՈՑ Է* (Without letter Տ)			
10	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԸ	+	10, 11, 96, 97, 98, 99x, 110, 111
11	» »	+	
12	» »	+	8, 80, 81, 82, 83
13	» »	+	13, 14, 58, 59, 60, 61, 62
14	» »	+	
15	» Ա.Ց Է	+	15, 15x, 34, 35, 36
15x	» »	+	
16	» »	+	16, 95
17	ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱԱԲ ԱՆՈՒՑ	+	17, 86
18	» Ա.Ց Է	+	1, 18, 19, 20, 89, 90, 91, 92
19	» »	+	
20	» »	+	
21	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԸ		21, 85
22	» ԱՍԸ	+	
23	» ԱՍԸ Ւ?	+	23, 37, 38, 47, 102
23a	» ԱՍԸ		5, 23a
Ահօն թագակառ ՀԱՅՈՑ (A dot above left lion)			
24	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՑ Է	+	24, 25, 40
25	» » »	+	
26	» » »	+	26, 27, 28, 45, 46, 50, 51, 52, 53, 53x
27	» » »	+	
28	» » »	+	
29	» » »	+	
30	» » »	+	30, 42, 43, 44, 49
(No dot above lion)			
31	» » »	+	
32	» » »	+	31, 32, 33
33	» » »	+	
34	» » »	+	
35	» » »	+	15, 15x, 34, 35, 36
36	» » »	+	
37	» » »	+	23, 37, 38, 47, 54, 102
38	» » »	+	
39	» » »	+	
40	» » »	+	24, 25, 40
41	» » »	+	41, 48

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ			
42	ԿԱՐՈՂՂՈՒԹԲՆ Ա.Ց Է		
43	» » »		30, 42, 43, 44, 49
44	» » »		
45	» » »		26, 27, 28, 45, 46, 50, 51, 52, 53, 53x
46	» » »		
47	» » »		47, 27, 28, 84, 108, 41, 48
48	» » »		
49	» » »		
(Same obverse with different die)			
50	» » »		
51	» » »		51, 52, 53, 53x, 54, 28, 26, 27, 45, 46
52	» » »		
53	» » »		
53x	» » »		
53x	» » »		
53x	» » »		
54	» » »		23, 37, 38, 47, 54, 102
55	» » »		55, 30, 42, 43, 44, 49
56	» » »		
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ			
57	ԿԱՐՈՂՂՈՒԹԲՆ Ա.ՑՈՑ		57, 57x
57x	» »		
58	» Ա.Ա.Ց		13, 14, 58, 59, 60, 61, 62
59	» »		
60	» »		
61	» »		
62	» »		
63	» Ա.Ա.ՑՈ		63, 94
64	» Ա.Ց Է		64, 65, 67, 68
65	» »		
66	» Ա.Ա.ՑՈ		
66a	» Ա.Ա.ՑՈ Է		6, 7, 8, 66a, 100, 104, 105, 106, 116a
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ			
67	ԿԱՐՈՂՂՈՒԹԲՆ Ա.Ց Է		64, 65, 67, 68
68	» »		
69	» Ա.Ա.Ց		
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ			
70	ԿԱՐՈՂՂՈՒԹԲՆ Ա.Ա.Ո		70, 71
71	» »		
72	» Ա.Ա.Ո		72, 116
73	» Ա.Ա.Ո		
74	» Ա.Ա.Ո		

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
ԱԻԾԻՆ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
75 ԿԱՐՈՂՈՒԹՔԲՆ ԱԱՏ			75, 76, 77, 78, 93
76 > >			
77 > >			
78 > >			
79 > >			
80 ԿԱՐՈՂՈՒԹՔԲՆ ԱԱՏ			80, 81, 82, 83
81 > >			
82 > >			
83 > >			
84 > >			
85 > >			21, 85
ԱԻԾԻՆ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
86 ԿԱՐՈՂՈՒԹՔԵԱՄԱՅ ԱԵՈ			17, 86
87 > >			87, 88
88 > >			
89 > ԱԵ			1, 18, 19, 20, 89, 90, 91, 92
90 > >			
91 > >			
92 > >			
93 > ԱԱՏ			75, 76, 77, 78, 93
94 > ԱԱՏՈ			63, 94
ԱԻԾԻՆ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
95 ԿԱՐՈՂՈՒԹՔԲՆ ԱՅ Է			
96 > ԱԱՏ			96, 97, 98, 98x, 98x, 110, 111
97 > >			
98 > >			
98x > >			
98x > >			
99 > >			5x, 99
ԱԻԾԻՆ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ (Letter 8 to left of cross)			
100 > ԱԵՈՑ Է			3, 3x, 6, 7, 8, 66a, 100, 104, 105, 106
101 > ԱԵՈՑ			
101x > ԱԱՏ			
ԱԻԾԻՆ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
102 ԿԱՐՈՂՈՒԹՔԲՆ ԱՅ Է			23, 37, 38, 47, 102
ԱԻԾԻՆ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
103 ԿԱՐՈՂՈՒԹՔԲՆ ԱԱՏՈ			23, 37, 38, 47, 102
ԱԻԾԻՆ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ (Letter 8 at the left side of cross)			
103a ԿԱՐՈՂՈՒԹՔԲՆ ԱԵՈՑ			4, 103a
103b > ԱԵՈՑ			103b, 107, 5x
103c > ԱԵՈ			9, 103c

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
Ահօն ԹԱԳԱԽԻՐ ՀԱՑՈՑ (Ligatured Թ and letter Ց in the field)			
104	ԿԱՐՈՂԱԽԹԱ Ա.ՑՈՑ Է		6, 7, 8, 100, 104, 105, 106, 66a, 116a
105	,		
106	,		
107	,	Ա.ՑՈՑ Լ	103b, 107, 5x
108	,		
109	,	Ա.ՑՈՌ	
109x	,		
110	,	Ա.ՑՈՒ	
111	,		
112	,	Ա.ՑՈՌ	
Ահօն ԹԱԳԱԽԻՐ ՀԱՑՈՌ (Letter Ց at the left side of cross)			
113	ԿԱՐՈՂԱԽԹԱ Ա.ՑՈՌ		113, 114
114	,		
115	,		
116	,	Ա.ՑՈ	72, 116
116a	,	Ա.ՑՈՑ Է	6, 7, 8, 100, 104, 105, 106, 116a, 66a
Ահօն ԹԱԳԱԽԻՐ ՀԱՑՈՌ (The blessing right hand above the cross)			
117	ԿԱՐՈՂԱԽԹԱ Ա.Ց Է		

We know that during the Roupenian era Armenian coins did not always have the same value. Merchants and money changers determined the value of coins according to their precious metal (silver or gold) content.

In medieval documents, we encounter references to three distinct types of Armenian coins: *Bissancios Stauratos* (cross trams), *Daremos Novos* (new trams), and *Taccolini* (takvorins). It has been established that the first term refers to the silver trams of Levon I and Hetoum-Zabel, which have a long cross in the designs.⁶ These coins contain 90% [or more, LAS] silver and weigh about 2.90 grams. Thus they contain about 2.60 grams of silver per coin. The silver coins of Levon II were of lesser quality and called "new trams"; they weighed about 2.60 grams and contained about 70% silver by weight. Their silver content was close to 1.8 grams per coin. Beginning with Levon III, the silver coins again suffered a reduction in silver content and were called takvorins. Their market value was determined on the basis of their silver content.⁷

The silver content of Smpad long cross trams (*Bissancios Stauratos*) was around 2.0 to 2.3 grams per coin. Smpad apparently made an attempt to re-establish the standards which prevailed at the time of Levon I and Hetoum-Zabel. It seems that Gosdantin tried likewise. Levon III was obviously unable to maintain the same standards; his takvorins contain barely 1.3 grams of silver per coin.

When Oshin ascended the throne in 1308, three kinds of silver coins were in use in Cilician markets with three different values. Numerous medieval documents are in

⁶ Paul Z. Bedoukian, "The Identity of the Coins of Cilician Armenia Known as 'Bissancios Stauratos,'" *Handes Amsorya*, Vol. 73 (1959), pp. 241-250; also in *Selected Numismatic Studies* (Los Angeles, 1981), pp. 339-343 (in Armenian).

⁷ Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia*, p. 126.

existence corroborating this point.⁸ It seems that Oshin established his *Bissancios Stauratos* or long cross trams as a specific type of coin, perhaps during the first year of his reign. In any event, the number of these coins struck must have been small, since most of his silvers are takvorins resembling those of his predecessor King Levon III, and his successor King Levon IV.

In conclusion, it is apparent that coins bearing a long cross have a high intrinsic value. They were struck by Levon I, Hetoum-Zabel, Smpad, and in small quantity by Oshin.

There appears to be no reason to call these coins of Oshin coronation trams. No other king of the Roupenian dynasty struck coronation trams, except Levon I, whose purpose it was to announce the inauguration of a new dynasty.

Whether we call these coins coronation trams or long-cross trams (*Bissancios Stauratos*), the hoard under discussion is important in that it illuminates one of the dark pages of Armenian numismatics.

ՕՇԻՆ ԹԱԳԱԿԱՌՈՒՆ ՕՇՄԱՆ ԱՐՄԱԹՆԵՐՈՒ ԴՐԱՍԱՄԱԳԻՒՏ ՄԸ

[Ամփոփում]

Օշին թագաւորին 129 օժման դրամներու գանձին ուսումնասիրութիւնը առաջադրեց որոշ էպակացութիւններ, թէ ինչո՞ւ Օշին հատանեց այս բարձրագակ հազուագիւտ դրամները

Կային որոշ պատճառներ, որ Օշին թագաւորն ալ լւոն Ա-ի կամ Զապէլ-Հեթումի կշռով և որակով դրամներ հատանեց Գիտենք որ ուուրինեան շրջանին հայկական դրամները միշտ նոյն արժէքը չեն ունեցած: Վահանականները և լումայափոխները դրամներուն արժէքը կ'որոշէին անոնց ոսկիի կամ արծաթի պարունակութեան համեմատ: Այսպէս որ շուկայի արժէքները հիմնուած էին ոսկիին կամ արծաթին վրայ

Երբ Օշին գահ բարձրացաւ 1308 թուականին, շուկայի վրայ լուսառութեան մէջ էին երեք տեսակ արծաթ դրամներ, երեք տարրեր արժէքներով: Ժամանակակից լազմաթիւ փաստաթուղթեր կան, որոնք կը հաստատեն այս տեսակիւտը Այսպէս կ'երկի թէ Օշին հատանեց իր Bissancios Stauratos կամ խաչանիչ դրամները իր որոշ տեսակի դրամներ և կը ջանար վերահաստատել նախկին լւոն Ա-ի և Հեթում-Զապէլի դրամական դրութիւնը, թերևս իր թագաւորութեան առաջին տարրան ընթացքին, լայց ամէն պարագայի՝ քիչ քանակով, իսկ իր դրամներուն մէծամասնութիւնը թագուորին էին, նմանութեամբ իր նախորդին Լեւոն Գ-ի, և կամ իրեն յաջորդող լւոն Դ-ի թագուորիններուն

Եզրակացնելով կրանք ըսել ուրեմն, թէ երկար խաչով դրամները բարձր արժէք ներկայացնող որոշ դրամներ էին, որոնք հատանուեցան լւոն Ա-ի, Հեթում-Զապէլի, Մըրատի և քիչ քանակութեամբ վերջին անկամ Օշինի կողմէ

Օշինի այս դրամագիւտը՝ ըլլայ օժման դրամներու, կամ խաչանիչներու (Bissancios Stauratos) զանձ մը, մէծ արժէք կը ներկայացնէ և կը լուսաբանէ մեր դրամագիւտութեան պատմութեան մութ էջերէն մէկը

Պ. ԶԱՐԵԿ ՊՏՈՒԿԵԱՆ

⁸ Victor Langlois, *Cartulaire* (Venice, 1863).

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

6 HOVANNISIAN, Richard G. *Republic of Armenia; Between Crescent and Sickle; Partition and Sovietization*, by Richard G. Hovannisian. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1996, figs. 26-30, illus.

Postage stamps and currency of the Republic of Armenia are illustrated.

YTN

Պատկերուած են Հայաստանի Հանրապետութեան զրոշմաթուղթերն ու թղթադրամները

ԵԹՆ

7 NOYAN TAPAN. Chatraki 32rd hamashkarhayin oghimpiakanin nuiruats hushadram [Commemorative Coin Dedicated to World 32nd Chess Olympiad] - Ճամրակի 32րդ համաշխարհային ողիմպականին նուիրուած յուշագլաւ. *Armenian Life*, Vol. XI (1-7 September 1996), No. 44, p. 38. In Armenian.

The Central Bank of Armenia issued new coins dedicated to the 32nd world chess olympiad, to be held in Yerevan. The obverse displays the republic's coat of arms, "Republic of Armenia" in Armenian, "100 dram," and "1996." The reverse has a chess board and "XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA." The proof coin was struck by the British Royal Mint, 0.925 silver, 38.61 mm, 28.28 g.

YTN

Հայաստանի Կերոսնական զրամատունը թողարկած է նոր լուսադրամներ, նուիրուած՝ ճամրակի 32-րդ համաշխարհային ողիմպականին որ տեղի պատի ունենայ Երևանի մէջ: Երևանի վրա պատկերուած է հանրապետութեան զինանշանը և «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ», 100 ԴՐԱՄ, 1996: Կունազը ունի ճամրակի դաշտը և «XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA»: Ցուցանիշը պատճեն է բրունարկ կոտուած է Բիթուանիոյ Արքայական դրամահատարանին կողմէ, 0.925 յարագ, 38.61 մմ տրամագիծ և 28.28 դրամ կշիռ:

ԵԹՆ

8 NOYAN TAPAN. Ancient Armenian Coin Collection on Display. *Armenian Weekly*, Vol. LXVI (21 September 1996), No. 38 (29778), p. 8.

See abstract of No. 9.

9 NOYAN TAPAN. Hayastani dramneru nuiruats ts'uts'ahandēs [An Exhibit Dedicated to the Coins of Armenia] - Հայաստանի դրամներու նուիրուած ցուցահանդէս. *Armenian Life*, Vol. XI (16-22 August 1996), No. 42, p. 4. In Armenian.

An exhibit of coins donated to Armenia was unveiled in the State Museum of Armenian History. The exhibit was a loan of the Artaxiad and Roupenian dynasty coin collection of Yervant Abadjan. At the end of the exhibit, Abadjan donated some of the valuable coins of his collection to the Armenian Historical, Etchmiadzin, and Central Bank Museums.

YTN

Հայաստանի պատմութեան Պետական Թանգարանի մէջ բացումը կատարուած է Հայաստան նուիրուած դրամներու ցուցահանդէսին: Ցուցահանդէսը իրականացած է չնորհիւ Երուանդ Ապահեանի Արտաշէսեան ու Ռուբենեան դրամներու հաւաքածովին, որ թանգարանին տրամադրւած է: Ցուցահանդէսի աւարտին, Ապահեան իր հաւաքածոյէն արժէքաւոր կտորներ նուիրած է Հայաստանի Պատմութեան, իջլիածնի և Կերոսնական Դրամատան թանգարաններուն:

ԵԹՆ

10 NOYAN TAPAN. Jubilee Coin Dedicated to Chess. *Armenian Observer*, Vol. XXVI (18 September 1996), No. 47, p. 4.

See abstract of No. 7.

ANGEL ON KING OSHIN CORONATION TRAMS

PLATE I (N4-N21)

Y. T. NERCESSIAN

Historical background

King Levon II (1270-1289) was survived by Queen Keran (Kir Anna), five sons, and four daughters. His daughter Zabel married the brother of the king of Cyprus, Rita married Michael IX and became the empress of Byzantium, and two others married Crusader princes. All of Levon's sons—Hetoum, Toros, Smpad, Gosdantin, and Oshin—occupied the throne of the Cilician Armenian kingdom.¹

Hetoum II succeeded (1289-1293, 1295-1296, 1301-1305) Levon II and ascended the throne when Latin states in the Levant were disappearing due to the constant Mamluk attacks. His three intermittent reigns were beset with internal and external strife. He was never crowned king. Hetoum discouraged by political difficulties, abdicated from the throne in favor of his brother Toros (1293-1295) and retired to a monastery. Two years later Hetoum was urged by Armenian nobility and his brother Toros himself to take the reigns of the kingdom.² Hetoum renewed Armenia's alliance with Mongols and strengthened his ties with Cyprus, the only other Christian kingdom surviving in the Levant. In 1296, Hetoum and Toros travelled to Constantinople to pay a state visit to Rita and Michael, turning the regency over to their brother Smpad.³

Smpad (1296-1298) took advantage of his brothers absence, usurped the throne and declared himself as king. On their journey to Cilicia, Hetoum and Toros were captured by Smpad. Toros was strangled to death and Hetoum partially blinded.⁴

Gosdantin I (1298-1299), the fourth son of Levon II, was shocked by the events; he captured and imprisoned Smpad, released Hetoum II, but seized the throne and proclaimed himself as king.⁵ A year later, Hetoum recovered his eyesight. People and nobility wanted Hetoum restored to the throne. Gosdantin released Smpad from prison and both of them fought against Hetoum, the lawful king. Hetoum defeated Smpad and Gosdantin in a battle, captured and exiled them to Constantinople, and took the reign of of the government for the third time when the country was invaded by the Mamluks and suffered devastation.⁶

Hetoum abdicated in favor of Levon, the son of his brother Toros. Levon III (1301-1307) was appointed co-ruler in 1301.⁷ Both Hetoum and Levon were treacherously murdered by their Mongol ally General Pilarghou in 1307.⁸ Some historians allege that

¹ J. de Morgan, *The History of the Armenian People* (Boston, 1965), p. 240.

² de Morgan, p. 242.

³ *ibid.*

⁴ *ibid.*

⁵ *ibid.*

⁶ *ibid.*

⁷ P. Z. Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia* [CCA] (New York, 1962; revised edition, Danbury, CT, 1979), p. 14.

⁸ CCA p. 15.

this crime was committed at the instigation of Armenian nationalists who resented the rapprochement between Hetoum II, his nephew Levon III, and the Catholic church.⁹ Others claim that General Pilarghou nursed a grudge against Hetoum for having prevented the erection of a Muslim mosque in Sis.¹⁰

Oshin, the fifth son of Levon II, hearing of the cowardly murder of Hetoum and Levon, rushed to Anazarbus at the head of a royal regiment and drove the Mongols from Armenian territory. Upon Oshin's complaint, the Great Khan had the Mongol general decapitated.¹¹

Oshin (1308-1320) returned to Tarsus where he was crowned as king.¹² His call for help from the West remained unanswered. The Mamluk sultan al-Nasir al-Din Muhammad, with 20,000 Egyptian troops and in alliance with the Turks of Iconium, invaded Cilician Armenia and advanced as far as Sis and Ayas without opposition. In September 1320, Oshin Baille with his brother Constable Gosdantin, attacked and surrounded the enemy in Ayas. The enemy left behind 6,000 dead and the rest were driven out of Cilicia. When the victorious Armenian army entered Sis, Oshin had already died on July 20, 1320, leaving the throne to his ten year old son Levon.¹³

Coinage

Except for Toros, all sons of Levon II (Hetoum II, Smpad, Gosdantin, and Oshin) struck coins.¹⁴ Hetoum struck billon deniers and two types of copper coins. Smpad struck two types of silver trams (coronation tram and tram), a half tram or billon, and a small sized copper coin known as pogh. Gosdantin I struck coins in gold, silver, and copper.

Oshin struck a silver coronation tram, half tram or half coronation tram, takvorin, and small sized copper pogh. Additionally, there are Oshin takvorins overstruck in Arabic, which were in circulation with regular takvorins and Egyptian Mamluks dirhams.¹⁵ Among all Oshin's coins, the most common coins are his silver takvorin and copper pogh.

Silver takvorin

Obv.: King on horseback riding right, holding reins with his left hand, and with his right hand, a mace extending over his right shoulder. Various field marks. Clockwise legend,
+ ԱՒՉԻՒ ԹԱԳԱՒՆԻՌ ՀԱՅՈ (Oshin king of the Armenians).

Rev.: Lion walking right and facing right. Behind him a cross with one arm. Dot above lion. Clockwise legend,
+ ՇԻՎԸ, Ի ՔԱՂԱՔՆ ՍԻ (struck in the city of Sis).
AR 22 mm, 2.44 g., CCA 1886, ACV 441.

⁹ de Morgan, p. 246, CCA p. 15.

¹⁰ V. M. Kurkjian, *A History of Armenia* (New York, 1964), p. 254.

¹¹ CCA p. 15.

¹² de Morgan, p. 246.

¹³ V. Hovhannessian, *History of the Armenians* (San Lazarro, Venice, 1979), pp. 15-16 (in Armenian).

¹⁴ CCA pp. 314-336, 353-368; Y. T. Nercessian, *Armenian Coins and Their Values* [ACV] (Los Angeles, 1995), pp. 143-150, 155-158.

¹⁵ Paul Balog, *The Coinage of the Mamluk Sultans of Egypt and Syria* (New York, 1964), pp. 146-147, pl. VIII, Nos. 213a-213f. Abdel Rahman Fahmy, "Contributions to Mamluk Coinage," *Bulletin de l'Institut d'Egypte*, Vol. L (1968-1969), pp. 5-36, pls. 1-13 (in Arabic).

Angel on King Oshin Coronation Coins

Copper pogh

Obv.: King seated on a bench-like throne holding cross in right hand, a fleur-de-lys in left. Clockwise legend,
+ Ահօն ԹԱԳԱՒԻՈՐ Հ.
Rev.: Ornate cross. Clockwise legend,
+ ԾԽԱԾ Է ՔԱՂԱՔ ԱՒ.
AE 18 mm, 1.20 g., CCA 1936a, ACV 448.

Silver coronation tram. Angel next to king's head (type Nos. 1-11)

Obv.: The king is seated on a throne ornamented with lions, wearing a crown and a royal mantle on his shoulders. He holds a cross in his right hand and fleur-de-lys in his left. His feet rest on a footstool. Above the fleur-de-lys, next to the king's head, is an angel with two wings. Clockwise legend,
+ Ահօն ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՅ.
Rev.: A long cross between two lions rampant regardant. Clockwise legend,
+ ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ Ա.Յ Է (by the will of God).

Silver coronation tram. Hand next to king's head (type Nos. 12-21)

Obv.: The king is seated on throne as before, but a hand with two fingers extended is next to king's head. Clockwise legend,
+ Ահօն ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՅ.
Rev.: A long cross between two lions rampant regardant. Clockwise legend,
+ ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ Ա.Յ Է.

Catalogue

The catalogue below is formed according to completeness of legend. The first column gives the assigned specimen number. The second column references the corpus number of Bedoukian's paper printed in *Haigazian Armenological Review*, reprinted in *Selected Numismatic Studies* of Paul Z. Bedoukian or English translation preceding this article.¹⁶ The obverse Armenian legend is at the top of the block of coins, starting with specimen number. The reverse Armenian inscription is printed in the third column. The fourth column indicates the reverse cross design patterns (Fig. 1). Column five is the weight of the coin in grams. The sixth column provides pertinent comments on coins as required. Note that all specimens are illustrated in the plate, except coins 14 and 20.

Stylistic grouping of Oshin coronation trams

Because of the paucity of specimens at hand, it was decided to prepare sketches only for reverse cross patterns, illustrated in Figure 1.

In the past King Oshin coronation coins have been studied and the object appearing to right of king's head has been described by Fr. C. Sibilian,¹⁷ K. J. Basmadjian,¹⁸ and P.

¹⁶ P. Z. Bedoukian, "A Hoard of Coronation Trams of King Oshin (1308-1320)," *Haigazian Armenological Review*, Vol. IV (1973), pp. 81-96; also in *Selected Numismatic Studies* [SNS] (Los Angeles, 1981), pp. 488-503 (in Armenian with English summary); English translation in this issue of *Armenian Numismatic Journal*, pp. 3-11.

¹⁷ Fr. C. Sibilian, *Classification of Roupenian Coins* (Vienna, 1892), pp. 81-82 (in Armenian).

¹⁸ K. J. Basmadjian, *Numismatique générale de l'Arménie* (Venice, 1936), p. 170 (in Armenian).

Z. Bedoukian¹⁹ as a hand appearing to the right of king's head and giving divine blessing. However, the author has several pieces in his possession where the object appearing next to king's head is actually an angel with two wings;²⁰ and on late issues this has been simplified giving the impression of a hand with two fingers exended.

Table I. Oshin Coronation Trams

No.	SNS	Reverse Legend	†	WT	Comments
Angel next to king's head					
+ԱԻՉԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ Է*					
01	1	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՆ Է	B2	---	8 in obv. l. field
02	2	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՆՈՑ	B4	---	8 in obv. l. field
03	11	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱԱՏ	B1	---	PB-11
+ԱԻՉԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ					
04	26	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է (CAH coll.)	A1	2.95	4 below rev. cross
05	26	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է (LAS coll.)	A1	2.94	4 below rev. cross
06	26	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է	A1	2.86	4 below rev. cross
07	47	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է	A2	2.84	4 below rev. cross
08	37	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է	A3	2.85	4 below rev. cross
09	37V	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է	A4	2.82	4 below rev. cross
10	64V	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է	A5	2.88	9 below rev. cross
11	56V	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱԱՏ	D	2.74	9 below rev. cross
Hand next to king's head					
+ԱԻՉԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ Է*					
12	17V	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՆՈՑ	C	2.86	
13	16V	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է	B3	2.86	Top loop at the r.
14	10	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱԱՏ	B1	2.87	
+ԱԻՉԻՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ					
15	74V	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՆՈՑ Է	B1	2.80	8 in obv. r. field Dot above footstool
16	101	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՆՈՑ	B5	2.78	8 in obv. l. field
17	89	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՆԻ	B2	2.74	Top loop at the r.
18	75V	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱԱՏ I	B4	2.86	Top of cross thicker
19	64	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱՅ Է	A6	2.87	Ornate footstool
20	58	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱԱՏ	B1	2.96	
21	58	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹՅԱՆ ԱԱՏ	B1	2.82	

Initially, on Oshin coronation coins an angel was engraved next to the king's head. An angel is a messenger of God, in human form with wings, communicating His will

¹⁹ P. Z. Bedoukian, CCA pp. 92, 353-354.

²⁰ ACV 439.

Angel on King Oshin Coronation Coins

to man. In this case, an attendant of God is expressing divine approval of Oshin seated on the throne of the Cilician Armenian kingdom.

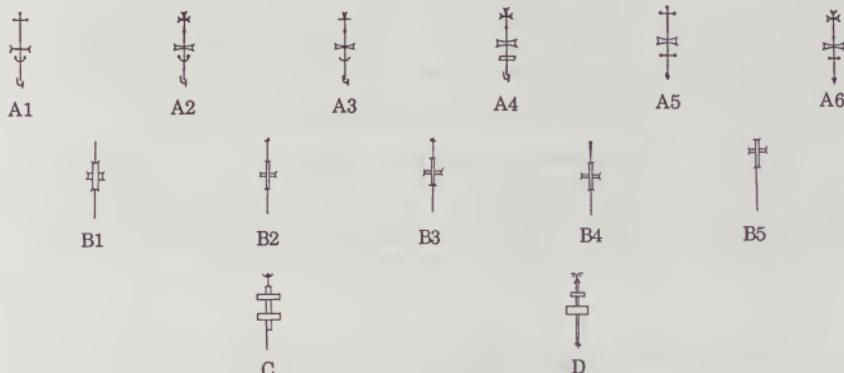

Fig. 1. Oshin coronation tram reverse cross patterns

Eventually, the angel body and two wings were simplified, transformed, and took the shape of a hand and two fingers. Coin Nos. 12 and 13 represent transition dies where the figure is a hybrid: a deformed angelic figure, head disappeared, curved wings became two straight fingers, the body has the same curvature, the legs have taken a strange shape.

On late Oshin coronation issues there are two straight fingers, a bulky object resembling a hand and of course no angel feet. This was accepted as a hand with two fingers indicating divine blessing. Regardless what form this object has, it does not diminish the numismatic value of the silver coin as it is still a coronation piece, and an extremely scarce one at that.

In Table I, three coins are introduced from Bedoukian's paper. These are inserted in our list so that one may not argue that the coins presented with a hand, should be catalogued first according to completeness of inscription, and coins with an angel icon should follow next.²¹ The reader should keep in mind that the catalogue offered in Table I is a small percentage of Oshin coronation trams (less than 15%).

In Cilician Armenian coinage we have coronation coins from King Levon I (two types), King Smpad, and King Oshin. None of the other kings issued coronation pieces. The coronation trams of these three kings are very high quality silver (more than 90%) and weigh close to 2.9 grams.

²¹ P. Z. Bedoukian, HAR p. 887-88; SNS p. 494-495. Based on the illustrations, coins 1, 2, 11, 30, and 49 have the angel icon.

Based on the data catalogued in Table I, Oshin Coronation Trams, the average weight of 18 coronation coins is 2.853 grams. The average weight of a sampling of 11 coins catalogued by Bedoukian is 2.869 grams.²²

Oshin also issued another unique coin: a half coronation tram. We have half trams from Levon I, Hetoum I, Levon II, Levon III, and Levon IV but no half coronation trams. Two half coronation trams of King Oshin are known to have existed. One of them once existed in the collection of Catholicos Sahak and was reported by Haikazn Hapeshian,²³ who was quoted by K. J. Basmadjian.²⁴ Whereabouts of this specimen is unknown. A second specimen is widely reported; however, because of the nature of the strike, it remains unknown if the object next to the king's head is an angel or a hand.²⁵

Examination of Oshin's coinage reveals that coronaion trams were struck with greater care than his takvorins and poghs. Since we also have half trams, the possibility exists that at the beginning he intended to strike high quality silver coins similar to Levon I and Hetoum I. Forced with economic reality, they were replaced with debased silver coins known as takvorins, issued by hundreds and thousands.

ՀՐԵՇՏԱԿ ՕՇԻՆ ԹԱԳԱԼՈՐԻ ՕՄՄԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ

[Ամփոփում]

Դրամագիտներ Հ. Կ. Սիսիլեան, Կ. Յ. Բ. Բատմաջեան, Պ. Զ. Պոտոկեան ուսումնասիրած են Օշին թագաւորին օժման դրամները. Դաշտին մէջ, թագաւորի գլխուն աջին երեցող առարկան նկարագրուած է իբրև ձեռք մը, որ երկու մաս ունի

Հեղինակը իր հաւաքածոյին մէջ ունի Օշինի տասնեակ մը օժման դրամներ, ուր երեցող պատկերը հրեշտակի մը նմանի Ապա աելի ուշ թողարկումներուն վրայ այս նկարը պարացուած է և կը նմանի երկու երկնցած մաս ունեցող ձեռքի մը: Մէկ կամ միւս առարկան, արժաթին դրամագիտական արժէքը չի նուագեցներ, տակաւին օժման դրամ մըն է, ու նաև չափազանց հազուագիւա դրամ մը:

Հրեշտակ կը նշանակէ Ասոուծոյ կողմէն յրկուած պատզամառը, իր կամքը կատարելու կամ մարդոց յայտնելու համար Մեր պարագային Ասոուծոյ սպասարկող հակ մը, որ կ'արտայալաէ աստուածային հաւանութիւնը՝ Օշինի Կիլիկեան Հայաստանի թագաւորութեան գահին վրայ բաղմէլուն համար:

Օշին ունի նաև օժման կիսադրամ մը: Յարդ միայն երկու օրինակ տեղեկագրուած է այս կիսադրամէն: Մին կորսուած է ներկայիս միակ ծանօթ նմուշին վրայի կնիքին անորոշութեան պատճառով, առարկային ինչ ըլլալը յատակ չէ:

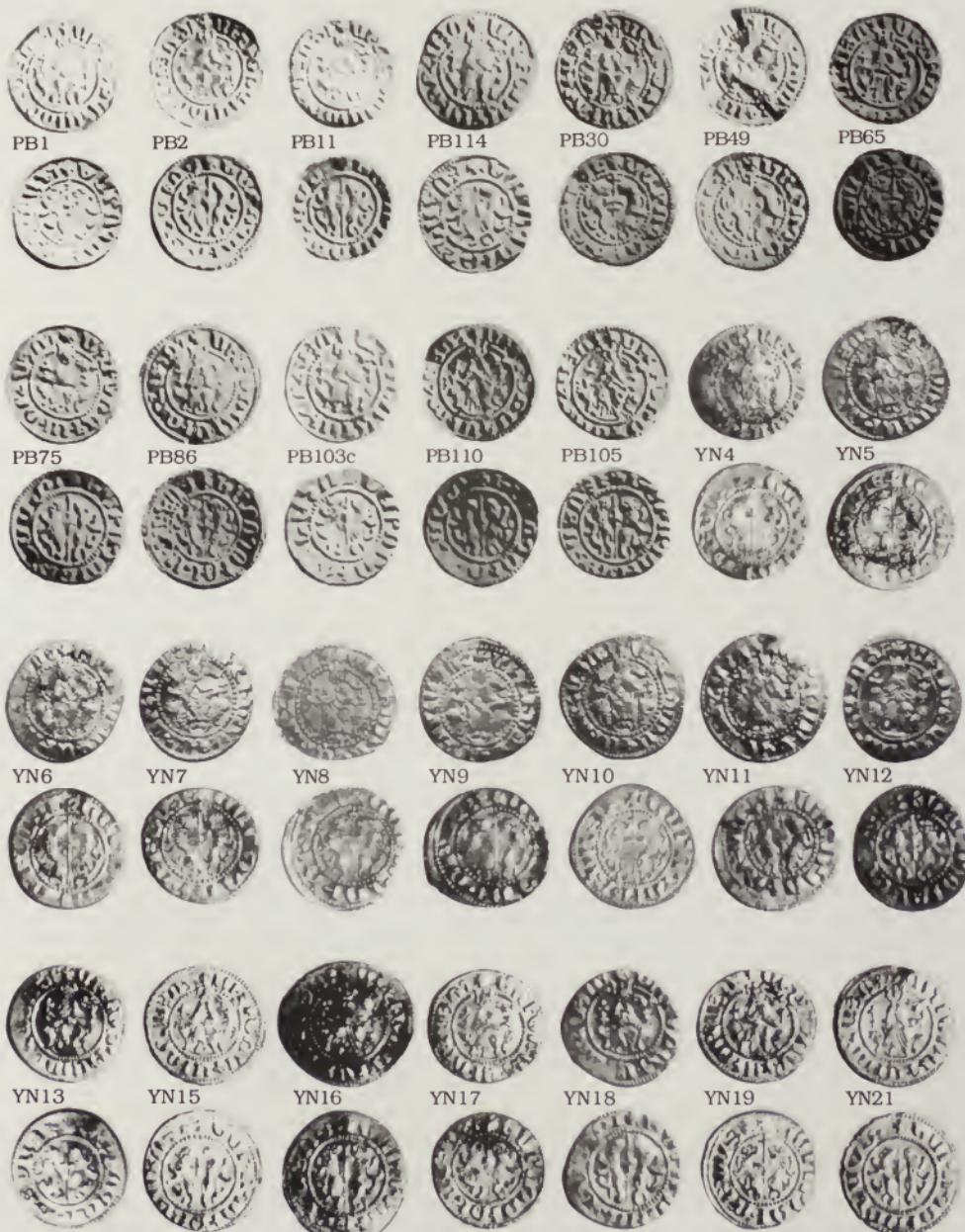
Ե. Թ. Ներսէսեան

²² P. Z. Bedoukian, HAR p. 85; SNS p. 492; ANJ pp. 5-6.

²³ Haikazn Hapeshian, "Ancient Coins," *Azatamar*, Vol. I (March 6/19, 1911), No. 34, p. 544 (in Armenian). Berj M. Garabedian, "The King Oshin Half Tram of Catholicos Sahak Khapaian," *Handes Amsorya*, Vol. CI (1987), pp. 695-697 (in Armenian).

²⁴ K. J. Basmadjian, p. 171.

²⁵ J. Guevrekian, "King Oshin Half Tram," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. IV (1978), pp. 91-94; CCA revised edition 1936b; ACV 440.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՑՈՎՆԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԿՐՄՔԱՆՇԱՆՆԵՐԸ

Հայաստանի քաղաքական, տնտեսական բարդ իրավիճակների հետևանքով ժողովրդի մեծ զանգուածներ ստիպուած էր թողնել հայրենիքը, ապաստան գտնելով երկագունդի այս կամ այն երկրում, ծաօք, այս իրավիճակը շարունակուելով դարեր շարունակ չի դադարում և մեր օրերում, երբ Հայաստան երկիրը շուրջ հինգ տարի անկախ պետութիւն է, Հաստատուելով նոր վայրերում հայերը ապրել և ապրում են լիարժէք կենաքով, ամենուրէք ստեղծում բարիքներ՝ կառուցում եկեղեցիներ, հիմնում զպրոցներ, մշակութիւն կենտրոններ, կառուցապատում քաղաքների թաղամասեր, ստեղծում արուեստի գործեր Սակայն, արտաքուստ բարուոք այս իրավիճակը մշտախնում է բաւական ամրութ վերջնակատ թիշենք, թէ որքան հզօր հայկական գալթօջախներ գերացան, կամ անկման եղրին են կանքնած: Եւ այդ, գույք և օրինաչափ ընթացքը մշտապէս լրկնուում է: Հայկական կրթական օջախների պատմութիւնը և նրանց հնտառնուում ենթալային արուեստի Փակերիստիկայի յուշարձանների ստեղծումն ու պատմութեան ընթացքը ևս սերորդ կապում է երկրի քաղաքական, տնտեսական զարգացման հետ:

Հայերը ունեցել են և ունեն բազմաթիւ մեծ ու փոքր կրթական կենտրոններ տարեր երկրներում, որոնց ճակատագիրը ունեցել է նոյն օրինաչափ ընթացքը: Սակայն կան այնպիսի զպրոցներ, որոնք ունեն առանձին նշանակութիւն հայկական իրաւանութիւնում, ներշնչելով հաստութիւն ոչ միայն նրանց աւարտողների, այլև հետազայտ սերունդների մօտ Եւ դա պատահական չէր, քանի որ այդ կրթօջախները աւարտողները վստահութիւն ներշնչող գրապիտութեան չափանիլ են նման ուսումնական հաստատութիւններից է Ցովնանեան զպրոցը¹: Թէ թիւնք զպրոցի պատմութիւնը ներկայացնող որոշ համառօտ տեղեկութիւններ: Ցովնանեան զպրոցը ժամանակագրական առումով մեծ պատմութիւն չունի, այն ընդգրկում է շուրջ կէստարեան պատմութիւն Սակայն իր նշանակութեամբ, իրը իր ժամանակի օրիորդաց զպրոց, հայ կրթօջախների պատմութեան նշանառութեամբ հջերից է որը ուրեմն չ զալիս ոչ միայն կրթիլիս ըլշանակների կողման ի նրա սահմանագերից զուրու, հանդիսանալով աղջիկների կրթութեան և զամտիարակութեան առաջնակարգ համարում ունեցող ուսումնական հաստատութիւններից մէկը: Դպրոցը, որոշ ընդհատումներով, գործել է 1877 թ. մինչև 1921 թ: Նրա փակուելն էլ սովետական իրաւակարգի ազգային քաղաքականութեան տիտրու հետևանքներից էր:

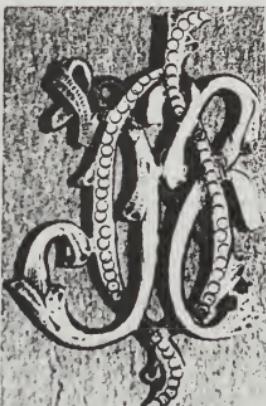
Թէ վիլսի Ներսէսեան արական զպրոցի բացումից յետոյ միայն 1869 թ. Մուլցու Սր. Գէորգ եկեղեցուն կից Թէ վիլսիստ բացուեց Գայանեան օրիորդաց զպրոցը Սակայն, այն միայն ունեռոր խասերի երեխաների համար էր, քանի որ ուսման զարձը բաւականին բարձր էր և ոչ մատչելի շտաբը համար Այդ տեսանկիւնից ելնելով, ծագումով անեցի Ցովնանէս Ստեփանի Ցովնանեան իր կոնջ՝ Սարիամի հետ որչուում են զպրոց հիմնել որը և չունեռ երեխաների համար: Շուտով Ցովնանեանների ընտանիքը տեղափոխուում է Մուլցու, որտեղ և Մարիամ Ցովնանեանը երիտասարդ հասակում մահանում է: Հաս երկոյթին, այլ տիտուր իրողութիւնը ևս իմթանում է զպրոցի շուտափոյթ բացմանը, քանի որ Ցովնանէս Ցովնանեանը որոշում է անպայման իրագործել սիրելի կոնջ վաղեմի երազանքը:

1876 թ. Ցովլիսի 15-ին նա դիմում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վեհափառ Գէորգ Դ. (1866-1882), խնդրելով Թէ վիլսի Սր. Ստեփանոսի անուան կուսանաց զանքին կից հիմնել հայկական օրիորդաց ուսումնարան:

1876 Թէ կտեմբերի 18-ի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կոնդակով Ցովնանեան ստանում է հայրապետական հաւանութիւնը և 1877 թ. Նոյեմբերի 21-ին զպրոցը բացւում է: Տասը տարի յետոյ 1887 թ. Հաստատութիւնը ստացաւ հիմնադիրների արժանի անուանումը, կոչուելով «Մարիամեան - Ցովնանեան օրիորդաց զպրոց»:

¹ Ցովնանեան զպրոցի պատմութեան զերաբերող տեղեկութիւնների մասին տե՛ս Հովհաննեան դարբուց (Երևան, 1979):

Հաստատութեան կենսագրական ուղին զգուարին էր Երկու անգամ այս փակուել ու վերաբացուել է 1885-1886 թթ. և 1897 թ. մինչև 1905 թ. Սովետական կարգերի հաստատումից յետոյ զգրոցը կերպարանապէս փակուեց, իսկ ոնց շնորհը հրամանեց հայկական մանկավարժական ուսումնարան Հայկական զգրոցների պատութեանը նույնարած են բազմաթիւ մեծ ու փոքր աշխատաթիւններ, սակայն այդ ուսումնական հաստատութիւնները մեղաները ու կրթանախները գրեթէ չեն յիշաւակալու 1917 թ. մեր կողմից հրատարկուեց մի յօպւած, որտեղ ընդուրւած են ուսումնական կայութեան սահմաններում գործող ուսումնական հաստատութիւնների մեղաների մանրամասն քննութիւնը²

Ակ. 1. Դասութիւն կողմանական

1960-ական թուականներին Յովնանեան դպրոցի սանուհիները հիմնել էին Միութիւն, որի առաջին համագոր տեղի ունեցաւ 1967 թ. Հոկտեմբերի 16-ին: Այդ նիստը համընկաւ դպրոցի հիմնադրման 90-ամեակին Յորբեանի առթիւ թողարկուեց կրծքանաց:

Կոլորակի կենտրոնում պատկերուած է «90», որի տակ յաւերժութեան նշան. այս բոլորի շուրջը գրութեան «ԱՐԴԻԱՄԱՆ» — ՀՈՎԱՆԱՆՑԱՆ ԴՊՐՈՅ»:

Այս սպիտակ մետաղից է, տրամագիծը 29 մմ: Պատրաստուել է Երևանում 1967 թ: Ներկայացուած կրծքանշանները իւրոքի բացայացուում են Ցովնանեան զպրոցի պատմութեան որոշ էջները, նպաստում, որպէսիք այս առաւել լրիւ ու ամրողական ներկայանալ սերունգների առջև: Միայն կողմից նրանք հայկական ֆաւերիստիկաի նմուշներ են Ցափառէպս սառաջին կրծքանշանները ունեն բացայացուիչներ, քանի որ Ցովարկուել է այն ժամանակի, երբ զպրոցը սպակառ կողոքու հաստատութիւն էր և իրեն այդպիսի յուշարձան այն մրցում է գիտական շրջանառութեան մէջ սուաջին անգամ:

ՀԵՆՐԻ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

² Հ. Վ. Մարգարեան, «Հայկական թեման ոռուսական մեղալիին արգելվածութեա», Աշխատություններ Հայաստանի Պատմության Պատմագրանի, (Երևան, 1975), Համար 2, էջ 127-135 (ոռուսերին իգեռով, Հայերին ամփոփումով):

³ Յովնանեան դպրոցի շրջանաւարտ Սաթենիկ Ծովոչիկի Բարայեանը (1902-1976) ծննդել է Կարսոստ Բալայեանի երեխանակից բարու անցած աստիքամ և նե եղի տեղաբանութել 1915 թ. Կարսից և 1918 թ. Ալեքսանդրապոլից 1919 թ. Հասատապեցին Բրիլիստի Ալուսի Սաթենիկ Սարայից ծովիկան աւարտութեան ծովիկան պարունակ անհնակ սուրբույ և աւարտից Երևանի պետական Համալսարանի դիվանանտեսական փակութեան (առեւ վկայական թիւ 502). Այսահետ է սկզբուն որպէս Շուառաւութեան առաջնութեան ապա իր մասնակիութեամբ Կրթագունդ գունդուն է Ս. Բարայեանի որոց՝ կայսի Մարտակի մօս (Ծրանի).

THE ARARAT ESKIJIAN MUSEUM GRAND OPENING

Governor George Deukmejian joined more than 400 friends of the Ararat Eskijian Museum, participating in its opening ceremonies and celebration banquet on Sunday, July 28, 1996. Its founder Luther Eskijian served as architect for both the Ararat Sheen Chapel and the museum, considered to be the crown jewels of the Ararat Home in Mission Hills, California.

It was a poignant moment when Mr. and Mrs. Jim Melikian unveiled the bronze statue they had donated at the entrance to the museum. The bronze "Mother Armenia Rising out of Ashes," was commissioned in memory of Melikian's father, Zaven Melikian. Audrey Melikian placed flowers at the base of the statue in honor of her late husband and in memory of all Armenian genocide victims,

As the crowd gathered around the statue, Rev. Fr. Shnork Demirjian offered the dedication prayer. Karin Musheghian sang the Armenian Lord's prayer, and Mr. Eskijian thanked sculptor Harout Halebian for his painstaking work.

Participating in the ribbon cutting ceremony were the Governor and Mrs. Gloria Deukmejian, Luther and Ann Eskijian, Museum Board Charmain Hasmig Mgrdichian, Board member Lysa Grigorian, Ararat Trustees Chairman Art Arutian, and Los Angeles County Supervisor Mike Antonovich.

The banquet in Deukmejian hall, MC'd by Jim Melikian, was punctuated by Governor Deukmejian's well chosen words describing Mr. Eskijian, now in his eighties, who came to America when he was seven years old, fleeing the Armenian genocide with his mother and brother in 1920 after his father's untimely death of typhus while attending the sick and dying. He never imagined that his ultimate dream would come true in the establishment of a museum which he would meticulously design and serve as its building supervisor. This museum now houses his life's collection of ancient coins and artifacts and is the core collection which the Armenian community is building. Donations of quality artifacts and memorabilia are always welcome.

The 2400 sq. ft. museum is a modern building and contains artifacts and materials mostly belonging to Luther Eskijian. There are coins from Tigran the Great, coins from Hetoumian dynasty, materials from the Hittite Period (2000 B.C.), ancient bibles, American lithographs of 200 years, Napoleonic items, bank notes and stamps from the first independent republic of Armenia (1918-1921), 16th century artifacts, two cases of lacework, ancient and valuable rugs, etc. The museum also has a genocide library and will expand its contents as time goes by.

Bob Shamlian, known as "Mr. Ararat" because of his many years of service on the Ararat board as its chairman and PR person, lauded Mr. Eskijian as he reminisced

The Ararat Eskijian Museum Grand Opening

about the long path Ararat has taken as a home for the aged, convalescent facility, and now community center.

Grand Opening

Fig. 1. 'Mother Armenia Rising Out of Ashes' statue by sculptor Harout Halebian

Among the guests honored during the evening were Mr. and Mrs. Nishan Derderian who have been long time benefactors of the Ararat Home, Mrs. Hasmig Mgrdichian, also honored for her generosity, and the Vartanian family who donated the museum's genocide library.

Also present at the banquet were California state assemblymen of Armenian descent, Chuck Poochigian from Fresno and Howard Kaloogian from North San Diego (both Republicans), who presented Eskijian with State commendations for his dedicated work.

Mr. Deukmejian also mentioned two pioneers of the Armenian American community, the late Arshag Dickranian and the late Alex Manoogian, who had recently passed away and who had left a legacy of service to the community.

Hasmig Mgrdichian delivered the opening and welcoming remarks and Karin Musheghian, accompanied on the piano by Ted Crain, presented a bouquet of operatic selections to the delight of the audience.

Reprinted from
The Armenian Observer
Vol. XXVI (August 7, 1996), No. 41, p. 8

Editor's Note: The numismatic portion of the Eskijian collection contains coins of the Artaxiad dynasty, coins of Cilician Armenia, Roman and Islamic coins relating to Armenia, bank notes and stamps from the Armenian Republic (1918-1921), and medals.

Certificates received from the following:

California Legislature Assembly, signed by Honorable Charles S. Poochigian (29th assembly district) and Honorable Howard Kaloogian (74th assembly district).

County of Los Angeles, signed by five supervisors, represented at the banquet by Mike Antonovich, Chairman.

City of Los Angeles, signed by Mayor Richard J. Riordan.

A letter of commendation received from:

Governor George Deukmejian. Also participated in the ribbon cutting ceremony and attended the banquet.

Series I

Volume XXIII, No. 2

June 1997

ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԵՍ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

TABLE OF CONTENTS

Announcement.....	23
Letters	23
NERCESSIAN, Y. T. Inventory of Cilician Armenian Gold Coins.....	25
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. Հայաստանի Հանրապետութեան դրոշը, զինանշանը, Հքանչաններն ու մեդալները.....	37
REPUBLIC OF ARMENIA. The Flag, Coat of Arms, Orders and Medals of the Republic of Armenia (in Armenian)	
Armenian Numismatic Literature	42
ISHKHANIAN, Hagop. Stamps in Our Days.....	43
Armenian Numismatic Literature	45

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՒՄ ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XXIII, No. 2

June 1997

ANNOUNCEMENT

ARMENIAN BILINGUAL HALF TRAMS

An article dedicated to the Hetoum-Kaiqōbad and Hetoum-Kaikhusrew silver half trams is in preparation. This paper could also be an inventory of all bilingual half trams. If you have one or more bilingual half trams, we would like to know the following:

1. Weight.
2. *Coinage of Cilician Armenia* corpus number or *Armenian Coins and Their Values* catalogue number.
3. A photograph of original size is preferable; if not, please send an aluminum foil or paper and pencil rubbing. If this cannot be provided either, give an obverse sketch and reverse inscription and a detailed description. Source of purchase (optional) would eliminate duplicate listing.
4. Do you wish your name to be listed? Otherwise it will be indicated as NW.
5. Deadline: November 30, 1997.

LETTERS

... Զեր հրատարակածների միջոցով բաւական լաւ ծանօթ եմ Հայ Դրամագիտական Ընկերութեան 25-ամեա թեմնաւոր գործունէութեանը. Կը ցանկանայի անդամակցի Ընկերակցութեանը, թերևս նաև իմ համեստ ներդրումը մաստցանելով նրա աշխատանքներին. Այս կապակցութեամբ խնդրում եմ տեղեկացնել ինձ պայմանների և անհրաժեշտ փաստադրդերի լրացման կարգի մասին:

Ruben Vardanian
Yerevan

... Անցեալ տարի այստեղ սկսաւ լոյս տեսնել *Pegasus* անունով «Հնագիտական դրամագիտական» պարբերական մը, եռամսեայ պարբերականութեամբ. Իրենց երկրորդ թիւն համար ծրագրած էին հայ դրամագիտութեան մասին յօդուած մը. Դիպուածով ինծի հետ կապուցան. խումբ մը երիտասարդ դրամահաւաքներ էին. Իրենց որոշ նիւթեր հայրայթեցի,, յօդուած նոր լոյս տեսաւայս շարար պիսի սոսամն. Թելաբրեցի որ ձեւի հետ կապուին, ձեր հասցէն տուի ու ցուցակ մը: Երրորդ թիւն համար խստացաց ...:

Vartan Mtiossian
Buenos Aires

I would like to inform you and all the members of the Armenian Numismatic Society about the bronze medal (third place) which I was awarded when I entered my

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, CA 90660-1920, U. S. A. Associate Editor, W. Gewenian, T. Nercessian, Corresponding Editors, L. A. Saryan (Greenfield, WI) and H. Sarkissian (Yerevan). Non-member subscriptions \$12.50 per year. Back issues available. ISSN 0884-0180 — LCCN 85-649443

LETTERS (cont.)

Armenian medals (nineteen of them) in competition. The category was non-Canadian medals, at the Canadian Numismatic Association's 1996 convention which was held in Montreal, Canada, this July.

Yervant Hayatian
St. Laurent, Quebec, Canada

Dues and donations. ANS Journals and Bulletins worth more than \$10.00 per year. Others charge 20.00 or more... I'm laid up, have a broken leg with a rod in it. Healing and feeling fine. Have a good year.

Stefan Karadian
West Bloomfield, MI

It never fails that I neglect my obligations to the Society and need your friendly reminder! Many thanks to the Society's hard-working board

Linda Hagopian
Livonia, MI

Wouldn't you be able to save a few cents by enclosing reminders to renew membership with Journal mailing? Please note that it's not in every member's high priority items to be done—to renew memberships or subscriptions. So, do no get offended. This method may reduce administrative costs, save you precious time and get some results.

Noubar Tcheurekdjian
Racine, WI

Thank you for your recent membership application. I would like to become an active member. ...

I have been an active collector of both coins and bank notes for about 10 years but have leaned towards collecting bank notes because of the weight and storage problems of coins. I collect bank notes from around the world and especially from the countries I have visited. I have recently arrived back from Armenia and purchased many notes at the weekend market. To say the least, this spurred my interest and wish to learn more. Would you please consider my application for membership and if a member could sponsor me at your headquarters it would be greatly appreciated.

Roger E. Thomas
Reston, VA

Lords de mon voyage en Arménie j'ai fait la connaissance de monsieur Henry Sarkessian qui m'a parlé de votre société d'études numismatique. Après avoir lu avec attention deux de vos publications, je désirerais faire partie de votre société.

J'ai dans ma collection plus de cent monnaies sur la théme de l'Arménie dont certaines sont rares, voir rarissime (bronze de Tigran I, denier à la tiare arménienne de Marc Antoine, etc....).

Pourriez vous me faire parvenir les modalités financières, ainsi que la divers engagements moraux.

De plus je suis très intéressé par la bibliographie sur la numismatique arménienne, car j'en manque cruellement.

Maxime Yevadian
Les Arcs, France

Dedicated to my friend Paul Bedoukian who tirelessly tried to locate all Armenian gold coins and place each one in a different museum.

INVENTORY OF CILICIAN ARMENIAN GOLD COINS

Y. T. Nercessian

Gold coins of the Roupenian dynasty have fascinated all Armenian numismatists. Cilician Armenian gold coins represent the zenith of Armenian numismatics. They are extremely rare and most precious.

The first description of an Armenian gold coin appeared in 1850, when Victor Langlois published an example (Table 1, No. 2; Catalogue V.b) of King Gosdantin I (1298-1299) in one of his papers,¹ which was later included in his book published in 1855.² Erroneously, however, Langlois attributed this gold tahekan to Gosdantin IV (1345-1363?). This gold tahekan was originally the property of Ezaji Petros Markar Alishan,³ the father of renowned scholar, Fr. Ghewond Alishan. In 1835 this coin traveled from Constantinople to Venice,⁴ and today it is proudly displayed in the collection of the Venice Mekhitarist Museum.

The next description of an Armenian gold coin was made by Gustave Schlumberger in 1881.⁵ Schlumberger's gold tahekan (Table 1, No. 6; Catalogue I.c) is attributed to King Levon I (1198-1219). This is a one lion gold coin, with a design similar to a half double tram. Subsequently, Schlumberger donated this gold tahekan, along with his entire Armenian coin collection, to the Bibliothèque Nationale in Paris.

Fr. Ghewond Alishan published three Roupenian gold coins in his book in 1885. One of these is the Petros Alishan specimen, the gold tahekan of King Gosdantin I.⁶ The other two are the gold coins of King Levon I: one with two lions (Table 1, No. 5; Catalogue II.b),⁷ and the other with one lion (the Schlumberger specimen).⁸ The two-lion

¹ Victor Langlois, "Sur les monnaies des rois arméniens de la Dynastie de Roupène," *Revue Archéologique*, Vol. VII (1850), p. 424, pl. 148, No. 9.

² Victor Langlois, *Numismatique de l'Arménie au moyen âge* (Paris, 1855), p. 90, pl. III, No. 9.

³ Fr. Sahak Djemdjemian, "The Gold Coin of King Gosdantin I," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. XIX (December 1993), No. 4, pp. 73-75.

⁴ *ibid.*

⁵ Gustave Schlumberger, "Monnaie d'or inédite de Léon II, roi d'Arménie," *Archives de l'Orient Latin*, Vol. I (1881), pp. 675-678. Armenian translation in Sibilian's *Classification of Roupenian Coins* (Vienna, 1892), pp. 14-17.

⁶ Fr. Ghewond Alishan, *Sissouan, Composition on Armenian Cilicia and Levon the Illustrious* (Venice, 1885), p. 216, Fig. 54 (in Armenian).

⁷ *Sissouan* p. 381, No. 1.

Levon I gold tahekan had been donated to the Venice Mekhitarists by Serovpe Alishan, the brother of Fr. Ghewond Alishan.⁹

Table 1. Armenian gold coins known to S. Alishan (1885) and K. J. Basmadjian (1936)

No.	Ruler	Coin type	Comments
1.	Levon II	New tram type	Held by Fr. Philippe, destroyed in the great fire of Pera (Constantinople) in 1831.
2.	Gosdantin I		Belonging to Petros Markar, now in Venice.
3.	Levon I		Belonging to Djanig Amira.
4.	Levon I		In the possession of a monk in an Armenian monastery in Caesarea.
5.	Levon I	Two-lion	Donated by S. Alishan to Venice Mekhitarists.
6.	Levon I	One-lion	In the possession of Gustave Schlumberger.
7.	Levon I	Two-lion	Found in Caesarea, resold by coin dealer Rollin.
8.	Levon I		Held by Rollin in Paris, possibly from Caesarea.
9.	Levon I	Two-lion	In the possession of a person in Constantinople.
10.	Hetoum-Levon		In the Mekhitarist Museum in Venice.
11.	Levon I	One-lion	In Bibliothèque Nationale.
12.	Hetoum-Levon		Identical to No. 10.
13.	Levon I	One-lion	Offered for sale to Bibliothèque Nationale but was not purchased because it was identical to No. 11.
14.	Levon I		Held by Rollin. ¹⁰
15.	Levon I	One-lion	In the collection of Nishan Kalebjian, and later K. Baghdadian.
16.	Levon I		In the collection of Haykazn Hapeshian.
17.	Gosdantin I		In the collection of Istanbul Archaeological Museum.

Fr. C. Sibilian's classic book on Roupenian coins was published posthumously in 1892.¹¹ Judging from the content of his book and G. Schlumberger's writing, in 1875 Fr. Sibilian was familiar only with the gold tahekan of King Gosdantin. Fr. Krikor Kalemkiarian, the editor of his book, included extensive available information on gold coins.¹² Fr. Kalemkiarian included excerpts from the December 24, 1885 letter of Serovpe Alishan addressed to Fr. Simon Antonian, and further additions from a letter he had received from S. Alishan.¹³ The list included thirteen gold coins known to him at that time. In 1936, K. J. Basmadjian added three coins known to him which increased the

⁸ *Sissouan* p. 381, No. 2.

⁹ Fr. Clement Sibilian, *Classification of Roupenian Coins* (Vienna, 1892), p. 17 (in Armenian).

¹⁰ Rollin et Feuardent, a firm dealing in coins and medals, was active in the late nineteenth and early twentieth centuries. They sold Armenian coins as early as 1864. They ended business around 1911. See Y. T. Nercessian, *Armenian Numismatic Bibliography and Literature* (Los Angeles, 1984), No. 397.

¹¹ Sibilian.

¹² Sibilian, pp. 7, 13-18, 24, 29-31, 33, 37, 38, 48, 49, pl. IV, No. 42.

¹³ Sibilian, pp. 13-14.

Inventory of Cilician Armenian Gold Coins

count to sixteen.¹⁴ Subsequently, a second gold specimen of King Gosdantin was found in the Istanbul Archaeological Museum collection. Hence, the possible list grows to seventeen¹⁵ as tabulated in Table 1.

Paul Z. Bedoukian's dedication to Armenian numismatics was so immense that he considered it a personal challenge to track down every Armenian gold coin on the European continent. He traveled block by block to every possible address in an effort to investigate and discover the existence and location of genuine examples.¹⁶ He reviewed all the published literature relating to Armenian gold coins and summarized his investigations and conclusions in several papers in both the Armenian and English languages. As a result of his investigations, twelve gold pieces are accounted.¹⁷ Due to his valiant effort and personal sacrifices, as of 1984, Armenian gold coins are housed in two more museums (Catalogue I.a and I.c). This is discussed in detail later.

In *Coinage of Cilician Armenia* (1962), Bedoukian listed eleven gold coins. Subsequently, in the revised edition of this book (1979), he upgraded the corpus to twelve gold tahekans as follows: CCA 5, Levon I gold coin with one lion (3 pieces); CCA 6, Levon I gold coin with two lions (5 pieces); CCA 7, Levon-Hetoum gold coins (2 pieces); and CCA 8, Gosdantin I gold coins (2 pieces).¹⁸

In 1995, Y. T. Nercessian added another type gold piece, a Levon I half tahekan with two lions, to the four known types.¹⁹

Those who have personally examined Armenian gold coins claim that the same dies were used to strike gold coins. For example, Serovpe Alishan²⁰ and Paul Bedoukian²¹ state that all three Levon I one-lion gold tahekans are of the same type. Bedoukian

¹⁴ K. J. Basmadjian, *Numismatique générale de l'Arménie* (Venice, 1936), pp. 141-143, 152-153, 164-165 (in Armenian).

¹⁵ We decided not to include the Hermitage Museum (Catalogue II.c) and Bibliothèque Nationale (Catalogue II.d) examples in Table 1. These may be the same gold pieces sold by coin dealer Rollin in Paris.

¹⁶ Paul Z. Bedoukian, "In Search of an Armenian Gold Coin," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. II (December 1976), Nos. 3 & 4, pp. 22-27 and in *Selected Numismatic Studies* [henceforth SNS] (Los Angeles, 1981), pp. 298-301, 504-505.

¹⁷ Paul Z. Bedoukian, "The Coins of Gosdantin I (1298-1299) of Cilician Armenia," *Handes Amsorya*, Vol. LXXII (October 1958), No. 10, pp. 381-390 and in SNS pp. 334-338 (in Armenian); "Coins of Levon I or Levon II?," *Handes Amsorya*, Vol. LXXIV (October-December 1960), Nos. 10-12, pp. 534-536 and in SNS pp. 355-356 (in Armenian); "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty," *Museum Notes*, Vol. X (1962), pp. 113-120 and in SNS pp. 63-71 and its Armenian version in *Handes Amsorya*, Vol. LXXIV (January-March 1960), Nos. 1-3, pp. 16-27 and in SNS pp. 344-350; "The Gold Coins," CCA (New York, 1962 and Danbury, CT, 1979), pp. 68-75, (Vienna, 1963), pp. 74-83 (in Armenian); "Some Obscure Pages of Armenian Numismatics," *Bazmavep*, Vol. CXXX (1972), Nos. 2-3, pp. 291-302 and in SNS pp. 438-450 (in Armenian); "In Search of an Armenian Gold Coin," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. II (December 1976), Nos. 3 & 4, pp. 22-27 and in SNS pp. 298-301, 504-505.

¹⁸ Paul Z. Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia* [henceforth CCA] (New York, 1962; revised edition, Danbury, CT, 1979), p. 130, Nos. 5-8.

¹⁹ Y. T. Nercessian, *Armenian Coins and Their Values* [henceforth ACV] (Los Angeles, 1995), p. 109, Nos. 253-255; p. 124, No. 315; p. 149, No. 414.

²⁰ Sibilian, pp. 13-14.

²¹ Bedoukian, "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty" and "The Gold Coins."

reached his conclusion upon examining their aluminum foil rubbings. Recently a similar comment was received from Bibliothèque Nationale de France.²²

To compose *Coinage of Cilician Armenia*, Bedoukian obtained thousands of aluminum foil rubbings, including those of gold pieces. Bedoukian recorded and classified four Levon I two-lion gold tahekans.²³ Based on the examination of these aluminum foil rubbings, Bedoukian stated that all of them were struck from the same dies.²⁴ In 1989 (after the revised edition of CCA was published), a gold Levon I two-lion half tahekan surfaced in Zurich.²⁵ Even though this is a two-lion coin, it has different legends, smaller and different dies, and half of the weight of known specimens (6.25-2.45). In 1959, another Levon I two-lion gold coin was sold in Frankfurt. The sale catalogue did not include an illustration or legends of this gold coin; it is classified as a half tahekan (Catalogue III.b, 3.40 g.).²⁶

The attribution of Levon-Hetoum gold tahekan has been quite controversial. Fr. Krikoris Kalemkiarian,²⁷ Karapet J. Basmadjian,²⁸ Berj M. Garabedian,²⁹ and Fr. Augustinus Sekoulian³⁰ attributed it to kings Hetoum I and Levon II (hence Levon II), since both of them, as father and son, ruled the country together for a year after Levon II came home from captivity.³¹ Paul Z. Bedoukian puts forth the argument that the side inscribed "Levon" is identical with that of a number of silver trams struck by Levon I; therefore, it can only be a coin of Levon I and Hetoum I.³² The controversy will continue until a new hoard is discovered whose content can shed more light on this subject. Only two specimens of this Levon-Hetoum gold tahekan are known. Both of these were struck from the same dies.

Gosdantin I gold tahekans are the only gold pieces for which new dies were engraved strictly for a gold coin. The reverse design is unique, and this is the only time that a castle with three turrets (the fortress of Sis) appears on the coinage of an Armenian king. Two specimens are known. According to Bedoukian (from their aluminum foil impressions), they are from the identical dies.³³

²² Mme Dominique Gerin informs us that she compared ex N. Kapamadjian gold tahekan from Boutin's plates with the Bibliothèque Nationale Levon I gold tahekan with two lions, and that they have remarkable similitude in coin design and flan (letter dated June 14, 1996).

²³ Bedoukian, CCA (New York, 1962; Vienna, 1963), p. 130, No. 6.

²⁴ Bedoukian, "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty" and "The Gold Coins."

²⁵ Frank Sternberg, *Auktion XII* (Zurich, 1989), p. 64, pl. XXI, No. 452.

²⁶ E. Button, *Versteigerungs-Katalog Nr. 101* (Frankfurt, 1959), p. 18, No. 422a.

²⁷ Sibilian, pp. 29-31.

²⁸ Basmadjian, pp. 152-153.

²⁹ Berj M. Garabedian, "The Ancient Armenian Coin Collection of the St. Lazare Museum in the Venice Mekhitarist Congregation: Roupenian Coins," *Bazmavet*, Vol. CX (July-September 1952), Nos. 7-9, pp. 155-168, especially p. 166, col. 2 (in Armenian).

³⁰ Fr. Augustinus Sekoulian, "The Coronation Coins of Levon II," *Handes Amsorya*, Vol. LXXIV (April-June 1960), Nos. 4-6, pp. 204-208 (in Armenian). On June 5, 1996, during a telephone conversation, Fr. Sekoulian mentioned that still his conclusion remains the same, the gold coin belongs to Hetoum I - Levon II.

³¹ Levon II apparently struck a gold tahekan similar to his new silver trams; see Sibilian (pp. 37-38) and Nercessian (ACV p. 137, No. 367). But this unique coin was destroyed in the Pera (Constantinople) fire of 1831.

³² Bedoukian, "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty" and "The Gold Coins."

³³ Bedoukian, "In Search of an Armenian Gold Coin."

How do we know that these coins are not counterfeits?³⁴ Common dies are used for the same type coins, and they were struck using silver tram dies of kings Levon I and Hetoum I. Over the years, some evidence for the authenticity of these coins has accumulated. The late Abbot Archibishop M. Habozian had the coins of the Vienna Mekhitarist Museum collection examined by two experts; both of them declared the coins authentic.³⁵ The late Dr. Paul Balog had the opportunity of examining the gold coins in the Venice Mekhitarist Museum collection, and declared all of them authentic.³⁶ E. Button,³⁷ in his catalogue, states that "the British Museum declared the coin authentic." The French numismatists of Bibliothèque Nationale never doubted the authenticity of Levon I gold tahekans in their museum's collection.³⁸ In fact, Schlumberger was elated that he possessed an authentic Armenian gold tahekan. Referring to the one-lion gold tahekan of King Levon I, he writes, "... Today I can affirm that Armenian royal gold is good and exists, since I possess an authentic example. A fortunate chance made me the owner of this Roupenian numismatic jewel..."³⁹ The writer personally examined the ex-Guevrekian Levon I two-lion gold half tahekan; it is definitely an authentic coin.⁴⁰ Finally, no doubts have been expressed concerning the authenticity of the Gosdantin I gold tahekans.⁴¹

³⁴ There are Levon I two-lion counterfeit gold pieces and all known examples were struck with the same dies. Recognizing the dies helps to protect collectors. For additional information see Bedoukian, "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty" and "The Gold Coins"; Y. T. Nercessian, "Counterfeit Armenian Coin Detection," ACV pp. 176-190, reprinted from *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. XVIII (June 1992), No. 2, pp. 27-32.

³⁵ Bedoukian, "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty" and "The Gold Coins."

³⁶ *ibid.*

³⁷ E. Button, *Versteigerungs-Katalog Nr. 101* (Frankfurt, 1959), p. 18, No. 422a, "Goldinar. Ahnlich wie vorher. (Die Echtheit ist von Britischen Museum in London erklärt worden) 3.4 gr." (Lots 421 and 422 list Levon I (1198-1219) silver trams with two lions.)

³⁸ See above, notes 1, 2, and 5.

³⁹ Schlumberger, "Monnaie d'or...," p. 677, Armenian translation in Sibilian, p. 16. "... Je puis affirmer aujourd'hui que la monnaie d'or royale arménienne a bien et dûment existé, puisque j'en possède un exemplaire authentique. Un heureux m'a mis en possession de ce joyau de la numismatique roubénienne,..."

⁴⁰ Classical Numismatic Group, Inc., *Auction 36* (Lancaster, PA, 1995), p. 67, No. 714. Examined on August 18, 1995, during the American Numismatic Association 104th Anniversary Convention and Coin Show, in Anaheim, California.

According to J. Guevrekian, Dr. D. M. Metcalf (Keeper of the Heberden Coin Room, Ashmolean Museum, Oxford), was able to examine this gold coin and considered it a genuine piece.

⁴¹ There is a detailed discussion on this subject in Bedoukian's papers relating to gold coins. See above, note 21.

When Berj Garabedian was in Europe pursuing his numismatic studies, he catalogued the Armenian coins of Bibliothèque Nationale de France in Paris and Mekhitarist Museum in St. Lazare, Venice. His manuscript, prepared during 1951-53, *Monographie des monnaies arméniennes du Cabinet des Médailles de la Bibliothèque Nationale de Paris*, 586 pages long hand, remains unpublished. In this manuscript, there is a chapter on Cilician Armenian gold coins entitled, "Les monnaies d'or des Rois rubéniens de Cilicie," pp. 117-129. Here Garabedian catalogued all known gold coins as of 1953. Additionally, while in Venice, he wrote two articles both of which are published in *Bazmavep*. In his paper "The Ancient Armenian Coin Collection of the St. Lazare Museum in the Venice Mekhitarist Congregation: Roupenian Coins," *Bazmavep*, Vol. CX (July-September 1952), Nos. 7-9, pp. 155-168, Garabedian claimed that all the gold coins are counterfeits, with the exception of the gold of King Gosdantin. No explanation is given for this statement. Although he planned to prepare a monograph on all Armenian counterfeit coins, to the best of our knowledge, Garabedian published no further work on this subject.

In Fr. Chamchian's well-known Armenian history, published in 1781-1786, it is stated that gold and silver coins of Armenian kings, with Armenian legends, were still being found at this time.⁴² The first publication to describe silver coins bearing entirely Armenian inscriptions appeared in 1745.⁴³ Not until 1850 was the first Armenian gold coin described. It is unlikely that counterfeits of Armenian gold would be made at a time when very little was known about Armenian coins and very few collectors seemed particularly interested in them.

If we consider these gold pieces to have been struck as commemorative coins to mark certain events or to be presented as royal gifts, rather than as issues to be placed in circulation for commercial purposes similar to silver coins, then they all fit the structure of Cilician Armenian coinage.

Observations on Table 1 content

1. Levon II gold tahekan was destroyed in the 1831 fire. So far none has surfaced resembling this coin.

2. Goshdantin I gold tahekan is preserved in the Venice Mekhitarist Museum collection (Catalogue V.b).⁴⁴

3. Levon I gold tahekan belonging to Djanig Amira is lost. Whereabouts remains unknown.

4. Levon I gold tahekan in the possession of a monk from Caesarea has changed hands. Whereabouts remains unknown.

5. Levon I gold tahekan with two lions donated by Serovpe Alishan is preserved in the Venice Mekhitarist Museum (Catalogue II.b).⁴⁵

6. Levon I gold tahekan with one lion was originally in the Gustave Schlumberger collection. In 1979, Bedoukian obtained the Schlumberger coin by exchanging with ten baronial and royal Cilician Armenian coins. In 1983, he donated this coin to the Armenian State Historical Museum in Erevan (Catalogue I.c).⁴⁶

7. Levon I gold tahekan with two lions from Caesarea, resold by Rollin. According to Bedoukian this gold piece changed hands and is preserved either in the Vienna Mekhitarist Museum collection or joined the Nadia Kapamadjian collection.⁴⁷ The Nadia Kapamadjian gold tahekan was reported by Bedoukian in his *Coinage of Cilician Armenia*,⁴⁸ and Boutin⁴⁹ gave a detailed description of this coin. This gold piece

⁴² Michael Chamchian, *History of the Armenians* (Venice, 1781-1786), Vol. III, p. 365 (in Armenian).

⁴³ *Musei Imperialis Petropolitani* (St. Petersburg, 1745), Vol. II, p. 452, pl. III.

⁴⁴ Fr. Dajad Yاردémian, *St. Lazare Island, the Monastic Headquarters of the Mekhitarist Order* (Venice, 1990), p. 41.

⁴⁵ Bedoukian, "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty," p. 116, and "The Gold Coins," p. 21, states that on a recent visit to the Mekhitarist Congregation Museum, Venice, he was not able to find this gold coin donated by Serovpe Alishan and published by Fr. Ghewond Alishan in his *Sissouan*, p. 381, No. 1.

⁴⁶ A. G. D., "Dr. Paul Bedoukian Presents Gold Coin to Armenian Nat'l Historical Museum," *Armenian Reporter*, Vol. XVII (November 17, 1983), No. 5, p. 9. Kh. A. Mousheghian, "Armenian Gold Coin," *Hayreniky Dzayn*, (February 22, 1984), No. 8 (968), pp. 4 and 5; *Nor Gyank*, Vol. VI (March 15, 1984), No. 12, pp. 6 and 31 (in Armenian). Bibliothèque Nationale, Cabinet des Médailles register, 1979, No. 166, dated September 3, 1979.

⁴⁷ Paul Z. Bedoukian, "Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty" and "The Gold Coins."

⁴⁸ Paul Z. Bedoukian, CCA (New York, 1962), p. 130, No. 6.

was not, however, listed in the numismatic auction of Nadia Kapamadjian.⁵⁰ Whereabouts of this coin remains unknown (Catalogue II.e or II.a, respectively).

8. Levon I gold tahekan from Caesarea, most likely resold by Rollin. Whereabouts remains unknown.

9. Levon I gold tahekan with two lions. Comments as in 7. According to information kindly provided by Fr. Sekoulian, conveyed to him orally by the senior monks of the Vienna Monastery, both of their gold coins were received from Egypt.⁵¹

10. Levon-Hetoum gold tahekan is preserved in the Venice Mekhitarist Museum collection (Catalogue IV.b).⁵²

11. Levon I gold tahekan with one lion in the Bibliothèque Nationale collection (Catalogue I.b). In 1984, Gérard Dédéyan described this gold tahekan in detail.⁵³

12. Levon-Hetoum gold tahekan is preserved in the Vienna Mekhitarist Museum collection (Catalogue IV.a). Fr. Sekoulian discusses this gold coin extensively in his paper.⁵⁴

13. Levon I gold tahekan offered for sale to Bibliothèque Nationale, but not purchased. Whereabouts remains unknown.

14. Levon I gold tahekan, held by Rollin. Most likely this coin was resold. Whereabouts remains unknown.

15. Levon I gold tahekan with one lion was originally in the Nishan Kalebjian collection, and then joined the K. Baghdadlian collection. Paul Z. Bedoukian purchased the Baghdadlian collection in 1968.⁵⁵ Later in 1984, Bedoukian donated the Baghdadlian Levon I gold tahekan to the American Numismatic Society Museum in New York (Catalogue I.a).⁵⁶

16. Levon I gold tahekan in the Haykazn Hapeshian collection. Whereabouts remains unknown.

17. Gosdantin I gold tahekan is preserved in the Istanbul Archaeological Museum collection (Catalogue V.a).⁵⁷

⁵⁰ S. Boutin, *Collection N. K., Monnaies des Empires de Byzance ...* (Maastricht, 1983), p. 164, pl. LXII, No. 1192.

⁵¹ E. Bourgey, *Numismatique Collection N. K.* (Paris, 1992).

⁵² Telephone conversation with Fr. Augustinus Sekoulian on June 5, 1996.

⁵³ See above, note 44.

⁵⁴ Gérard Dédéyan, "Les monnaies d'or Léon II le Magnifique, prince (1187-1198), puis roi (1198-1219) de l'Arménie cilicienne." *Le Club Française de la Médaille, Bulletin*, Second Semester, (1984), No. 85, pp. 108-111.

⁵⁵ See above, note 30.

⁵⁶ Paul Z. Bedoukian, "Fifty Years of Armenian Numismatics: An Autobiography," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. XX (March 1994), No. 1, pp. 13-22.

⁵⁷ Annual Report of the American Numismatic Society for the Period Ending September 30, 1984 (New York, 1984), p. 19.

⁵⁸ Bedoukian, CCA p. 130, No. 8.

Conclusion

Based on our observations above and data summarized in Table 2, Status of Armenian gold coins (1995), six coins from Table 1 cannot be accounted for (Nos. 3, 4, 8, 13, 14, and 16). Today we are familiar with ten pieces of Table 1 (Nos. 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 15, and 17). Our catalogue of gold coins classifies fourteen coins. Hence, any one of these six may be one of those four coins that we cannot account for (14-10=4; II.c, II.d, and III.a, III.b).

Table 2. Status of Armenian gold coins (1995)

Catalogue	Ruler	Coin type	Status	Location as of 1995	No.
I.a	Levon I	One-lion	✓	A. N. S.	15.
I.b	Levon I	One-lion	✓	Bibliothèque Nationale	11.
I.c	Levon I	One-lion	✓	Erevan	6.
	Levon I	One-lion	?	?	13.
II.a	Levon I	Two-lion	✓	(ex N. Kapamadjian) ?	7.
II.b	Levon I	Two-lion	✓	Venice Mekhitarists	5.
II.c	Levon I	Two-lion	✓	Hermitage	
II.d	Levon I	Two-lion	✓	Bibliothèque Nationale	
II.e	Levon I	Two-lion	✓	Vienna Mekhitarists	9.
	Levon I	? lions	?	?	3.
	Levon I	? lions	?	?	4.
	Levon I	? lions	?	?	8.
	Levon I	? lions	?	?	14.
	Levon I	? lions	?	?	16.
III.a	Levon I	Two-lion	✓	L. A. Adams	
III.b	Levon I	Two-lion	✓	(ex-Button) ?	
IV.a	Levon-Hetoum		✓	Vienna Mekhitarists	12.
IV.b	Levon-Hetoum		✓	Venice Mekhitarists	10.
	Levon II		X	X	1.
V.a	Gosdantin I		✓	Istanbul Arch. Museum	17.
V.b	Gosdantin I		✓	Venice Mekhitarists	2.

In 1965 Khatchadour A. Mousheghian published an Armenian two-lion gold coin belonging to the Hermitage Museum collection (Catalogue II.c).⁵⁸ There is another Levon I gold tahekan with two lions residing in the Bibliothèque Nationale collection.⁵⁹ There is the possibility that it was purchased from Rollin (Catalogue II.d) since the provenance

⁵⁸ Kh. A. Mousheghian, "A Gold Coin of Cilician Armenia in the Hermitage Museum," *Patma-Banasirakan Handes*, Vol. VII (1965), No. 2 (29), pp. 205-206 (in Armenian); "A Hitherto Unpublished Specimen of Roupenian Gold Coin," *Epigrafika Vostoka*, Vol. XX (1971), pp. 95-96 (in Russian).

is traced to the Schlumberger collection.⁶⁰ We have two pieces of Levon I gold half tahekans with two lions: the E. Button⁶¹ coin sold in 1959 and the Frank Sternberg coin sold in 1989.⁶² The latter was purchased in 1989 and sold at auction in 1995 by J. Guevrekian.⁶³ The whereabouts of the ex-Button coin remains unknown (Catalogue III.b). The ex-Guevrekian gold half tahekan was purchased by L. A. Adams (Catalogue III.a). Note that Button and Sternberg did not include detailed information about the provenance of coins listed in their sale catalogues. Data is not given to synchronize these four coins with the Table 1 list (Catalogue II.c, II.d, III.a and III.b).

Amazingly, we have a Levon I gold tahekan with one lion offered for sale to Bibliothèque Nationale which was not purchased (No. 13). Not only do the whereabouts of this coin remain unknown, but it is not listed in our catalogue either, since we lack authentic information about its location. In Table 1, four Levon I gold tahekans with one lion are listed (Nos. 6, 11, 13, 15). Yet our catalogue lists only three one-lion gold tahekans. Where is the fourth example? Where did the ex-Kapamadjian and ex-Button gold coins relocate?

One hundred and ten years have passed since Serovpe Alishan prepared his list of Armenian gold coins and sixty years since K. J. Basmadjian updated it. In spite of the ensuing period, we have been able to classify only fourteen known coins. Table 1 lists seventeen coins, one of which was destroyed in the 1831 fire. This leaves us a total of two gold coins with questionable origin. One of them is a one lion gold tahekan (No. 13). Could the Kalebjian-Baghdadian-Bedoukian-ANS coin (No. 15) and the coin offered to Bibliothèque Nationale for sale (No. 13) be the same coin? It is possible that some or at least two of these gold tahekans (with two lions?) (Nos. 3, 4, 8, 14, 16) which cannot be accounted for were duplicates. This can explain the discrepancy between the sixteen coin list and our fourteen coin catalogue. Apparently, these missing coins are not in a known museum collection. If they exist in private collections, possibly the owners prefer not to make this public knowledge. We can only hope that missing Armenian gold coins will be rediscovered in the near future, and once and for all the shroud of mystery will be lifted from this topic.⁶⁴

⁵⁹ Raymond H. Kévorkian, *Arménie entre Orient et Occident* (Paris, 1996), p. 244, No. 191²⁻³, gives a description of both gold tahekans preserved in the Bibliothèque Nationale de France collection.

⁶⁰ According to Bibliothèque Nationale de France archives, originally, part of G. Schlumberger collection, No. 1391.

⁶¹ E. Button, *Versteigerungs-Katalog Nr. 101* (Frankfurt, 1959), p. 18, No. 422a.

⁶² Frank Sternberg, *Auktion XII* (Zurich, 1989), p. 64, pl. XXI, No. 452.

⁶³ Classical Numismatic Group, Inc., *Auction 36* (Lancaster, PA, 1995), p. 67, No. 714 (sale price U.S. \$24,200).

⁶⁴ Read during the February 22, 1997 meeting of the Armenian Numismatic Society in Pico Rivera, California.

We would like to express our thanks to Mme Dominique Gerin for providing information and photocopies of numismatic manuscripts preserved in the archives of Bibliothèque Nationale de France, Fr. Augustinus Sekoulian for sharing with us all the numismatic information available to him, and L. A. Adams for giving permission to use his name.

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ՀԱՅՈՑ ՈՍԿԵՐԱՄՆԵՐՈՒ

[Ամփոփում]

Առաջին անգամ հայ ոսկեդրամ մը հրատարակողը եղաւ Վիկտոր Լանգլուան, որ 1850ին նկարագրեց կոստանդին թագաւորին ոսկիէ դահեկանը. իրեն յաջորդեց Գուստավ Շլումբերժէ, որ 1881-ին հրատարակեց Լևոն Ա թագաւորին մէկ առիւծով ոսկիէ դահեկանը. Ապա Հ. Ալիշան իր Միստամին մէջ տպեց երեք ոսկիէ դահեկաններ՝ վերոյիշեալ երկու ոսկեդրամները և Լևոն Ա-ի երկու առիւծով ոսկիէ դահեկանը.

Հ. Կ. Սիպիկեանի Դասաւորութիւն ուրբեմեամ դրամոց գիրքը յետ մահու լոյս տեսաւ 1892-ին. Գիրքին խմբագիրը՝ Հ. Գ. Գալէմքեարեան, մէջը աւելցուց հայ ոսկեդրամներուն մասին իրեն ծանօթ բոլոր տեղեկութիւնները, զոր հայթայթակ էր Հայ դրամագիտ Սերովիէ Ալիշան: Ցանկին ոսկեդրամներուն Հաշիւը 13 էր 1936-ին. Բ. Բասմաշեան այս ցանկին վրայ երեք դրամ ևս աւելցուց, բարձրացնելով գումարը 18-ին թայց այս չի պարունակէր կոստանդին թագաւորին ոսկիէ դահեկանը, զոր կը գտնուի Խոթանպուլի թագարանին մէջն Ուրեմն Հաշիւը կը հասնի 17 կտոր ոսկի դրամի:

Զարեհ Պտուկեան 1902-ին հրատարակեց իր Կիլիկեամ Հայաստամի դրամները գիրքը, ուր տեղեկագրեց 11 ոսկեդրամ, ապա 1979-ին նոյն գիրքի բարեկոխուած հրատարակութան մէջ զայն վերածեց 12 կտոր ոսկի դրամի:

Ե. Թ. Ներսէսեան 1995-ին հրատարակեց իր Հայկական դրամներու գիրքը, ուր յայտնաբերուած ոսկեդրամի տեսակ մը՝ Լևոն Ա-ի երկու առիւծով ոսկիէ կէս դահեկան մը, ևս աւելցաւ ցանկին վրայ:

Նախապէս ցուցակագրուած ոսկեդրամներէն մին կրոսուած է Բերայի 1831-ի հրտեհին մէջ: Մնացած 18-էն միայն տասը հատը ծանօթ են մեզի, իսկ վեցը՝ կը մնան անձանօթ:

Քսաներորդ դարու երկրորդ կիսուն երկու ոսկեդրամներ հրապարակաւ ծախուեցան՝ մին 1959-ին Ֆրանքիուրդի մէջ, միւս՝ Շուրբին 1989-ին Այս վերջինը կրկին ծախուեցաւ Նիւ Եղորքի մէջ 1995-ին:

Ուրեմն Շուրբեմեան հարստութեան թագաւորներու մեզի ծանօթ ոսկեդրամներուն Հաշիւը ներկային 14 է- Լևոն Ա, մէկ առիւծով ոսկիէ դահեկան 3 հատ, երկու առիւծով ոսկիէ դահեկան 5 հատ, երկու առիւծով ոսկիէ կէս դահեկան 2 հատ. Լևոն-Հեթուամ, ոսկիէ դահեկան 2 հատ. Կոստանդին Ա, ոսկիէ դահեկան 2 հատ:

Ստորց ծանօթ ենք այս 14 ոսկեդրամներէն 12-ին ուր ըլլալուն (տես աղիւսակ 2): Սակայն կան երկու ոսկեդրամներ, որոնք սեփական հաւաքածոներուն մէջ էին և ձեռք փոխեցին Օրինակի համար, Նուարդ Գաֆամաշեանի դրամագիտական ժողովածոն, որ իր մահէն ետք անորդի դրուեցաւ 1902-ին Փարիզի մէջ, սակայն ցանկին մէջ չէր իր ոսկեդրամը: 1959-ին Ֆրանքիուրդին մէջ ծախուու ոսկեդրամին ուր ըլլալը կը մնան անյայտ:

Հարիւր տասը տարի անցած է Սերովիէ Ալիշանի և վաթուուն տարի Կ. Բասմաշեանի ոսկեդրամներու ցանկերէն Այդ ցանկին ու մեր կատալոգին մէջ ցուցակագրուած դրամներուն միջն տարբերութիւնը գոյւթիւն ունի Հաւանականութիւնը կայ, որ Ա. Ալիշանի ցանկին մէջի դրամներէն ումանք կրկնութիւններ ըլլալը Յուսալի է որ մօտիկ ապագային այս ոսկեդրամները պիտի վերագտնուին և գաղտնապահութեան շղարչը վերցուի այս նիւթի վրայէն:

Ե. Թ. Ներսէսեան

CATALOGUE OF ARMENIAN GOLD COINS
(1995)

Line drawings of the gold pieces have been prepared for this paper, since the coins belonging to the same type design were struck from common dies.⁶⁵

Fig. I. Levon I gold tahekan, one-lion type

I. Levon I gold tahekan, one-lion type.

Obv.: The king is seated on a throne ornamented with lions, wearing a crown and royal mantle on his shoulders. He holds a cross in his right hand and fleur-de-lis in his left. His feet rest on a footstool. Clockwise legend, + ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՑ (Levon king of the Armenians).

Rev.: Lion crowned, turned left, holding a cross with two bars. Field mark «h» to left of lion. Clockwise legend, + ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍՏԻՎՈՑ (by the will of God).

- a. 5.40 g. (CCA 5, ACV 253)
- b. 5.33 g. (CCA 5, ACV 253)
- c. 4.80 g. (CCA 5, ACV 253)

American Numismatic Society coll.
Bibliothèque Nationale de France coll.
Erevan Historical Museum coll.

II. Levon I gold tahekan, two-lion type.

Obv.: King seated on throne as before. Clockwise legend, + ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՑ (as before).

Rev.: A long cross between two lions rampant regardant. Clockwise legend, + ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍՏԻՎՈՑ (as before).

- a. 7.09 g. (CCA 6, ACV 254)
- b. 7.00 g. (CCA 6, ACV 254)
- c. 6.9 g. (CCA 6, ACV 254)
- d. 6.33 g. (CCA 6, ACV 254)
- e. 6.25 g. (CCA 6, ACV 254)

ex N. K. coll.
Venice Mekhitarist Museum coll.
Hermitage Museum coll.
Bibliothèque Nationale de France coll.
Vienna Mekhitarist Museum coll.

Fig. II. Levon I gold tahekan, two-lion type

Fig. III. Levon I gold half tahekan, two-lion type

III. Levon I gold half tahekan, two-lion type.

Obv.: King seated on throne as before. Clockwise legend,
+ ԼԵՒՈՆ ԹԱԿԱՆՈՐ ՀԱՅՈՑ (as before).

Rev.: A long cross between two lions rampant regardant. Clockwise legend,
+ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԱՍՏՈՒՏՈՑ (as before).

a. 2.45 g. (ACV 255)
b. 3.40 g. (ACV 255?)

L. A. coll.
ex E. Button 101-422a

IV. Levon-Hetoum gold tahekan.

Obv.: The king is seated on a throne ornamented with lions, wearing a crown and royal mantle on his shoulders. He holds a cross in his right hand and fleur-de-lys in his left. His feet rest on a footstool. But the entire iconography, including king's crown, is within the solid circle and there are three dots below the cross and fleur-de-lys. (Observe the changes in the appearance of king's figure, the cross and fleur-de-lys and compare with Figures I, II, and III obverses.) Clockwise legend,
+ ԼԵՈՆ ԹԱԿԱՆՈՐ .†. ՀԱՅՈՑ (Levon king of the Armenians).

Rev.: Crowned lion turned right and holding a cross with left paw. Clockwise legend,
+ ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԿԱՆՈՐ ՀԱՅՈՑ (Hetoum king of the Armenians).

a. 5.30 g. (CCA 7, ACV 315)
b. 5.85 g. (CCA 7, ACV 315)

Vienna Mekhitarist Museum coll.
Venice Mekhitarist Museum coll.

Fig. IV. Levon-Hetoum gold tahekan

Fig. V. Gosdantin I gold tahekan

V. Gosdantin I gold tahekan.⁶⁵

Obv.: King on horseback riding right. He holds reins with left hand, and an uplifted sword with his right hand. Clockwise legend,
+ ԿՈՍՏԱՆԻԱՆ ԹԳ ՀԱՅՈՑ (Gosdantin king of the Armenians).

Rev.: Castle with three turrets. Clockwise legend,
+ ՍԻՍ ԲԵՐԵՐ Ե ԹԱԿԱՆՈՐ (the king is in the fortress of Sis).

a. 3.65 g. (CCA 8, ACV 414)
b. 3.60 g. (CCA 8, ACV 414)

Istanbul Archaeological Museum coll.
Venice Mekhitarist Museum coll.

⁶⁵ Line drawings I, II, IV, and V are reprinted from Sibilian Figures 6, 7, 15, and Plate IV-42. Line drawing III is prepared by the author.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՅԸ, ԶԻՆԱՆՇԱՆԸ, ՇՔԱՆՇԱՆԵՐՆ ՈՒ ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ

Հայաստանի Հանրապետութեան պետական դրոյ

Հայաստանի Հանրապետութեան պետական դրոյը եռագոյնն է՝ կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն (երեք չերտերով): Դրոյի լայնութեան և երկարութեան յարաբերութիւնն է 1:2:

«Հայաստանի Հանրապետութեան պետական դրոյի մասին» օրէնքը Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհուրդը ընդունել է 1990 թ. Օգոստոսի 24-ին:

Հայաստանի Հանրապետութեան պետական դիմանշան (Տախտակ II, Նկար ա)

Հայաստանի Հանրապետութեան պետական գինանշանը Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան կողմէից 1920 թ. Յուլիսին ընդունուած գինանշանն է:

Հայաստանի Հանրապետութեան գինանշանը բովանդակում է:

Կենտրոնում տեղադրուած վահանի պատկեր, որի աջ և ձախ կողմերում պատկերուած են վահանը պահած, իրար հակաբիր ուղղութեամբ նայող արծիւ և առիւծ: Վահանը բաժանուած է չորս մասի՝ իրաքանչյուր մասում պատկերուած են պատմական Հայաստանի չորս թագաւորութիւնների՝ Արտաշէսեան, Արշակունեան, Բարգատունեան և Մուրինեան գինանշանները: Վահանի կենտրոնում Մեծ և Փոքր Մասինների պատկերն է, Մեծ Մասիսի վերևում՝ Նոյան տապանի պատկերը, վահանի ներքեւում պատկերուած են սուր, կանաչ ճիւղ, հասկերի փունջ, շղթայ և ժապաւէն:

Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհուրդը «Հայաստանի Հանրապետութեան պետական գինանշանի մասին» օրէնքը ընդունել է 1990 թ. Ապրիլ 19-ին:

Հայաստանի Հանրապետութեան շքանշանները

- 1 Հայկ Նահապետի շքանշան
- 2 Մարտական խաչ 1-ին և 2-րդ աստիճանի շքանշան
- 3 Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշան

Հայաստանի Հանրապետութեան մերակները

1 Արիութեան մեդալ	4 Միրիթար Հերացու մեդալ
2 Մարտական Մատոյութեան մեդալ	5 Անանիա Շիրակացու մեդալ
3 Միիթար Գոշի մեդալ	6 Մովսէս Խորենացու մեդալ

Հայաստանի Հանրապետութեան օրէնքները շքանշաններու մասին

Հայկ Նահապետի շքանշան (Տախտակ II, Նկար 1)

Յօդուած 1. «Հայաստանի ազգային հերոս» բարձրագոյն կոչումը չնորհւում է Հայաստանի Հանրապետութեանը մատուցած համազարյին նշանակութիւն ունեցող բացառիկ ծառայութիւնների՝ համար՝ երկրի պաշտպանութեան ու իրաւակարգի ամրապնդման բնագաւառում և ազգային նշանակալի արժէքների ստեղծման գործում:

Յօդուած 2. «Հայաստանի ազգայի հերոս» բարձրագոյն կոչումը չնորհւում է Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիներին:

Յօդուած 3. «Հայաստանի ազգային հերոս» բարձրագոյն կոչումը շնորհելու միջնորդութիւնը յարուցւում է Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհրդի նախագահութեան, Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան կողմից:

Յօդուած 4. «Հայաստանի ազգային հերոս» բարձրագոյն կոչման արժանացողներին յանձնում է Հայկ Նահապետի շքանշանը, որը կրում է կրծքի ձախ կողմում:

Մարտական խաչ շքանշան

Յօդուած 1. Մարտական խաչ շքանշանը շնորհում է Հայրենիքի պաշտպանութեան և անվտանգութեան գործում ցուցաբերած բացառիկ արիութեան, անձնուրացութեան և հմտութեան համար:

Յօդուած 2. Մարտական խաչ շքանշանը ունի երկու աստիճան՝

ա. Մարտական խաչ 1-ին աստիճանի (Տախտակ II, Նկար 2)

բ. Մարտական խաչ 2-րդ աստիճանի (Տախտակ II, Նկար 3)

Մարտական խաչ շքանշանի բարձրագոյն աստիճանը 1-ին աստիճանն է:

Յօդուած 3. Մարտական խաչ 1-ին աստիճանի շքանշանով պարզեատրում են՝

ա. Հայաստանի Հանրապետութեան զինուած ուժերի և այլ զօրատեսակների զինծառայողները՝ Հայրենիքի պաշտպանութեան գործում ցուցաբերած բացառիկ խիզախութեան և անձնական արիութեան համար, ինչպէս նաև այլ անձինք՝ պաշտպանութեան գործին բերած նշանակալի նպաստի համար:

բ. Հայաստանի Հանրապետութեան զինուած ուժերի և այլ զօրատեսակների աւագ հրամանատարները՝ մարտական գործողութիւնների ընթացքում ձեռք բերուած նշանակալի յաջողութիւնների համար:

Յօդուած 4. Մարտական խաչ 2-րդ աստիճանի շքանշանով պարզեատրում են՝

ա. Հայաստանի Հանրապետութեան զինուած ուժերի և այլ զօրատեսակների զինծառայողները և աւագ հրամանատարները՝ մարտական առաջադրանքների հմտու կատարման համար, ինչպէս նաև այլ անձինք՝ դրանց կատարմանը բերած նշանակալի նպաստի համար:

բ. Հայաստանի Հանրապետութեան ներքին գործերի նախարարութեան, ազգային անվտանգութեան պետական վարչութեան, մաքսային մարմինների աշխատակիցները, ինչպէս նաև անձինք՝ հասարակական կարգի պահպանութեան գործում ցուցաբերած անձնական արիութեան համար:

Յօդուած 5. Մարտական խաչ 1-ին, 2-րդ աստիճանի, շքանշանով պարզեատրելու միջնորդութիւնը յարուցւում է Հայաստանի Հանրապետութեան պատպանութեան և ներքին գործերի նախարարութիւնների, ազգային անվտանգութեան արտակարգ իրավիճակների պետական վարչութիւնների և մաքսային վարչութեան կողմից:

Յօդուած 6. Մարտական խաչ շքանշանը կրում է ձախ կողմում՝ Հայկ Նահապետի շքանշանից յետք:

Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշան (Տախտակ II, Նկար 4)

Յօդուած 1. Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանը շնորհում է Հայաստանի Հանրապետութեան տնտեսութեան զարգացման, բնական և հասարակական գիտութիւնների, գիւտարարութեան, մշակութի, կրթութեան, առողջապահութեան, հասարակական գործունեցութեան ասպարէզներում ձեռք բերած ակնառու նուաճումների, ինչպէս նաև

Հայաստանի Հանրապետութեան դրոշը, պինանչանը, չքանչաններն ու մեղալները

արտասահմանեան երկրների հետ գիտականիկական, տնտեսական և մշակութային համագույնութեան զարգացմանը նպաստող գործունեութեան համար

Յօդուած 2. Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի չքանչանով պարգևատրելու միջնորդութիւնը յարուցւում է Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհրդի նախագհութեան, Հայաստանի Հանրապետութեան կողմից

Յօդուած 3. Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի չքանչանը կրուում է կրծքի ձախ կողմում՝ Մարտական խաչ չքանչանից յետոյն

Հայաստանի Հանրապետութեան օրենքները մնութեանը մասին

Արիութեան մեղալ (Տախտակ II, Նկար 5)

Յօդուած 1. Արիութեան մեղալը չնորհւում է Հայրենիքի պաշտպանութեան, հասարակական կարգի պահպանութեան գործում, ինչպէս նաև փրկարարական աշխատանքներում ցուցաբերած անձնական խիզախութեան, կեանքի սպառնացող վտանգի պայմանական ծառում ծառայողական կամ քաղաքացիական պարտքը կատարելու համար

Յօդուած 2. Արիութեան մեղալով պարգևատրուում են Հայաստանի Հանրապետութեան զինուածութերի, ներքին գործերի նախարարութեան, ազգային անվտանգութեան և արտակարգ իրավիճակների պետական վարչութիւնների, մաքսային վարչութեան ծառայութիւնները, ինչպէս նաև այլ անձինք

Յօդուած 3. Արիութեան մեղալով պարգևատրելու միջնորդութիւնը յարուցւում է Հայաստանի Հանրապետութեան նախարարութիւնների և գերատեսչութիւնների կողմից

Յօդուած 4. Արիութեան մեղալը կրուում է կրծքի ձախ կողմում, չքանչանների առկայութեան դէպքուում՝ դրանցից յետոյն

Մարտական ծառայութեան մեղալ (Տախտակ II, Նկար 6)

Յօդուած 1. Մարտական ծառայութեան մեղալը չնորհւում է մարտական առաջադրանքների կատարմանը նպաստող հմուտ, նախաձեռնող, համարձակ գործողութիւնների, զօրքերի մարտական պատրաստուածութեան, երկրի սահմանները պաշտպանելին ցուցաբերած ծառայութիւնների համար

Յօդուած 2. Մարտական ծառայութեան մեղալով պարգևատրուում են Հայաստանի Հանրապետութեան զինծառայութիւնները, ինչպէս նաև այլ անձինք

Յօդուած 3. Մարտական ծառայութեան մեղալով պարգևատրելու միջնորդութիւնը յարուցւում է Հայաստանի Հանրապետութեան նախարարութիւնների և պետական վարչութիւնների կողմից

Յօդուած 4. Մարտական ծառայութեան մեղալը կրուում է կրծքի ձախ կողմում՝ Արիութեան մեղալից յետոյն

Միաթար Գոչի մեղալ (Տախտակ II, Նկար 7)

Յօդուած 1. Միաթար Գոչի մեղալը չնորհւում է ակնառու պետական և հասարակական-քաղաքական գործունեութեան, ինչպէս նաև զիւանագիտութեան, իրաւագիտութեան և քաղաքակիտութեան ասպարէշներում ունեցած նշանակալի ծառայութիւնների համար

Յօդուած 2. Միսիթար Գոշի մեղալով պարգևատրելու միջնորդութիւնը յարուցում է Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհրդի նախագահութեան, Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան կողմից:

Յօդուած 3. Միսիթար Գոշի մեղալը կրում է կրծքի ձախ կողմում՝ Մարտական ծառայութեան մեղալից յետոյ:

Միսիթար Հերացու մեղալ (Տախտակ II, Նկար 8)

Յօդուած 1. Միսիթար Հերացու մեղալը չնորհում է Հայաստանի Հանրապետութեան առողջապահութեան զարգացմանը մատուցած ծառայութիւնների, բարձր մասնագիտական, գործնական աշխատանքի, ինչպէս նաև նշանակալի բարեգործական գործունէութեան համար:

Յօդուած 2. Միսիթար Հերացու մեղալով պարգևատրում են քաղաքացիական և զինուորական բժիշկները, կրտսեր ու միջին բուժանձնակազմի աշխատողները, ղեղագործները, ինչպէս նաև բարեգործները և այլ անձններ:

Յօդուած 3. Միսիթար Հերացու մեղալով պարգևատրելու միջնորդութիւնը յարուցում է Հայաստանի Հանրապետութեան առողջապահութեան, պաշտպանութեան ու աշխատանքի և սոցիալական նախարարութիւնների կողմից:

Յօդուած 4. Միսիթար Հերացու մեղալը կրում է կրծքի ձախ կողմում՝ Միսիթար Գոշի մեղալից յետոյ:

Անանիա Շիրակացու մեղալ (Տախտակ II, Նկար 9)

Յօդուած 1. Անանիա Շիրակացու մեղալը չնորհում է արդինարերութեան, ճարտարագիտութեան, ճարտարուեստի, գիտութեան և տեխնիկայի բնակաւառում ակնառու գործունէութեան, նշանակալի գիւտերի և յայտնագործութիւնների համար:

Յօդուած 2. Անանիա Շիրակացու մեղալով պարգևատրում են անտեսութեան և բնագիտութեան ոլորտների գիտականները, ճարտարագէտները, գիւտարարները:

Յօդուած 3. Անանիա Շիրակացու մեղալով պարգևատրելու միջնորդութիւնը յարուցում է Հայաստանի Հանրապետութեան նախարարութիւնների և գերատեսչութիւնների կողմից:

Յօդուած 4. Անանիա Շիրակացու մեղալը կրում է կրծքի ձախ կողմում՝ Միսիթար Հերացու մեղալից յետոյ:

Մովսէս Խորենացու մեղալ (Տախտակ II, Նկար 10)

Յօդուած 1. Մովսէս Խորենացու մեղալը չնորհում է հայ մշակոյթի, արուեստի, գրականութեան, կրթութեան, հումանիտար գիտութիւնների բնագաւառում ունեցած ստեղծագործական ակնառու նուանունների համար:

Յօդուած 2. Մովսէս Խորենացու մեղալով պարգևատրելու միջնորդութիւնը յարուցում է Հայաստանի Հանրապետութեան մշակոյթի, լուսաւորութեան և բարձրագոյն կրթութեան և գիտութեան նախարարութիւնների կողմից:

Յօդուած 3. Մովսէս Խորենացու մեղալը կրում է կրծքի ձախ կողմում՝ Անանիա Շիրակացու մեղալից յետոյ*:

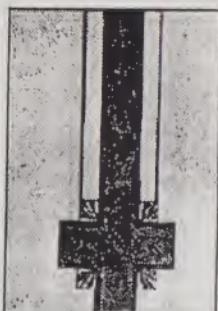
* We would like to express our thanks to Mr. André Wocial, Paris, for sending us the text and illustrations.

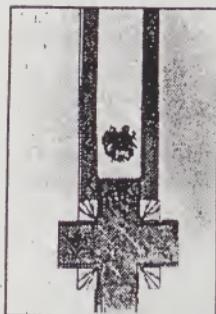
1

3

2

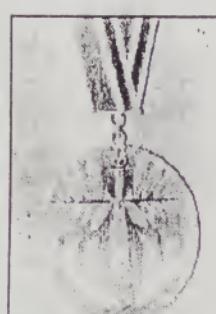
3

4

5

6

7

8

9

10

Հայաստանի Հանրապետութեան դրօւը, գիւղանշանը, շքանշաններն ու մեդալները

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

11 BORGmann, Fred. World Coin Roundup. *World Coin News*, Vol. XXIII (May 1996), No. 6, p. 82, illus.

The following 1994 commemorative coins of Republic of Armenia are listed: David of Sassoun, Temple of Garni, Jakharak, and Arts'akh. All coins are made of 0.999 silver, 1.0 oz. (31.1 g.), and in proof condition.

Հայաստանի Հանրապետութեան հատեալ 1994-ի յուշադրամները ցուցակագրուած. - Սաստացի Դաւիթ, Դաւին սահմարը, Ճախարակ և Արցախ Բոլոր դրամները շինուած են 0.999 արծաթէ, 1.0 օնզ (31.1 գ.) և հայելի սման փայլուն յղկուած (proof). Եթէն

12 GERIN, Dominique. Le portrait de Joseph Pellerin (1684-1782), par Dominique Gerin. *Revue de la Bibliothèque Nationale de France*, Vol. (1994), No. 3, pp. 5-10, 1 pl., illus., No. 15. The portrait of Pellerin is presented and his numismatic activity narrated. Out of sixteen coins framing Pellerin's effigy, two are given to Armenia, one of them erroneously. The coin which is attributed correctly to Armenia is a copper tank of King Levon I. The description of Levon's tank is given. YTN

Ներկայացուած է Պելլերինի դիմանկարը և պատմագրուած իր դրամագիտական գործունէութիւնը. Պելլերինի նկարը ըշլապատող տասնընթեց դրամներէն երկուքը տրուած են Հայաստանին, մէջը՝ սիամամբ: Ճշգրտութեամբ Հայաստանին վերագրուած դրամը Աւոն Ա թագաւորի պղինձէ դանգ մըն է Տրուած է Աւոնի դանգին նկարագրութիւնը. Եթէն

13 KÉVORKIAN, Raymond H. *Arménie entre Orient et Occident; Trois mille ans civilisation*, sous la direction de Raymond H. Kévorkian. Paris: Bibliothèque Nationale de France, 1996, 256 pp., illus in black and white and color.

In this extremely attractive art book, the 3000 year civilization of Armenia is presented. The book includes twenty-six essays contributed by twenty-four scholars from France and Armenia. Additionally it has maps, a chronology of Armenian history, a bibliography, and an index; and more than two hundred photographs. "Notices" cover pages 226-251. Here each exhibited object is described. Armenian numismatic material includes medallions discovered in Sissian; Tigranes I, copper coins; Tigranes II, tetradrachms, one of them with ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΙΓΡΑΝΟΥ inscription; Artavasdes II, a copper coin; Tigranes V, a copper coin; Baron Roupen I, a copper coin; King Levon I, a gold tahekan, a double tram, and a billon with Latin legend; Raymond Roupen, a billon; Hetoum I, Hetoum-Kaiqobad and Hetoum-Kaikhusrew bilingual trams, a Hetoum-Zabel tram, a kardez; Levon II, a tram; Hetoum II, a kardez; Smpad, a coronation tram; Gosdantin I, a kardez; Levon III, a takvorin; Guy, a takvorin; Levon V a billon; Levon I and Levon V seals. The legends and metrological data are published. YTN

Այս չափազանց հրապուրիչ գեղարուեասի դրքին մէջ, ընծայուած է Հայաստանի 3000 տարուան քաղաքակրթութիւնը. Դիրքը կը պարունակէ քանոնընց աշխատութիւններ մասնակցութեամբ Ֆրանսիայ ու Հայաստանի քանակչուուր բանակրներուն ինչպէս նաև ունի քարտէզներ, Հայոց պատմութեան ժամանակագրութիւն մը, մատնեագրութիւն մը, և ցանկ մը. նաև երկու հարիւր տակէի նկարներ: Տեղեկութեանց բաժինը (Notices) կը ներփակէ էջ 226-251: Հնու նկարագրուած է իւրաքանչիւր ցուցադրուած առարկայ: Հայ դրամագիտական նիւթերը կը պարունակեն Արևինի մէջ յայտնաբերուած մեղադիններ: Տիգրան Ա, պղինձեայ դրամներ: Տիգրան Բ, չորեցրամեաններ, մին ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΙΓΡΑΝΟΥ արծանագրութեամբ: Արտաւագդ Բ, պղնձեայ դրամ մը: Տիգրան Ե, պղնձայ դրամ մը: պարուն Ռուբէն Ա, պղնձեայ դրամ մը: Աւոն Ա թագաւոր, ոսկէի դահեկան մը: երկդրամ մը, և լատինաստար բիլլուն մը: Տայմոնդ Ռուբէն, բիլլուն մը: Հեթուում Ա, Հեթուում-Քայլուասի և Հեթուում Քայլուասովի երկինքուեան դրամներ, Հեթուում-Զավալի դրամ մը: քարտէզ մը: Աւոն Բ, դրամ մը: Հեթուում Բ, քարտէզ մը: Սմբատ, օծման դրամ մը: Կոստանդնի Ա, քարտէզ մը: Աւոն Գ, թագուորին մը: Կի, թագուորին մը: Աւոն Ե, բիլլուն մը: Աւոն Ա-ի և Աւոն Ե-ի կնիքներ: Հրատարակուած են խորագրութիւններն ու չափագիտական տուեալները. Եթէն

STAMPS IN OUR DAYS

In 1991, after nearly seventy years of being under Soviet rule, the independent Republic of Armenia was established. One year later, on May 28, 1992, the first Armenian stamps were released (a strip of 3 and a souvenir sheet) designed by Haroutioun Samvelian. These stamps announced to the world the creation of a new nation. The new stamps, which were printed in 1992, bore the image of Mount Ararat, a rainbow and an eagle in mid flight, and the denominations were printed in the tricolor of the Armenian flag: red, blue, and orange. The image of Mount Ararat did not raise any doubts among Armenians, since Ararat has become our national symbol, but others (non-Armenians) asked with surprise, "But isn't Ararat in Turkey?"

The stamps commemorating independence were followed by the AT&T stamp which was designed by Bill Van Sambuk from Amsterdam. These stamps announced to the world that Armenia was no longer an isolated, marginalized outpost, but was now part of the global communications system.

Since that time new stamps are issued each year by the "Namakanish" publishing firm which is a self-operating organization, independent of government financing. The topics commemorated by stamps range from historical events, personages and Armenia's wealthy historical and cultural heritage, natural environment, the animal world, and contemporary dynamic life. A stamp series dedicated to the 1700th anniversary of the adoption of Christianity in Armenia is being published as well. Armenia adopted Christianity in 301 A.D. and in the year 2001 the 1700th anniversary will be celebrated.

The Olympic Games have also been commemorated by Armenian postal stamps. The first Olympics to be commemorated were the 1992 Summer Olympics held in Barcelona, Spain (stamps designed by Garen Agamian). The Barcelona Olympics were the first Olympics where Armenian athletes represented an independent Armenia and carried that nation's flag. The next Olympics to be commemorated by Armenian stamps were the 1996 Summer Olympics in Atlanta (designers Karekin Mardirossian: strip of 3 stamps and Hasmig Avedissian: single stamp). Four stamps were issued in honor of these games. And the most recent international competition, the 32nd Chess Olympiad (designer H. Samvelian), which was held in Yerevan from September 15 to October 2, 1996, was also honored by a series of postal stamps.

Today, unlike earlier times, stamps are not just being circulated and distributed by mail or by postal offices, but also by distributors and dealers. Record numbers of stamps are now being issued around the world, and one may purchase these stamps from dealers and distributors. In Armenia, nearly all of the stamps issued to commemorate various events and persons are not sold in post offices. Thus, while one may use these

stamps to send letters, the stamps are not sold directly to the public. I have sent letters and seen the surprise and bewilderment of postal workers who had never seen these stamps, having only used the widely available regular issues.

What has the postal stamp become today? What role does it now play? How is it that this small piece of paper has come to capture the hearts and admiration of millions of people? School boys as well as kings have been stamp collectors, thus testifying to the wide appeal of stamps. Today, there is practically no arena of human activity which has not found its expression upon postal stamps. A wide variety of topics are commemorated by stamps, and thus there are collectors who collect stamps dedicated to particular topics such as flora, fauna, sports, the arts, famous individuals, countries, etc.

The first postage stamps were created in Europe in the nineteenth century. Mail correspondence had become very popular in society as the best means of communication. The need for a dependable, organized and reliable postal service was growing day by day. The mails had to be delivered both inside the nation and outside of its borders. To defray the cost of moving the mail, tariffs had to be assigned, and these were printed on small pieces of paper and applied to the sealed letters. Inscribed on these small pieces of paper was the origin of the letter and how much tariff had been paid.

The function of the contemporary postal stamp remains much the same. From the day of its creation, this small piece of paper has excited the attention of leaders and kings. These kings and leaders have had their pictures printed on stamps, have had stamps commemorate their weddings, the birth of their children, anniversaries, victories and so forth. All these events have been engraved and registered on postal stamps, because that small piece of paper, the stamp, became an incredible means of spreading information and propaganda.

In the last few years, the United States has issued a great number of stamps. Each year the number of stamps issued increases; these stamps are sold in the post office and one may easily purchase and use these stamps for postal purposes. What is interesting however is that when a letter is marked and posted by the postal workers, it is not marked by these stamps but by electronic tariff markers. Thus, the postal stamps remain unused by the postal workers. And in recent years communication by fax and e-mail began to compete with the traditional post. In offices, homes, and schools, e-mail has become an easy, efficient and effective means of communicating. Although communication by e-mail is threatening the continued use of stamps and traditional mail, the postal system remains a profitable and important sector for many governments, since it is still the best means of communicating by symbols in the international arena.

Man's brilliant creative energy and power took what was a small tariff coupon and turned it into a medium of artistic expression. For me stamps are like a calendar marking historical events. Old stamps evoke memories of past times, events and individuals.

And one may say, that this small piece of paper has the strength of David's sling and has won the hearts of all mankind.

HAGOP ISHKHANIAN

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

14 KÉVORKIAN, Raymond H. Le Royaume arménien de Cilicie, par R. H. Kévorkian. *Arménie, entre Orient et Occident, trois mille ans de civilisation*. Paris: Bibliothèque Nationale de France, 1996, p. [5], illus. In French.

The exhibit brochure includes a brief description and the obverses of silver coins belonging to kings Levon I (1198-1219) and Levon II (1269-1289). YTN

Ցուցահանդեսի տետրակը կը պարունակէ հակիրճ նկարագրութիւն մը և թագաւոր Լևոն Ա-ի (1198-1219) ու Լևոն Բ-ի (1269-1289) արծաթ դրամներուն երեսները: ԵԹՆ

15 LANGLOIS, Victor. Lettre à M. Victor Langlois; Sur la légende Arabe d'une monnaie bilingue d'Héroum, roi Chrétien d'Arménie, par Mohammed Bey; Observations sur la lettre précédente, par Victor Langlois. Reprint in *Achkar*, Vol. XXXVI (4 February 1995), No. 141 (1793), p. 11, illus.

See ANBL, abstract of No. 908.

16 RESPUBLIKA ARMENIĀ. Opisanie ordenov i medalej Respubliki Armeniā [Orders and Medals of Republic of Armenia] - Описание орденов и медалей Республики Армения. *Respublika Armeniā*, (Tuesday, 24 January 1995), No. 11 (1022). In Russian.

The following orders and medals of Armenian Republic are described: orders, Patriotic order, Battle Cross first class, Battle Cross second class, St. Mesrop Mashtots'; medals, Courage, Battle Service, Mkhitar Gosh, Mkhitar Herats'i, Anania Shirakats'i, Movses Khorenats'i. YTN

Հայաստանի Հանրապետութեան հետևեալ շքանշաններն ու մեդալները նկարագրուած են-շքանշաններ՝ Հայրենափական շքանշան, Մարտական Խաչ՝ առաջին և երկրորդ Աստիճանի, Ս-Մերուս Մաշտոցի. մեդալներ՝ Արիութեան, Մարտական Մարտակութեան, Միհիթար Գոշի, Միհիթար Հերացիի, Անանիա Շիրակացիի, և Սովուս Խորենացիի: ԵԹՆ

17 RESPUBLIKA ARMENIĀ. Postanovlenie pravitelstva RA [Governmental Decree of Republic of Armenia] - Постановление правительства РА. *Respublika Armeniā*, (Saturday, 21 January 1995), No. 10 (1021), illus. In Russian.

Orders and medals of Armenian Republic are illustrated without any description. YTN

Հայաստանի Հանրապետութեան շքանշաններն ու մեդալները պատկերուած են առանց նկարագրութեան: ԵԹՆ

18 ROCKMAN, Matt. The Dynastic Coinage of Antiochus IV of Commagene. *SAN*, Vol. XIX (1995), No. 2, pp. 36-38, illus.

Antiochus IV used his coinage as a propaganda vehicle to deliver a message. Two types of coins are utilized: 1) crossed cornucopias surmounted by the heads of Epiphanes and Callinicus/Armenian tiara, 2) Epiphanes and Callinicus riding left/capricorn. Based on the inscription of these two coins, ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΥΙΟΙ (sons of the king), Antiochus conveys a message of diadochic continuity, through Seleucid, Armenian, Roman, and Commagenian governments. YTN

Ասդիրոս Դ գործածած է իր դրամները իրմա քարոզութեան միջոց մը, հաղորդելու համար պատգամ մը, երկու տեսակ դրամներ օգտագործուած են. 1) խաչաձևուած ամաթեղիւրներ ունենալով Եփիֆանէսի և Կալլինիկոսի արձրագիր գլուխները/հայկական խոյը, 2) Եփիֆանէս և Կալլինիկոսի ձիափառ դէպի ձախի ձախի/այծեղջիւրը Հիմնուած այս դրամներու արձանագրութեան վրայ, ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΥΙΟΙ (որդիները թագաւորի), Ասդիրոս կը փոխանձէ անընդհատութեան դիոդքեան պատգամ մը, ստացուած սելակեան, հայկական, հռոմէական և կոմմագենեան կառավարութիւններէ:

19 SARYAN, Levon A. A Personal View of Ancient Coin Collecting, by Leon A. Saryan. *Centinel*, Vol. XLIV (Summer 1996), No. 2, pp. 19-26, illus.

Based on his personal experiences of collecting ancient and medieval Armenian coins, Saryan offers guidance for the beginning collector on how to start a collection, numismatic books, dealers, spending limits, grading, pricing, attribution and research, authenticity, cleaning, storage, and investing in early coins. YTN

Հիմնուած հասդրամ հաւաքելու իր փորձառութեան վրայ, Սարեան ուղղութիւն կ'նծայէ սկզբնակ հաւաքորդներու ինչպէս սկսի ու կազմել հաւաքածոյ մը, դրագիստական գիրքեր, զանաւակներ, ծախտելիք դրամի սահմանում, դրամներու որակներ, զիներ, վերագրում և հետազոտութիւն, հարազանութիւն, մաքրութիւն, պահպանութիւն, և հին դրամներու շահագործութիւն եթէն

20 SARYAN, Levon A. Recent Chemical Studies on Ancient and Medieval Armenian Coins Using SEM-EDS, by Leon A. Saryan. *Centinel*, Vol. XLIII (Fall 1995), No. 3, 12-20, illus. Winner of first place 1996 Elston G. Bradfield Literary Award, *Numismatic News*, Vol. XLV (14 May 1996), No. 20, p. 42.

Saryan discusses the capability of SEM-EDS (scanning electron microscopy with energy dispersive X-ray spectrometry) method in non-destructive chemical analysis of ancient and medieval coins. He reviews the details of some experiments published in three recent articles: "A Microchemical Investigation of Suspected Plating on Thirteenth-Century Armenian Silver trams," by L. A. Saryan and R. F. Dragen; "Chemical Analysis of a Bronze Coin of Tigranes the Great," by L. A. Saryan; "Copper-Surfaced Armenian Coins," by Y. T. Nercessian. The data obtained from previous tests belong to Levon I cleaned silver tram, Hetoum I cleaned, uncleared and sectioned silver trams, Tigranes II bronze coin, and Levon III copper coated takvorin.

YTN

Սարեան կը քննարկէ SEM-EDS (scanning electron microscopy with energy dispersive X-ray spectrometry) գործածեած մեթոդու հին ու մինադարեան դրամաներու վրայ ոչկործանարար քիմիականօրէն վերլուծման համար. Ան կը քննէ մանրամասնութիւնները կարք մը փորձերու, որոնք վերջին հասարակուած են. «ԺԴ. դարու ենթադրեալ-արծաթաթօք հայկական արծաթ դրամներու մանրամարդագիսական քննութիւնն մը, գրեցին Լ. Ա. Սարեան և Ռ. Ֆ. Դրագեն. «Տիգրան. Սեծի բրոնզէ դրամի մը տարրագիսական վերլուծումը», գրեց Լ. Ա. Սարեան. «Պղնձապատճեան հայկական դրամներ», գրեց Ե. Թ. Ներսէսեան Նախկին փորձերէն ստացուած տուեաները կը պատկանին Լևոն Ա-ի մաքրուած արծաթ դրամի մը, Հեթում Ա-ի մաքրուած, չմաքրուած և հաստածուած դրամներուն, Տիգրան Բ-ի բրոնզի մը, ապա Լևոն Բ-ի պղնձապատճագործնի մը. եթէն

21 SHAHNAZARIAN, Alfred. *The State History Museum of Armenia*, by Alfred Shahnazarian and Iveta Mkrchian. Watertown, Massachusetts: Armenian Library and Museum of America, 1996, pp. 42-44, 53, Nos. 70-73, 87-88, illus.

The most important artifacts held and displayed at the State Museum of Armenian History are presented, mostly in full color, with an historical summary and an introduction to the museum collection. Numismatic presentations include tetradrachms of Tigranes II (96-55 B.C.) and Artavasdes II (55-34 B.C.), copper coins of King Xerxes and the city of Artaxata, silver and gold-plated silver medallions, Levon I (1198-1219) a double tram and a coronation tram, and a pair of iron coinage dies of Cilician Armenia (1226-1252). LAS

Ցուցադրուած են Հայաստանի Պատմութեան Պետական թանգարանի ամենէն կարևոր արտեսարի գործերը, մեծամասնութեամբ գունաւոր, պատմական ամփոփումով և ներածականով թանգարանի ժողովածոյի մասին: Դրամաշիստական ցուցադրութիւնները կը պարունակեն Տիգրան Բ-ի (96-55 Ն.Բ.) և Արտավազդ Բ-ի (55-34 Ն.Բ.) շրեթրայածմանները, Քերքոչս թագարողի և Արտաշատ քաղաքի պղինձէ դրամները, արծաթ և արծաթթ ողկեզօծուած մեղալիոններ, Լևոն Ա-ի (1198-1219) երկրամաք մը և օծման դրամ մը, ու Կիլիկեան Հայաստանէն դրամ հատանելիք զոյզ մը երկաթէ կնիքներ (1226-1252):

Լ. Ա. Սարեան

Series I

Volume XXIII, No. 3

September 1997

ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԵՍ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

TABLE OF CONTENTS

Editorial.....	47
Letters	48
NERCESSIAN, Y. T. The Armenian Coin Auction of John J. Slocum.....	49
Armenian Numismatic Literature	52
ԱՐՄԱՆԻԱՆ, Հենրի. Դրամագիտութեան հարցերը Ազգագրական Հանդէս-ի էջերում.....	53
SARKISSIAN, Henry V. Numismatic Inquiries in <i>Azgagrakan Handes</i> (in Armenian)	
Armenian Numismatic Literature	56
BOOK REVIEW. <i>Ottoman Silver Marks</i> , by Garo Kürkman. Reviewed by YTN.....	58

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XXIII, No. 3

September 1997

EDITORIAL

Organizations have a constant turnover of their membership; some of the established members resign (do not renew their membership) and new ones join the ranks.

The Armenian Numismatic Society is not an exception. We have our share of resignations and new members joining the Society. Many of them collect Armenian coins; therefore, they like to remain informed with new literature on Armenian coins and keep themselves abreast of the latest events relating to Armenian numismatics; also they would like to be a part of the Society. And others may be curious or have different motives, such as purchasing books with discount from the Society. If the latter is their only objective, obviously we do not expect to see them around more than one or two years. We also accept the fact that regardless what we do, we will lose some members.

For the year 1997, exactly seventeen members and three subscribers did not renew their membership and subscriptions with our Society. Yes, we had many new members joining the Society. But the balance is on the negative side; we lost more than we gained. Nowadays this loss, \$207.50, is not a very large sum of money. However, it is a considerable amount of money for an organization whose revenues from membership dues and subscriptions remain less than one thousand dollars per annum.

To place this membership loss into proper perspective, we need to mention that our journal is heavily subsidized by donations, book sales, and free volunteer labor. You might say our journal is a labor of love for a few dedicated numismatists. Only direct expenses of the journal (printing camera ready text and plates and the journal's postage expenses) exceed the membership dues by a very wide margin (more about this in our next issue).

Several years ago we contacted some commercial printers and requested quotes to publish our journal in a glossy, attractive, 32 p. 6" x 9" format with card covers. Then the preliminary estimate was close to five thousand dollars. The price would vary depending on the number of plates with photographic pictures. Therefore, this road to improve our image is not very practical as long as our revenues from membership dues and donations do not exceed one thousand or approach the magic figure of five thousand dollars.

Because of our non-profit and tax exempt status, we have kept commercial advertising out of our journal. We have not flooded our pages with dealer advertisements and offended our members. We have tried our best to preserve a scholarly atmosphere

(cont on next page)

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, CA 90660-1920, USA. Associate Editors, W. Gewenian and T. Nercessian (e-mail, nercessian@aol.com), Corresponding Editors, L. A. Saryan (Greenfield, WI) and H. Sarkissian (Erevan). Non-member subscriptions \$30.00 per year. ISSN 0884-0180 — LCCN 85-649443

throughout our issues for the past twenty-three years, including both of our commemorative yearly issues, volumes IV and XV.

The purpose of this editorial is to solicit letters from our membership. We would like to know your opinion about what must be done so that we may improve our journal and not lose our established membership but gain more numismatists who have interest in the study of Armenian numismatics. Please keep those letters coming in. This is your Society.

Y. T. Nercessian

LETTERS

Now that I've received Vol. XXIII, No. 2, I can with reasonable confidence inform you that I did not receive issue No. 1. This is the first time in the last nine years that one of your mailings did not reach its destination — not a bad record for the U.S. Postal service. I've also enclosed a check for my next dues — \$10.

N. Tcheurekdjian
Racine, WI

J'ai vendu ma collection, vous pouvez arrêter mon abonnement dès maintenant.
Merci pour le timbre.

Pascal Caratchian
Bagnoux, France

On April 9, 1997, I shipped you by registered letter from Germany the funds according to your bill for the catalogue of Nercessian, *Bank Notes of Armenia*.

Please inform me how the matter stands. I need the above catalogue because traditionally Armenia belongs to the Russia collector's interests...

M. Istomin
Kharkov, Ukraine

Editor's Note: As you requested, your book order, one copy of *Bank Notes of Armenia*, was shipped to your Ukraine address on April 15, 1997, surface mail, registered book rate, from Pico Rivera Post Office, CA 90660, USA. YTN

I received from you the very recent coin issue commemorating the 50th anniversary of the UN, safely packaged in cardboard boxes instead of the display boxes which were used for previous BRM issues. The insert claims that the coin also symbolizes the year 301 A.D., but I fail to see how. Of course there is the Christian depiction of the Virgin and Child and two crosses, but nothing specific referring to 301 A.D. as the year Armenia adopted Christianity. Possibly I am missing something?...

L. A. Saryan
Greenfield, WI

Editor's Note: There are many things about this issue which baffle me. 1) As you point out, all BRM issues have display cases; this one does not have one. 2) All BRM issues have 10,000 mintage; this one has 100,000. 3) Yet the price, \$55 is the highest. 4) How does a scene from tympanum of the western portal of the Areni Virgin Mary church symbolize A.D. 301—conversion of Armenia to Christianity and the UN 50th anniversary?

I inquired with the British Royal Mint: 1) This coin issue is part of a large series of UN related coinage. 2) They think there may be a huge demand. 3) The UN gets a royalty from the sales. 4) Don't know.

The quality of the coin is up to the normal discriminating standards of commemorative coins struck by the British Royal Mint. If one compares this with other coins struck elsewhere (I don't know where), this is readily apparent. Even the "Certificate of Authenticity" for this coin is of higher quality.

A final comment on British Royal Mint issues. They strike coins only on demand. They don't strike 10,000 or 100,000 and put the coins on storage shelves. Therefore, it would be logical to conclude that someday they may decide to discontinue issuing them without reaching the issue limit. When? Your guess is as good as mine.

YTN

THE ARMENIAN COIN AUCTION OF JOHN SLOCUM (1997)

John J. Slocum was born in New York City in 1914. He started collecting coins in the 1960s. He concentrated on coins of the Crusader period, including medieval Armenian coins.

The Slocum collection was consigned to Sotheby's and auctioned on March 6-7, 1997 in London.¹ Altogether, 986 lots were catalogued, belonging to some thirty-nine dynasties, principalities, or kingdoms, such as the Kingdom of Jerusalem, Lordship of Beirut, Kingdom of Cyprus, etc. The Cilician Armenian section is divided into 85 lots, encompassing eight pages of text and four pages of plates. Altogether, the Armenian section amounts to 220 silver and copper coins. At this time we do not know if these were the only Armenian coins of Slocum's collection.

The collection includes numerous scarce, rare, and in some cases unpublished coins. The Armenian section of the catalogue features a copper follis of Kiurke II, two unpublished and uncertain Cilician Armenian baronial coppers, and copper coins of baron Roupen I, Toros I, Roupen II, and Levon II. From the royal period the collection includes Levon I coronation tram with one lion, a half tram, a billon denier with Armenian legend; Hetoum-Kaiqobad and Hetoum-Kaikhurrew bilingual trams and half trams, Hetoum-Zabel half trams, Levon II a pre-coronation issue, Hetoum II billons with Latin and Byzantine crosses; Gosdantin I trams and kardezzes; a Smpad coronation tram and a half tram; Levon V billons and poghs.

Scarce and rare coins realized handsome prices. However, for some extremely rare coins bidders raised the prices much higher, far exceeding expectations: a follis of Kiurke II £1,430, Hetoum-Kaiqobad bilingual half tram £825, Hetoum-Kaikhurrew bilingual half tram £374, a coronation tram of Smpad £264, two Gosdantin I trams £1,430 and £1,210, Guy pogh £330, two Levon the Usurper takvorins £209, Levon V billon £143. Baronial coppers realized handsome prices, ranging from £110 to £462. Generally speaking, the rest of the coins were not far from the estimates. According to the "prices realized" provided by Sotheby's, all of the coins sold except for one lot (549). The total estimated price for 85 lots was £15,980 to £23,570 and lots sold netted £19,415. The price quoted below includes the sale price plus the 10% buyer's fee.

Most of the coins were illustrated by excellent photographs, references included at least two or three standard sources (Nercessian, Bedoukian),² metrological data and Greek inscriptions where applicable.

Statistical data is tabulated and offered to our readers as a useful guide to prevailing prices in 1997 and for posterity.

Y. T. Nercessian

¹ Sotheby's, *The John J. Slocum Collection of Coins of the Crusades* (London, 1997), 105 pp., Nos. 1-986, pls.

² Y. T. Nercessian, *Armenian Coins and Their Values* (Los Angeles, 1995); P. Z. Bedoukian *Coinage of Cilician Armenia* (Danbury, CT, 1979).

CATALOGUE

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	UK£ Est.	UK£ Sold
471.	Kiurke II	Æ follis	N 514	f to F	800-1,200	1,430
472.	Uncertain baron	Æ copper	—	F	300-500	220
473.	Uncertain baron	Æ copper	—	f to F	200-300	176
474.	Baron Roupen I	Æ copper	N 245	F+	200-250	286
475.	Baron Roupen I	Æ copper	N 245	F	150-200	209
476.	Baron Roupen I	Æ copper	N 245	F	140-180	110
477.	Baron Roupen I	Æ copper	N 245	VF	200-250	220
478.	Baron Roupen I	Æ copper	N 245	F	150-200	198
479.	Baron Roupen I	Æ copper	N 245	f to F	200-300	264
480.	Baron Toros I	Æ copper	N 246	F+ to VF	250-350	418
481.	Baron Roupen II	Æ copper	N 249	VF	300-500	462
482.	Baron Levon II	Æ copper	N 251	-VF	300-400	396
483.		Æ copper	N 251	f	200-250	165
484.		Æ copper	N 250	f to F	200-250	176
485.		2 Æ copper	N 250	f	250-350	187
486.	King Levon I	Double tram	CCA 19	VF	100-150	154
487.		Double tram	N 269	-VF	200-250	176
488.		Double tram	N 269	VF	200-250	264
489.		Double tram	N 269	F+	180-220	154
490.		Double tram	CCA 15	F+	200-300	132
491.		Double tram	N 271	VF	200-300	198
492.		Half double tram	N 274V	EF	100-150	209
493.		2 Half double tram	CCA 44	VF	100-150	55
494.		Half double tram	N275V	F	80-120	99
495.		One lion cor tram	N 257V	F+	120-150	209
496.		One lion cor tram	N 257	F	80-120	143
497.		5 two lion cor tram	N 262,267V, 263V, 258/2	-VF, f to V+	150-250	253
498.		5 two lion cor tram	N 282/2, 290 /2, 294	VF+, F to VF	100-150	220
499.		7 trams	N., 290V, 286, 297/2, 295V			
500.		Half tram	N 277V	-VF	180-220	143
501.		Billon/Arm. in sc	N 280	F	800-1,200	1,430
502.		Tank	N 308V	VF	60-80	110
503.		4 Tanks	N 302V,307, 311V,309V	VF	150-200	121
504.	Hetoum-Kaiqobad	Bilingual tram	N 316	F+	100-150	143
505.		Bilingual tram	N 316	F+	100-150	121
506.		Biling. half tram	N 320	F	300-500	825
507.	Hetoum-Kaikhusr.	2 Bilingual trms	N 324	VF+	100-150	220
508.		Biling. half tram	N 330	F	200-300	374
509.		Biling. half tram	N 330	F	180-220	121
510.	Hetoum-Zabel	6 Trams	N 332ff	F+ to VF+	100-150	165
511.		Half tram	N 345	VF	150-200	121
512.		Half tram	N 347	F+	100-150	33
513.		Half tram	N 347V	F to F+	100-150	33

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	UK£ Est.	UK£ Sold
514.	Hetoum I	5 Tanks	N 352/3, 353V, 353			
		4 Kardezzes	N 359,362ff, 363	f to F		
515.		2 eq. 2 std		f to VF	100-200	110
516.		Tram	N 368	-VF	150-200	231
517.		Tram	N 368	-VF	150-200	110
518.		Tram	N 369V	-EF	80-120	77
519.		Tram-Ayas	N 377	VF	80-120	176
520.		5 Trams	N 369-376	F+toVF	100-120	242
521.		Half tram	N 381	VF	100-150	55
522.		Half tram	N 385	F+	80-120	55
523.		Half tram-Ayas	N 382cf	VF	300-500	198
	Levon II	7 Kardezzes	N 391,387V, 390	f to VF	100-200	66
524.		2 Billons	N 396, 394	-F, VF+	100-150	99
525.		2 Billons	N 394,396V	VF+F+		
		4 Kardezzes	N 398,401ff	f to VF	100-200	110
526.		Coronation tram	N 407V	EF	150-200	264
527.		2 Trams	N 408	VF, F		
528.		3 AE Poghs	N 412, 413	F to VF	100-200	220
529.		Half tram	N 411	VF	700-1,000	715
530.		Tram	N 415	VF+	1,000-1,500	1,430
531.		AE Kardez	N 417	VF+	1,200-1,800	1,210
532.	Smpad	2 AE Kardezzes	N 417-8	F+, f	150-200	242
533.		AE Kardez	N 435	VF+	50-100	121
534.		Levon III	18 Takvorins	N 451 ff	f to VF	100-200
535.		Takvorin	N 454	VF	80-120	33
536.		3 Takv. o/s Arb.	N 456	F to VF	100-150	66
537.		7 AE Large pogh	N 460	F to VF	150-250	242
538.		20 Small poghs	N 461 ff	low gads	100-150	77
539.		Guy	3 Takv. (1 pierced)	N 468-9	F+	150-200
540.		AE Pogh	N 470	F+	400-600	330
541.		Gosdantin III	Takvorin pierced)	N 475	F	150-200
542.	Levon the Usurper	2 Takvorins	CCA2113-4	VF+, VF	150-200	110
543.		3 Takv. (1 pierced)	N 472 ff	f to F+	150-200	55
544.		3 AE Poghs	(Tarsus, 2 (Sis)	N 479, 480	F	100-150
545.		6 Takv. (1 pierced)	N 481-486	f to F+	100-150	77
546.		2 Takvorins	CCA 2168	f to F	80-120	209
547.		Gosdantin IV	Takvorin	N 496	VF	100-150
548.		6 Takvorins	N 491-494	f to F+	80-120	33
549.		4 AE Small pogh (1 pierced)	N 498-499V	f	100-200	—
550.		Levon V	Billon	N 500	as struck	80-120
551.		2 Billons	N 503V	F to F+	100-150	143
552.	Post Roupenian	4 Billons	N 500ff	F	100-150	66
553.		4 Billons	N 500ff	f to F	100-150	33
554.		8 AE Poghs	N 505-508	f to VF	100-150	187
555.		1 AR Billon takv.	N 512	f		
		5 AE copper takv.	N 510-511	f to F+	100-150	66

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

22 ARAK'ELIAN, Varag. Erku arajark [Two Proposals] - Երկու առաջարկ, գրեց՝ Վարագ Առաքելյան. Hayk', (9 October 1996), No. 194 (767), p. 4. One of the proposals is "silver" as a new name for "100 dram" value. Առաջարկներէն մին է «արծաթ» իրրե. նոր անուն «100 դրամ» արժէքին

23 BASOK, Alexander. Unique! A Lifetime Opportunity. *World Coin News*, Vol. XXIV (March 1997), No. 3, p. 68, illus. Copper galvanos of the following USSR Armenian coins, designed by Nikolay Nosov (a coin engraver at Leningrad Min) are offered for sale: 3 r. Armenian Earthquake Relief (1989), 5 r. Matandaran Manuscripts (1990), 5 r. David of Sasun monument (1991). The dies for sale were cut from these galvanos. Կոպուած՝ Առաջարկային Միութեան հետևալ հայկական դրամներուն պղնձեալ գալվան-ները, կոպուած՝ Անդրանիկ Դրամահատարանի դրամի քանդակագործ Նիկոլայ Նոսովի կողմէն, ներկայացուած են վաճառքի համար— 3 ռ. Հայ երկրաշարժ (1989), 5 ռ. Զեառապէիրներու Մատանադարան (1990) և 5 ռ. Սասունցի Դաւթի յուշաբան (1991). Վաճառքի հանուած կնիքները կոպուած են այս գալվան-ներէն։ Եթէն

24 BRITISH ROYAL MINT. Armenian Issue honors Chess. *Boston Sunday Globe*, (23 February 1997), p. N23. See abstract of No. 6 (ANJ 1997).

25 HOGE, Robert W. Medieval Coins Mark March's Lion and Lamb. *Numismatist*, Vol. CX (March 1997), No. 3, p. 249, illus. A double tram of King Levon I, portraying the figure of a lion, heralds the month of March coming in like a lion. Առն Ա-ի երկրամ մը, պատկերուած առիւծի նկարով, կ'աւետէ Մարտ ամիսը, որ կու գայ առիւծի մը նման։

26 NERCESSIAN, Y. T. Two Silver Coins of Gosdantin III of Cilician Armenia, by Y. T. Nercessian. *American Journal of Numismatics*, Series II, Vol. VII-VIII (1995-96), pp. 155-160, illus. An historical background is given and two silver takvorins of King Gosdantin III (1344-63) are described. Both coins share the same obverse die but the reverses denote different mints: one was struck in Tarsus and the other in Sis. Also, the mints of Sis, Ayas, and Tarsus are discussed. The author argues that the mint of Tarsus remained operational throughout the existence of the kingdom, but for political expediency its name was not inscribed on coins until the reign of Gosdantin III. Թագավորին երկու արծաթեալ թագուորինները երկու դրամները կը բաժնեն նոյն երեսի կնիքը, բայց կոնակնին ցոյց կու առյ տարբեր դրամահատարաններ. մին կոփուած է Տարտոս, միւսը՝ Սիս Նաև քննարկուած են Սուոյ, Այասի և Տարտոսի դրամահատարանները Հեղինակը կը վիճի, թէ Տարտոսի դրամահատարանը մնացած է գործօն վիճակով թագաւորութեան գոյութեան ընթացքին, բայց քաղաքական նպաստակայարմարութենէ մղուած ասոր անունը չէ արձանագրուած դրամներուն վրայ մինչև կոսանդին Գ-ի տիրակալութիւնը։ Հեղինակը

ԴՐԱՄԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

Ա.ԶԳԱ.ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ-Ի ԷՋԵՐՈՒՄ

Տասներեսներորդ դարի վերջում՝ 1895 թ. Շուշիում հրատարակուեց Ազգագրակամ Համեէս-ի անդրանիկ համարը Աւելի քան տարի՝ մինչև 1916 թ., եռամսեակը մէկ անգամ (անշան խախտումներով) լրյու տեսան քանի հատոր ստուարածաւալ, պատկերապարող գիրք, որի ամփոփու խմբագիրն էր անունի ազգագրագէտ երտանդ Լալայեանը:

Պարբերականի կազմի վրայ սկսած 1910 թ. 10-րդ հատորից տպագրուում էր Հայոց Ազգագրութեան Ընկերութեան (հիմնուել է 1908 թ.) խորհրդանշանը, հաւաստիացնելով, որ Ազգագրակամ Համեէս-ը ընկերութեան պարբերականն է:

Խորհրդանշանը իրենից ներկայացնում էր շրջանակ, որի մէջ պատկերուած էր ոճաւորուած սվաստիկա, վրան անկանոն դասաւորուած Հայոց Ազգագրութեան Ընկերութեան անուան սկզբանատառերը՝ «Հ. Ա. Ը.» Խորհրդանշանի հեղինակի անունը պարզել հնարաւոր չէ, բայց մի բան ակնյամ է՝ այն չնորհալի նկարչի ստեղծագործութիւնն է՝ նա կարողացել է առանց աւելորդութիւնների և խորհրդանշանը պարզաբանող նշանների ու գրութիւնների ստեղել մի աւարտուն յօրինուած ը. Մեր կարծիքով, երտանդ Լալայեանի անմիջական մասնակցութիւնը խորհրդանշանի ստեղծման ժամանակ չի բացառուում:

Ազգագրակամ Համեէս-ը հարցերի լայն ընդգրկում ունեցող պարբերականն էր, որի էջերը նուիրուեցին նաև դրամագիտութեանը՝ մի գիտութիւն որը 10-րդ դարի վերջերին 20-րդ դարի սկզբներին հայ իրականութիւնում չունէր լայն ճանաչում:

Հայկական դրամների ուսումնասիրողները մեծամասնութեամբ օտարազգի գիտականներ էին՝ Մ. Բրոսսէ, Վ. Լանգլուա, Ֆ. Բաբելոն, Ա. Պետրովիչ և ուրիշներ, որոնք հրատարակում էին բացառապէս աշխարհի մեծագոյն թանգարանների հայկական մետաղադրամների փոքր ժողովածուները: Այդ մասին է վկայում և Ասորպետի կողմից օգտագործուած դրամագիտական գրականութեան ցանկը¹:

Առաջին դրամագիտական աշխատութիւնը, որ հրապարակուեց Ազգագրակամ Համեէս-ի էջերում դա Ասորպետի «Հայ թագաւորների դրամները» ծաւալուն յօդուածաշարն է, տպագըրւած չորս հատորներում՝

ա) Գիրք ԽԽI, էջ 200-222

բ) Գիրք ԽԽI, 1912, թիւ 1, էջ 197-231

շ) Գիրք ԽԽIII, 1912, թիւ 2, էջ 27-67

դ) Գիրք ԽԽIV, 1913, թիւ 1, էջ 83-89

Յօդուածաշարը սկսւում է «Տիգրան Մեծի դրամները» աշխատութեամբ, ուր միասնական քննւում է 35 օրինակ «ուսկեալ», արծաթեայ և պղնձեայ տարրեր արժենիշների դրամներ, տալով իւրաքանչիւր օրինակի մանրամասն նկարագրութիւնը: Ասորպետը քննում է իրեն մատչելի Տիգրան Մեծի բոլոր թողարկումները ընդգրկելով ինչպէս սեփական հաւաքածուի օրինակները,

¹ Ազգագրակամ Համեէս, Գիրք ԽԽIII, (1912), թիւ 1, էջ 198:

արամէս էլ աշխարհի մեծագոյն թանգարանների հրատարակուած դրամները՝ Փրանսիայի Ազգային թանգարան, Բրիտանական Ազգային թանգարան, Ֆեռլինի թանգարան Յօդուածում տեղ են գտնել մի շարք վիճելի հարցեր Արաքս, Ասորպետը գտնում է, որ Տիգրան Մեծը ունկեայ դրամներ թողարկել է, որ Սեբաչ Օլսուֆիկ նուիրած դրամը Ամենայն Հալոց Կաթողիկոս Մատթէոս թ. Իզմիրի անդամն (1908-1910) 1910 թուականին իրական է Մինչեւ այդ դրամը և բազմաթիւ այլ ուսկեայ օրինակներ կեղծ են, այսինքն պատրաստուած դրամահատարաններից դուրս մասնաւոր արուեստանոցներում². Ասորպետը գտնում է, որ Տիգրան Մեծի ունկեայ դրամը չի իր նախորդների դրամները, որոնք իշխել են Հայաստանի ինչպէս արևելան նոյնաշխ և արևմտեան մասերում, ինչպէս անձակի, նոյնաշխ և Սելլկանաներում Հարգաստան³: Հեղինակի փորձում է պատկերաբական ընդհանուր կապ առնել անցեալում թողարկուած և հայկական դրամների միջև՝ սկսած Աղեքաննդր մակեղուացու թողարկումներից մինչև Տիգրան Մեծի դրուագումները Այս հարցում նոյնպէս զատողութիւնները գիճելի են, որոշ դէպքերում միամիտ և սխալ:

Սակայն Ասորպետը ցուցաբերել է իրաւացի ճիշտ մօտեցում, դիմելով Տիգրան Մեծի դրամները որպէս «համաշխարհային դրամ» հասկացողութեան տեսանկիւնով: Փաստորէն, Ասորպետը առաջինն էր, որ Տիգրան Մեծի դրամները դիտում էր որպէս Ա. Մակեդոնացու, Օգոստոսում կանոնակի գործութիւնները միացելի են, որոշ դէպքերում միամիտ և սխալ:

Անկասկած, ունենալով դրական արձագանքներ առաջին յօդուածից յետոյ, Ասորպետը մի ընդարձակ «նախարան» նուիրեց դրամագիտութեան ընդհանուր հարցերին կապուած հայկական դրամների ծագման պատմութեան հետ Հեղինակը բերում է օգտագործուած գրականութեան ցանկը (15 անոնք), որի հիման վրայ գրել է ընդհանուր պանարկը Ասորպետը մեծ տեղ է յատկացնում դրամների դրամ գործուած մենագրերի քննութեանը, նրանց մեկնաբարութիւններին թամբեանյն դէպս Տիգրանակի բրուտի, Արտաշատի մենագրերի մեկնաբարութիւններին թամբեանյն դէպս Տիգրանակի բրուտի, Արտաշատի մենագրերի մեկնաբարութիւններին արդի դրամագիտների մօտ առարկութիւն չեն ունեցել, յաճախ մոռանալով Ասորպետի անունը յիշաւակելը:

Ցաջորդ ենթագուլուսն նուիրուած էր Աքեմենեան փոխարքանների (սատրապների) դրամների քննութեանը: Ինպէս յայտնի է մ.թ.ա. 5-րդ դարի վերջերին Աքեմենեան պետութիւնը անկում էր ապրում և սատրապները ստացել էին դրամ թողարկելու իրաւունք: Յօդուածում նկարագրուում է աւելի քան քսան դրամ գործագուած Տիգրի բազուի (մ.թ.ա. 386-380), Դատամէսի (մ.թ.ա. 378-372) և Մազայսի (մ.թ.ա. 361-331) օրոք:

Երբորդ յօդուածը նուիրուած է Մոփքի և Կոմմագենէի տիրակալների թողարկումներին, ուր քննուում և նկարագրուում են շուրջ երկու տասնեակ դրամներ մ.թ.ա. 330-334 թթ. Այստեղ ներկայացնում են Մոփքի տիրակալներ Արշամի, Արքիսարեսի, Քսերքսէսի, Զարեհի, Սորփի-լիկի գործագումները:

Կոմմագենէի տիրակալները ներկայացնուում են Շամէսի (մ.թ.ա. 140 թ.), Միհրդատ Ակալի-նիկոսի (մ.թ.ա. 96-70) դրամներով:

Առաջին ենթագուլուսն նուիրուած է Արշակունեաց թագաւորներին վերաբրուող դրամներին, որոնց մասին տուեալները վերցըրել է Ա. Պետրովիչիչ⁴ և Յակովոս Տաշեանի⁵ մեկնաբարութիւններից: Ինչպէս յայտնի է Արշակունեաց տիրակալների թողարկումների հարցը վերջ-

² Զարեհ Պտուկեան, «Մեծն Տիգրանի կեղծ ուսկեղուամները», Դրամագիտակամ աշխատամեթերու ժամկետն (Ղաւ Անձելլու, 1981), էջ 422-424:

³ Ազգագրական Համբէս, Գլուք (1911), էջ 202:

⁴ Alexander von Petrowicz, *Arsaciden-Münzen* (Վիեննա, 1904), 206 էջ, XXV տարս:

⁵ Ցայկովսոս Տաշեան, Արշակումի դրամներ (Վիեննա, 1819 և 1960), հատ. Ա. 192 էջ, հատ. Բ. 193-381 էջ:

նականապէս պարզաբանուած չէ: Մօտ հարիւր տարի ժամանակ առ ժամանակ այս խնդիրներուն հարցը դառնում է արդիակն և նորից մարում է, թողնելով հարցի լուծումը սերունդներին: Այնուամենայնիւ Աստրակետ վատահ յարում է Ա. Պետրովիչիւ և Յ. Տաշեանի տեսակէտներին, որ Արշակունիները դրամ թողարկել են:

Ազքատիկ են ներկայացուած այն դրամները, որ թողարկուել են սկսած Արտաւազդ երկրորդ ընդամէնը վեց դրամի նկարագրութիւն գրուագուած չորս տիրակալների օրոք: Նրանք են դից՝ ընդամէնը վեց դրամի նկարագրութիւն գրուագուած չորս տիրակալների օրոք: Նրանք են Արտաւազդ Բ, Տիգրան Գ, Արտաւազդ Դ, Տիգրան Դ, և Երաստոր:

Յօդուածաշարի զերջին մասը նոտիրուած է հռոմէական Կոմմոդոս (177-192) կայսեր օրոք Արտաշառում թողարկուած 181 թ. «Մայրաքաղաք Արտաշատ» յունարէն գրութեամբ, դրամի քննութեանը:

Այսուանի գրող Աստրակետը (Մարգիս Մուրայաշեան) ծնուել է 1860 թ. Երկար տարիներ ապրել Կ Գիմրիում և յայսին էր նաև որպէս հին և միջնադարեան մետաղադրամների հաւաքարել Գիմրիում և յայսին էր նաև զարձաւ իր ուսումնասիրութիւնների և գիտաքողութեան այն հաւաքարել հիմք Աստրակետը մեծ հաւաքորդ էր, յայտնի ամբողջ Կովկասում և նրա կանաներից դուրս ընդաննապէս Գիմրին եղել է նշանաւոր և իր հաւաքորդներով՝ Քարամեանեան և ուրիշները Աստրակետի հաւաքածուն ինկաւ չարագործների ձեռքը և նա այլև չըրացուեց դրամահաւաքութեամբ Մահացել է 1937 թ.:

Հայ մշակոյթի և գիտութեան անուանի գործիչներ Երուանդ Լալայեանի և Աստրակետի համագործագութեան չնորհին առաջին անգամ հայերէն լեզուով հրատարակուեց հայկական դրամագիտութեան զերարերեալ մի ամփոփ ուսումնասիրութիւն, որտեղ նպատակաւաց ուշադրութիւն դարձուեց մետաղեան դրամների վրայ, որպէս պատմամշակութային յունարձանների դրամը⁶:

1901 թ. Ե. Լալայեանը հրատարակեց «Բորչչալուի գաւառու աշխատութիւնը, որտեղ մանրամասն նկարագրուում է Տաշիր-Զորագետի (006-1113) տիրակալ Կիւրիկէ Բ. (1048-1080) պղնձեան դրամը⁷:

Այս դրամը գտնուել է Ոռուիում: Այն 1838 թ. անուանի հայագէտ Ա. Խուզաբաշեանը նուրիբել է Մոսկուայի նախկին Ասիական Թանգարանին (ընդամէնը վեց հայկական դրամ): Առաջին անգամ այն 1830 թ. հրատարակեց Մ. Բրոսսէն, Ակիզը դնելով Կիւրիկէան դրամների ուսումնասիրութեան⁸:

Դրամագէտ Ե. Պախոսովը, որը նոյնպէս զբաղուել Կիւրիկեան դրամներով 1925 թ. գրում է, որ Ա. Խուզաբաշեանի նուրիած բոլոր դրամների տեղը անյայտ է⁹:

Ինչպէս յայտնի է Ասիական Թանգարանի դրամագիտական հաւաքածուն 1930-1931 թթ. յանձնուել է Պետական էրմիտաժին (Մանկո-Պետերբուրգ) և երբ 1939 թ. իգոր Դոբրովոլյսկին մշակում էր Ասիական Թանգարանի դրամագիտական նիւթերը, յայտնաբերեց այդ դրամը, որի ծրարի վրայ ակաբեմիու Խ. Ֆրենի կողմէից արուել էր գրութիւն Khudobach¹⁰, Փաստօրէն, Ազգագրական Համդէսուում պատճենուեց առաջին արձանագրուած Կիւրիկէան դրամը գտնուած Հայաստանի տարածքից:

ՀԵՆՐԻ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

⁶Ե. Լալայեան, «Բորչչալուի գաւառու», Ազգագրակամ Համդէս, Գիրք VII-VIII (1901), էջ 312:

⁷ M. Brosse, Monographie des monnaies arméniennes (Մանկո-Պետերբուրգ), 1830, էջ 29-32:

⁸ Е. А. Пахомов, «О монете Корикэ Куропалата». *Известия Кавказского Историко-Археологического Института*, Համ. III (1925), էջ 37-45:

⁹ И. Добровольский, «Монеты Корикэ Куропалата». *Сообщения Государственного Эрмитажа*, Համ. XXXVIII (1974), էջ 65-66:

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

27 SARKISSIAN, Henry V. Artsat'agorts Mkrtich' Melik'set-Bekovi gotinerč [The Belts of Silversmith Mkrtich' Melikset-Bekov] - Արծաթագործ Մկրտիչ Մելիքսեթ-Բէկովի գոտինիները, գրեց՝ Հենրիկ Սարգսյան. Hanrapetakan gitakan ntashrjan, nvirvats 1990-1994 t'i. azgagrakan ev banagatakan hetazowit'yunneri ardyunk'nerin; Zekuts'umneri himnadruyt'ner. Yerevan: National Academy of Sciences of Armenian Republic, Institute of Archaeology and Ethnography, 1995, pp. 71-72. In Armenian.

The silver belts that Melik'set-Bekov made, his participation in exhibits, and the gold medal he won, ornamented with the bust of Alexander II and inscribed with the name of Melik'set-Bekov, are mentioned. YTN

Ցիոնած են Սելիքսեթ-Բէկովի շինած արծաթի գոտիները, իր ցուցահանդիներուն մասնակցիլը, և իր շահած ոսկիի մերդաց, պատկերուած Աղեքասնոր Բ-ի կիսանդրիով և արծանագրուած Սելիքսեթ-Բէկովի անունով։ Եթև

28 SARKISSIAN, Henry V. Cerebrifanača moneta loriškogo tsarja Korike Kyropalata [The Silver Coin of Kuirke Curopalatus, King of Lori] - Серебряная монета лорийского царя Корике Куропалата, автор Г. В. Саркисян. Chetvertača bserossijskoiā numizmaticheskoiā konferenčiā; Tezisy doklatov. Moscow: State Museum of History, Dimitrovski Museum of History and Arts, Institute of History of Russian Academy of Sciences, pp. 27-29. In Russian. Authors studying the coin of Kuirke Curopalatus are mentioned. Sarkissian notes that E. Lalayan had discovered a silver coin of Kuirke II in Javasp and donated it to the Museum of Holy Etchmiadzin (Sibilian p. x). The Kuirke silver specimen preserved since 1929 in the State Museum of Armenian History (7.05 g., 26 mm) originally was in the collection of the Lazarian Institute. Records do not indicate but it can be argued that this silver specimen is the original Lalayan coin. The obverse portrays the bust of Jesus Christ facing and the reverse has a five line legend in Armenian similar to the other three copper specimens found in Ani and preserved in the State Museum of Armenian History.

YTN

Ցիոնած է Կորիկի կորպապղասի դրամը ուսումնակիրը Հեղինակներու անունները Սարգսեան կը նշէ թէ Ե Լալայեան Զաւասափի մէջ գտած է Կորիկի Բ-ի արծաթեայ դրամը և զայն նուրբած Ս. էջմիածնի թանգարանին (Արարիեան էջ Ժ)։ Հայաստանի Պատմութեան Պետական Թանգարանի մէջ 1929 թ. ի վեր պահպանուած Կորիկիի արծաթեայ նմուշը (7.05 գ., 26 մմ) նախապէս կը գտնուէր Սոսկուայի Լազարեան Վարժարանի հաւաքածոյին մէջ։ Արձանագրութիւններ չեն տեղեկացներ, սակայն կարելի է վիճիլ, թէ այս արծաթեայ նմուշը Լալայեանի նախնական դրամն է։ Երևանի պատկերուած է Յիսոս Քրիստոսի հանդիպահայեաց կիսանդրին, կոնակը։ Հինգ տող հակրէն արձանագրութիւն, նման այլ երեք պղնձեայ նմուշներուն, որոնք գտնուած են Անի ու կը պահպանուին Հայաստանի Պատմութեան Պետական Թանգարանին մէջ։ Եթև

29 SARKISSIAN, Henry V. Obraz katolikosov v armianskom medalejnrom iskusstve [The Figures of Catholicos in Medallistic Art] - Образ католикосов и фрмянском медальерном искусстве, автор Генрих Саркисян. Hay arvesti hanrapetakan 7-rd gitakan konferans; Zekuts'umneri t'ez'er. Yerevan: National Academy of Sciences of Armenian Republic, Institute of Art, 12-14 October 1995, pp. 88-90. In Russian.

Sarkissian describes the following type medals with religious themes. 1) St. Gregory the Illuminator with clerical vestments and seated on a throne/ Cathedral of Holy Etchmiadzin. 2) St. Gregory the Illuminator with clerical vestments and seated on different type of throne/Russian crown above the Cathedral of Holy Etchmiadzin. 3) St. Gregory the Illuminator dressed in clerical vestments and seated on throne/St. George

on horseback spearing a dragon. 4) Catholicos Mkrtich' Khrimian. 5) Catholicos Mateos Izmirlian. 6) Catholicos Vazgen I.

YTN

Սերգեստան կը նկարագրէ կրօնական բնոյի ունեցող հետևեալ տեսակի մեղաները 1) Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ զգեստաւորուած և բազմած գահի մը վրայ/Ա. էջմիածնի Տաճարը 2) Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ զգեստաւորուած և բազմած այլ տեսակ գահի մը վրայ/ոռոսական թագ մը Ա. էջմիածնի Տաճարին վերև: 3) Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ զգեստաւորուած և բազմած գահի մը վրայ/Ա. Գրիգոր միապատճեն և նիդակով կը խոցէ թևաւոր վիշապ մը: 4) Կաթողիկոս Սկրոտիչ Խորենան: 5) Կաթողիկոս Մաթիոս Խոմիրենան: 6) Կաթողիկոս Վազգէն Ա:

ԵԹՆ

30 SARKISSIAN, Henry V. Medalakertman arrest [The Technique of Medal Execution] - Մեդալակիբուման արվեստ, գրեց Հ. Սարգսյան. *Hayrakan harts'*; Hanragitaran. Yerevan: Armenian Encyclopedia. Chief Editorship, 1996, pp. 319-321. In Armenian.

Numerous medals relating to the Armenian question and genocide are described. Medals, 1) by the city of Petrograd dedicated to the 1915 genocide victims, 2) issued in Yerevan (1965) with a picture of the Yerevan Armenian Memorial Monument, 3) another medal issued in Yerevan (1965) and designed based on P. Sevak's and G. Khanjian's works, 4) Mekhitarist Congregation in Venice dedicated to the victims of 1915 (1965), 5) from the Armenians of Ethiopia (1965), 6) in New York with the Statue of Liberty (1975), 7) in U. S. A. with a bird and «70» and a partial cross (1985), 8) in U. S. A. with mythological warrior and a cross (1985), 9) in Yerevan with human figures and khatchkar (1985), 10) Mekhitarist Congregation in Venice with map of Arts'akh and «1915-1990» dates, medals dedicated to the struggle of self defense during World War I by 11) Musa Dagh, 12) Hajin, 13) Aintab, and famous activists such as to 14) Komitas, 15) Siamanto, 16) Varujan and others who were martyred during World War I, and also 17) General Andranik. YTN

Հայկան հարցի ու ցեղասպանութեան վերաբերեալ լրագութիւն մեղաներ նկարագրուած են Մեղաներ՝ 1) պատրաստուած Պետրոցքան քառաքի կողմէ նուիրուած հայոց 1915 եղենի զոհերուն, 2) Երևանի Հայ Նահանգակաց Շուշարանին նկարով թողարկուած Երևանի մէջ (1965), 3) այլ մեղալ մը թողարկուած Երևան Շորինուածքը հիմնուած Պ. Առաքի և Գ. Խանճեանի աշխատանքներուն վրայ (1965), 4) Վենետիկի Միսիթարեան Միաբանութեան մեղապ մը նուիրուած 1915 եղենի զոհերուն (1965), 5) Եթովպահոյ Հայերուն կողմէ (1965), 6) Նիւ Երքի մէջ Ազատութեան Արձանին նկարով (1975), 7) ԱՄՆ-ի մէջ ունենալով փենիկ ու «70» և խաչի թելիք մը (1985), 8) ԱՄՆ-ի մէջ գիշարանական վիշապահաղթով ու խաչով (1985), 9) թողարկուած Երևանի մէջ մարդկային կերպարներով և խաչքարով (1985), 10) Վենետիկի Միսիթարեան Միաբանութեան մեղալ մը ունենալով Արցախի քարէցն ու «1915-1990» թուականները, 11) Սուսա Լեռնան, 12) Հաճընի, 13) Այնթապի և այլոց Ա. Համաշխարհային Պատերազմին ինքնապաշտպանութեան նուիրուած մեղաներ, 14) Կոմիտասի, 15) Միահանթոյի, 16) Վաղուժանի, և այլ Ա. Համաշխարհային Պատերազմին նահատակուած գործիչներուն նուիրուած մեղաներ, ինչպէս նաև 17) Զօրավար Անդրանիկին նուիրուած մեղաները ԵԹՆ

31 SARYAN, Levon A. Lead in Ancient Times, by Leon A. Saryan. *Milwaukee Numismatic News*, (March 1997), p 2.

Recently analyzed a bronze coin of Tigranes the Great contains 49% lead, 43% copper, 6% tin, and 2% other elements. YTN

Վերջերս ուսումնասիրուած Տիգրան Մեծի բրոնզէ դրամ մը կը պարունակէ 49% կապար, 43% պղինձ, 6% անագ և 2% այլ տարրերուն ԵԹՆ

32 WORLD COIN NEWS. Armenian, Parthian Coins Top CNG Offerings; Numerous Known Collections Featured in Firm's Three-Session Sale. *World Coin News*, Vol. 22 (6 November 1995), No. 23, p. 1, illus.

See abstract of No. 17, ANJ Vol. XXII (1996), p. 81.

BOOK REVIEW

OTTOMAN SILVER MARKS by Garo Kürkman. Istanbul: Mathusalem Publications, 1996, 293 pp., over 300 color illus., 467 line drawings, 24x32 cm, cloth. \$200 (+S/I US \$10, foreign \$15, contact ArmNS).

Garo Kürkman's name is familiar to those who have interest in Armenian Church tokens, Ottoman coins and antiquities. We owe to him the pioneering study of Armenian Church tokens.

Heretofore, there have been no reference books on Ottoman gold and silver marks, except for some articles published in various journals and sale catalogues. Kürkman's study catalogues these marks in a comprehensive method for the first time.

Ottoman Silver Marks is divided into five sections: tuğra and silver marks, makers' marks, assay offices, silver ware, and appendix. Some 58 pages are devoted to the imperial tuğra (royal monogram of a sultan) study from coins, silverware, and weights. There is a very interesting chapter discussing why Ottoman silverware has so rarely survived. The answer lies in the periodic economic crises which faced the Empire at various times. Silver metal needed to strike akçe (basic silver coin) was often in short supply. At various times the seizure of silver artifacts to melt down for minting coins was invoked as a means of solving the silver shortage crisis. A ferman (royal edict) was issued in January 1789 and people were obliged to surrender their silver to the authorities at ten paras per dirhem (dirhem=3.2 grams). The Greek Church was obliged to provide 6,000 okka of silver, Armenian Church 4,000 okka, and the Jews 3,000 okka, and two kurus coins were minted. According to the instruction of Patriarch Zakarya, all the silverware of Armenian Church was delivered, after melting down, this came to 19,695 dirhems of pure silver and 20.5 dirhems of pure gold.

The section on maker's marks covers the seals of jewelers stamped on their wares. These are classified by town marks (Bitlis, Diyarbakir, Erzincan, Sivas, Van, etc.), makers' marks (Avedis, Bedros, Krikor, Kalemkaryan Brothers, Aram Kehyayan, Levon, etc.). It is noteworthy that more than 90 percent of the seals belong to Armenians, the remainder belong to non-Armenian Christians and Muslims. Some twenty pages of tables are dedicated to these seals.

The assay office was part of the Ottoman Mint. The assay punches officially marked the gold fineness at 14, 18, or 22 karats for gold, and the silver standard was set at a minimum of 900 parts per thousand.

The chapter on silverware allocates 136 pages to various types of craftsmanship. The highlights include pen-case and inkwell, silver lamp, embroidered belt buckle, silver ewer, amulet, incense burner, silver mirror, silver bowl, candle stick, tray, Bible cover, wine cup, silver pipe, rosewater bottle, silver slipper, Van tobacco case ornamented with Mt. Ararat, coat of arms of Armenia, Mother Armenia, Holy Etchmiadzin, etc.

Copper wares and their ornaments are not included in this study, since this area still needs extensive research, study, and cataloguing. Some articles on this have been published in various journals, but a need for a similar copper ware catalogue will be felt.

The appendix includes historical documents in Ottoman (Arabic script) and Armenian with their English translations. A bibliography and index are provided.

Kürkman dedicates this book to the memory of those anonymous craftsmen who created works of outstanding beauty, but in humility omitted to sign them. This scholarly work on art and metallurgy is truly a labor of love. Kürkman has provided a great service and erected a monument to the anonymous craftsmen by examining the surviving silverware prepared in the Ottoman Empire. The book provides an abundant amount of information on the uncatalogued and undocumented silver marks used in the Ottoman Empire. It is an invaluable reference source for collectors and scholars interested in gold and silver marks, assay procedures, and study of tuğra marks used by various peoples living in the Ottoman Empire and particularly in Asia Minor.

Y. T. Nercessian

Series I

Volume XXIII, No. 4

December 1997

ՀԱՅ
ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀԱՆԴԵՍ

ARMENIAN
NUMISMATIC
JOURNAL

TABLE OF CONTENTS

ESKIJIAN, Luther Letter to Our Membership.....	59
Armenia Mints the First Gold Coin	60
News Release	60
Donations	60
NERCESSIAN, Y. T. The Armenian Coin Auction of Edward Joseph.....	61
Armenian Numismatic Literature	67
SARYAN, L. A. A Counterfeit Coronation Tram of Levon I of Cilician Armenia.....	69
Armenian Numismatic Literature	70
NERCESSIAN, Y. T. A Counterfeit Levon-Hetoum Silver Tram.....	72

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XXIII, No. 4

December 1997

LETTER TO OUR MEMBERSHIP

There is a great concern about the continuity of the *Armenian Numismatic Journal* as we have enjoyed over the past years.

We have leaned upon the good graces of our secretary, Y. T. Nercessian, who has produced one of the most extensive numismatic journals for a small organization, professionally executed and authoritative on Armenian numismatics in the world.

That is half the story, now the cost of the journal. If we were to pay our secretary, Mr. Nercessian, we would not have a journal, because he produces it at no cost and uses all of his resources.

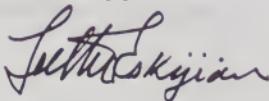
It is the cost of the printing and mailing that is out of hand, for a small organization with no financial backing other than the dues and donations of the membership, which is far below the values received.

To produce the journal, we have had to purchase a new computer and software, replacing our former own which was not even ours. The operating costs, telephone calls, research, printing, mailing all, and corespondence, which is far above the little income of the dues received. No office or overhead expenses are even considered. For the less than one hundred (dues paying and subscriptions) members that we have the actual cost for the journal, printing, postage, and production comes \$21.98 per member.

However, we have another problem, as of February of this year, only 30% of membership had paid dues, which compounds the problem even more. Some membership dues come in as late as May of each year. This makes much harder to plan and publish our journal's March issue.

The solution to the problem, is that each one of us voluntarily increase our membership dues to about \$25.00 per year, and all of the members take full responsibility for their membership. God willing, with your generous support, our journal will survive and fulfill its mission of spreading the word on Armenian numismatics for many years to come.

Sincerely yours,

Luther Eskijian, President

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, CA 90660-1920, USA. Associate Editors, W. Gewenian and T. Nercessian (e-mail, nercessian@aol.com), Corresponding Editors, L. A. Saryan (Greenfield, WI) and H. Sarkissian (Erevan). Non-member subscriptions \$30.00 per year. **ISSN 0884-0180** — **LCCN 85-649443**

ARMENIA MINTS THE FIRST GOLD COIN

On July 5, 1997, the Central Bank of the Republic of Armenia released a commemorative gold coin with the portrait of goddess Anahit. The gold coin has 25,000 dram nominal value and is of limited quantity.

Obv.: Coat of arms of Armenia and the inscription, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, 25000 ԴՐԱՄ, 1997 (Republic of Armenia).

Rev.: Portrait of goddess Anahit and the inscription, ԱՆԱՀԻՏ – ANAHIT. Both words are separated with seven stars on both sides.

The gold piece has 18 mm diameter, 4.30 grams weight, and 900 fineness, and comes in plastic capsules in uncirculated condition for the benefit of the collectors.

The Armenian kings of Sophene struck only copper coins—no silver or gold. The kings of the Artaxiad dynasty of Armenia issued silver and copper coins, but no gold coin.

The kings of Cilician Armenia (1080-1375) issued gold pieces; however, these were very limited in quantity and not for circulation. Rather, they were struck as commemorative coins to mark certain events or to be presented as royal gifts. According to numismatic evidence as of 1997, the total known number of Cilician Armenian gold coins is less than twenty.

In 1918 we had an independent Armenian Republic which survived two years. They printed only paper money.

This is the first time in Armenian history that an Armenian government minted a gold coin in thousands and as legal tender money. It can be redeemed by the Central Bank of Armenia for its face value.

NEWS RELEASE

In January, 1997, ARMENIAN PHILATELIC ASSOCIATION (ARPA) was established. Membership is open to all philatelists around the world. A newsletter is planned which will provide information about Armenian philately. Tel.: 818-244-8139. Address: ARPA, Mr. Vahak Abcarians, Chairman, P. O. Box 4803, Glendale, CA 91222-0803, USA.

Our e-mail address: ArmNumSoc@aol.com

DONATIONS

(Period ending 30 September 1997)

Abcarians, V.....	\$ 10	Karadian, S.....	\$ 10
F. de Callataÿ.....	\$2.5	Movsessian, G.....	\$ 75
Eskijian, L.....	\$.05	M. Panossian.....	\$ 50
L. Hagopian.....	\$ 20	Saryan, L.....	\$ 2.5
Ch. A. Hajnian.....	\$ 15	Schott, D. F.....	\$ 15
Hayatian, Y.....	\$ 20	Setian, Ch.....	\$ 40
Houghasian, D. H.....	\$ 15	V. Yegparian.....	\$ 05

THE ARMENIAN COIN AUCTION OF EDWARD JOSEPH (1997)

Edward Joseph was born on October 3, 1903 in Kermanshah, Iran. First he established his own bank, then an insurance company. He was a collector of ancient Persian and Armenian coins and postage stamps. In addition to his involvement in various cultural organizations and as a collector of art and artifacts, Edward Joseph was also a talented translator, journalist, and writer. In 1981, Edward Joseph moved to California where he spent his retirement in Glendale with his son, Emil Joseph. He joined the Armenian Numismatic Society in 1984 and remained an active member during the last ten years of his life. Edward Joseph died on January 9, 1994.

The Joseph family numismatic collection was consigned to Y. T. Nercessian and was sold by mail bid auction on May 2, 1997 in Pico Rivera, California.¹ The auction included 246 lots of Armenian, American and some foreign coins. The Armenian section is divided into 226 lots of ancient and medieval coins.

The collection includes some scarce and rare coins; altogether more than 650 quality Armenian coins were offered. The collection featured a tetradrachm, a drachm, and some superb quality copper coins of Tigranes the Great; copper coins of Artavasdes II, Tigranes III, Tigranes IV, and Artavasdes III. From the Cilician Armenian period, numerous lots belonging to Levon I and Hetoum I as well as other kings are included. The catalogue lists numerous Roman, Sasanian, and Islamic coins relating to Armenia. The only ancient gold coin is an aureus of Marcus Aurelius with "Armeniacus" inscription. The modern section included gold and silver medals designed by Zaven Keledjian.

Some lots realized interesting prices: a tetradrachm of Tigranes the Great sold for \$600, and a drachm for \$660. Gold medals exceeded expectations by a very wide margin. On the other hand, the collection had an abundant supply of common silver coins belonging to kings Levon I, Hetoum-Zabel, and Levon III (more than 50%). Perhaps for this reason some of the lots did not receive bids. The total estimated price for 226 lots was \$25,075. According to the "prices realized," lots sold netted \$18,298, including the 10% buyer's fee. All remaining lots were sold to private parties and dealers.

Most of the coins were illustrated by photographs. Attributions were made to *Armenian Coins and Their Values*,² and metrological data and legends were published.

Statistical data tabulated below is offered as a useful guide to prevailing prices in 1997 and for posterity. The price quoted includes the sale price plus the 10% buyer's fee.

Y. T. NERCESSIAN

¹ Y. T. Nercessian, *Mail Bid Auction I; Numismatic Collection of Emil Joseph* (Pico Rivera, CA, May 2, 1997), 14 pp., 8 pls.

² Y. T. Nercessian, *Armenian Coins and Their Values* (Los Angeles, 1995).

CATALOGUE

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	US\$ Est.	US\$ Sold
001.	Tigranes I	Æ /Nike	ACV-23	VG	60	73
002.	Tigranes II	Tetradrachm	ACV-31	F+	450	660
003.		Drachm	ACV-40	-VF	750	726
004.		Æ /Tyche	ACV-49	VF	75	61
005.		Æ /Tyche	ACV-49	VF	75	149
006.		Æ /Tyche	ACV-49	-VF	60	50
007.		Æ /Tyche	ACV-49	VF	75	149
008.		Æ /Tyche	ACV-49	-VF	60	105
009.		Æ /Tyche	ACV-51	F+	50	
010.		Æ /Tyche	ASV-50	VF+	250	334
011.		Æ /Tyche	ACV-51	VF	80	165
012.		Æ /Tyche	ACV-51 ⁵⁹	VF+	150	440
013.		Æ /Tyche	ACV-51V.	-VF	60	79
014.		Æ /Heracles	ACV-66	VF	75	127
015.		Æ /Heracles	ACV-66	VF	75	
016.		Æ /Heracles	ACV-66	VF	75	79
017.		Æ /Heracles	ACV-66	VF	75	
018.		Æ /Heracles	ACV-69	F+	50	
019.		Æ /Heracles	ACV-69	F+	40	44
021.		Æ /Nike	ACV-81	-VF	50	
022.		Æ /Nike	ACV-81	F+/-VF	50	
023.		Æ /Nike	ACV-84	F/VF	50	
024.		Æ /Nike	ACV-86	F	50	44
025.		Æ /Nike	ACV-87	VF	60	73
026.		Æ /Cornucopia	ACV-93	-VF	50	88
027.		Æ /Cornucopia	ACV-96	-VF	50	55
028.		Æ /Cornucopia	ACV-95	-VF	50	44
029.		Æ /Cornucopia	ACV-96	-VF	50	88
030.		Æ /Cornucopia	ACV-97	F	40	
031.		Æ /Head of wheat	ACV-100	-VF/VF+	50	55
032.		Æ /Head of wheat	ACV-101	-VF	50	99
033.		Æ /Palm-branch	ACV-109	-VF/VF+	100	182
034.		Æ /Palm-branch	ACV-110	-VF/VF	75	80
035.		Æ /Tripod	ACV-112	F+/-VF	150	
036.		8 Æ Tyche (3)	ACV-49-51	VG-VF		
		Heracles	ACV-66	VF		
		Nike	ACV-81	-F		
		Cornucopia	ACV-95	F		
		Head of wheat	ACV-100	-VF		
		Palm-branch	ACV107	f/VG+	200	
037.		7 Æ Tyche (3)	ACV-49-51	VGtoF		
		Heracles	ACV-66	F+		
		Nike	ACV-81	F/VG+		
		Cornucopia	ACV-95	-VF		
		Palm-branch	ACV107	F+	175	138
038.		7 Æ Tyche (3)	ACV-49-51	F+toVF		
		Heracles	ACV-66	-VF		
		Nike	ACV-81	F		
		Cornucopia	ACV-97	F		
		Palm-branch	ACV109	VG+	175	

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	US\$ Est.	US\$ Sold
039.	Tigranes II	7 AE Tyche (3)	ACF-49-51	VF+/-VF		
		Heracles	ACV-66	-VF		
		Nike	ACV-84V	F		
		Cornucopia	ACV-97	F		
		Palm-branch	ACV-109	VG	175	
		6 AE Tyche (3)	ACF-49, 51	VG+/-VF		
		Heracles	ACV-69	F+		
040.		Nike	ACV-87	F		
		Cornucopia	ACV-97	F	150	193
		4 AE Tyche (2)	ACV-49, 51	VF/-RoVF		
		Heracles	ACV-70	F		
		Cornucopia	ACV-97	VG	100	
		4 AE Tyche (2)	ACV-49, 51			
		Heracles	ACV-69		100	
041.		Cornucopia	ACV-97			
		Æ Nike	ACV-128	F	75	55
		Æ Warrior	ACV-138	F+/-VF	400	
		Æ Eagle	ACV-141	F/VG	100	
		Æ Heracles	ACV-159	-F	150	110
		Æ Elephant	ACV-172	F	125	
		Æ Eagle on Mnt.	ACV-177	F+/-VF	600	
042.		Æ Tyche	—	F+	200	
		Gordian III	BMC-144	F	30	37
		Marcus Aurelius	AV Aurius	Bed 325	VF/F+	1,500
		Nero	Hemidrachm	Bed 21	VF	250
		Lucius Verus	Denarius/ARMEN	Bed 92	VF	130
		Æ As /horseman	Denarius/ARMEN	Bed 265	F+	150
		Marcus Aurelius	Denarius/Roma	Bed 413	F	50
043.		Æ /Victory	Denarius/Roma	Bed 421V.	VF	125
		Æ /three trophies	Denarius/Roma	Bed 542V.	VF	99
		Khusrew II Sasanian	AR Armenia mint	Bed 591	VF/VF	200
		Khusrew II Sasanian	AR Armenia mint	Sellwood 54	VF	100
		al-Walid I	AR Armenia AH 95	Sellwood 54	VF	100
			AR Armenia AH 96		VF+	134
			AR Armenia AH 96	Walker 265	VF	
044.		Suleyman	AR Armenia AH 98		100	
		Umer II	AR Armenia AH 101		150	
			AR Armenia AH 101		VF+	
		al-Mansur	AR Armenia AH 149		100	
			AR Armenia AH 149		VF	132
			AR Armenia AH 149		VF	
			AR Armenia AH 145		-VF	
045.			AR Armenia AH 145		75	
		Ishak b. Muslim	AR Armenia AH 149		F	50
		Sayf al-Din Begtumur	Æ Armenia AH 132		50	97
		Levon I	Æ Dirham		75	165
			Coronation tram	ACV-258	-VF	100
			Coronation tram	ACV-262	VF	99
			Coronation tram	ACV-263	-VF	50
046.		Coronation tram	ACV-266	VF	35	37
			Double tram	ACV-269	VF	150
			Double tram	ACV-270	VF	146
			Double tram	ACV-269V	-VF	173
			Half double tram	ACV-274	VF+	125
			Half double tram	ACV-274	VF+	110
			Half double tram	ACV-274V	EF	80
047.			Half double tram	ACV-274V		116
						152

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	US\$ Est.	US\$ Sold
080.	Levon I	Half tram	ACV-277	-VF	100	275
081.		Tram	ACV-282	EF	80	72
082.		Tram	ACV-282	EF	80	72
083.		Tram	ACV-282	EF	80	92
084.		Tram	ACV-283V	VF+	40	33
085.		Tram	ACV-285	VF+	40	33
086.		Tram	ACV-285	VF+	40	38
087.		Tram	ACV-286	EF	80	80
088.		Tram	ACV-286	EF	80	83
089.		Tram	ACV-286	EF	80	71
090.		Tram	ACV-288	VF+	40	
091.		Tram	ACV-289	EF	80	71
092.		Tram	ACV-289	VF+	40	
093.		Tram	ACV-290	VF	30	
094.		Tram	ACV-290	VF	30	
095.		Tram	ACV-291	VF	30	
096.		Tram	ACV-291	VF+	40	
097.		Tram	ACV-291	VF	30	
098.		Tram	ACV-293	EF	80	83
099.		Tram	ACV-293	EF	80	
100.		Tram	ACV-293	EF	80	
101.		Tram	ACV-293	VF+	40	
102.		Tram	ACV-294	VF	30	
103.		Tram	ACV-298V	-VF	25	33
104.		Tram	ACV-299V	-VF	25	
105.		3 Coronat. trams	ACV-263, 263V,265	-VF	70	
106.		3 Coronat. trams	ACV-262,3,5	-VF	70	
107.		2 Double trams	ACV-269V, 70V	F+		
108.		6 Trams	ACV-282,86, 91	-VF to VF+	120	99
109.		10 Trams	ACV-282,86, 91,93V	VF	200	165
110.		20 Trams	ACV-282,86, 90,91,93,	-VF to VF+	350	145
111.		25 Trams	ACV-282,84, 86,90,91,93	F to VF+	350	334
112.		25 Trams	ACV-282,86, 89,91,93	F to VF+	350	184
113.		20 AR, 1 cor. trm 1 double trm, 1 half dble trm, 17 trams	ACV-262, 70V,274V,82 84,86,88,90, 91,93	-VF to EF	550	363
114.		20 AR, 1 cor. trm 1 double trm, 1 half dble trm, 17 trams	ACV-262, 69V,274V,82 85,86,89,90, 91,93	-VF to EF	550	330
115.		20 AR, 1 cor. trm 1 double trm, 1 half dble trm, 17 trams	ACV-262, 69V,274V,82 84,86,89,90, 91,93	VG/F to EF	550	880

The Armenain Coin Auction of Edward Joseph

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	US\$ Est.	US\$ Sold
116.	Levon I	20 AR, 1 cor. trm 1 double trm (hole), 1 half dble trm, 17 trams	ACV-265, 69V,274V,82 85,86,90,91, 93	F+ to VF+	550	880
117.		3 counterfeit trams	ACV-10,12	—	15	22
118.		Æ Tank	ACV-313	VF+	75	68
119.		Æ Tank	ACV-301	VF	60	
120.		Æ Tank	ACV-303	VF	50	17
121.		Æ Tank	ACV-304	F	15	11
122.		Æ Tank	ACV-307	-VF	25	20
123.		Æ Tank	ACV-308	-VF	25	20
124.		5 Æ Tanks	ACV-301,7,8	F to VF	125	
125.		5 Æ Tanks	ACV-301,8	F to VF	80	
126.	Hetoum-Kaiqobad	Bilingual Tram	ACV-316	VF	125	83
127.	Hetoum-Kaihusrew	Biling. Trm. AH637	ACV-323	VF	100	
128.		Biling. Trm. AH637	ACV-323	-EF	100	77
129.		Biling. Trm. AH637	ACV-323	EF	100	109
130.		Biling. Trm. AH640	ACV-325	EF	100	77
131.		Biling. Trm. AH640	ACV-325	VF	100	
132.		Biling. Trm. AH641	ACV-326	VF+	100	
133.		Biling. Trm. AH642	ACV-327	VF+	100	116
134.		Biling. Trm. AH642	ACV-327	VF+	100	
135.		Biling. Trm. AH642	ACV-327	VF+	100	80
136.	Hetoum-Zabel	Tram	ACV-332	EF	75	85
137.		Tram	ACV-332	EF	75	146
138.		Tram	ACV-332V	EF	75	55
139.		Tram	ACV-334V	VF+	40	33
140.		Tram	ACV-335	EF	75	
141.		Tram	ACV-335V	EF	75	
142.		Tram	ACV-335V	EF	75	74
143.		Tram	ACV-336	VF+	60	110
144.		Tram	ACV-337V	EF	75	
145.		Tram	ACV-337V	EF	75	
146.		Tram	ACV-337V	EF	75	77
147.		Tram	ACV-337V	EF	75	220
148.		Tram	ACV-340V	VF+	40	220
149.		Tram	ACV-340V	VF+	50	
150.		Half Tram	ACV-345	VF	150	
151.		Half Tram	ACV-346	F+	75	
152.		Half Tram	ACV-346	F+	75	
153.		6 Trams	ACV-332V, 35,37,41	VF+	125	110
154.		6 Trams	ACV-332V, 35V,37V,41	to EF VF+	125	
155.		10 Trams	ACV-332, 35V,37V,41	VF+	200	
156.		10 Trams	ACV-332, 35V,37V,41	VF+	200	
157.		15 Trams	ACV-332,32V, 35,37V,39, 40V,41	VF+	275	
158.		25 Trams	ACV-332,35, 37V,39,41	-VF to VF+	350	
159.		25 Trams	ACV-332,35V, 37V,39,41	-VF to VF+	350	330

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	US\$ Est.	US\$ Sold
160.	Hetoum-Zabel	25 Trams	ACV-332,35V, 37V,39,41	-VF to VF+	350	
161.		25 Trams	ACV-332,35V, 37V,41V	VF	350	
162.		25 Trams	ACV-332,35V, 37V,41	VF	350	
163.	Hetoum-Kaikhusrew	Counterfeit AH				
		644 biling. tram	ACV-17	—	10	16
164.	Hetoum I	Æ Tank	ACV-351	F	15	
165.		Æ Tank	ACV-353-V	-VF	25	
166.		Æ Tank	ACV-353	-VF	25	
167.		Æ Tank	ACV-354	VF	25	
168.		Æ Kardez equestr	ACV-359	F+	15	
169.		Æ Kardez, std	ACV-362	VF	25	
170.		Æ Kardez, std	ACV-362	-VF	25	
171.		Æ Kardez, std	ACV-363	F+	15	
172.		Æ Kardez, std	ACV-364	-VF	15	
173.		7 Æ, 3 tank, 1 eq. kardez, 3 k. std.	ACV-351,53, 54,59,62,63,64	F to F+	75	
174.	Levon II	New Tram	ACV-369	VF	60	57
175.		New Tram	ACV-369V	VF	50	
176.		New Tram	ACV-376	EF	100	109
177.		Half Tram	ACV-384	VF	125	
178.		Half Tram	ACV-384	F	60	
179.		3 Tram	ACV-369, 69V,77V	-VF to VF	75	
180.		Æ Kardez	ACV-369	-VF	50	
181.		Æ Kardez	ACV-390	F+	25	
182.	Hetoum II	AR Billon	ACV-395	VG+	50	
183.		Æ Kardez, head	ACV-398	-F	15	
184.		Æ Kardez, std	ACV-398	-VF	15	
185.		Æ Kardez, std	ACV-401	-VF	15	22
186.		2 Æ Kardez, std	ACV-400,1	F+	20	
187.	Smpad	Æ Kardez	ACV-412	F	15	22
188.		Æ Kardez	ACV-413	-VF	30	
189.		3 Æ Kardezzes	ACV-412,3	-F	25	
190.	Levon III	Takvorin	ACV-419V	VF	50	55
191.		Takvorin	ACV-419V	VF	50	
192.		Takvorin	ACV-419V	VF	50	
193.		Takvorin	ACV-412	-VF	25	38
194.		6 Takvorins	ACV-419V, 21V	-VF	85	99
195.		10 Takvorins	ACV-419V	-VF	120	109
196.		20 Takvorins	ACV-419V	Fto-VF	220	264
197.		20 Takvorins	ACV-419V	Fto-VF	220	264
198.		Æ Kardez	ACV-431	F	15	22
199.		Æ Kardez	ACV-432	F	15	
200.	Oshin	Takvorin	ACV-441	-VF	40	33
201.		Takvorin	ACV-442	F+	25	31
202.		Takvorin	ACV-442V	F	20	
203.		Æ Pogh	ACV-449	-F	15	13
204.		Æ Pogh	ACV-449V	VG+	10	8
205.	Levon IV	Takvorin	ACV-451	-F	15	11
206.		Takvorin	ACV-452V	F	15	19

No.	Ruler	Coin	Reference	Grade	US\$ Est.	US\$ Sold
207.	Levon IV	3 coins; 2 takv. (1 o/s Arabic, pierced), 1 pogh	ACV-452V, 56,64V	VG+, VG+, G	25	22
208.	Guy	Takvorin	ACV-468	F+	60	
209.		Takvorin	ACV-468	F	50	
210.		Takvorin	ACV-468	F+	60	44
211.		Takvorin	ACV-468	F	50	61
212.	Gosdantin III	Takvorin	ACV-473V	F+	40	49
213.		Takvorin	ACV-473V	-VF	60	
214.	Levon the Usurper	Takvorin	ACV-482V	F/-VF	60	55
215.		Takvorin	ACV-482V	-VF/F	60	
216.	Gosdantin IV	Takvorin	ACV-492V	F+	15	
217.		Takvorin	ACV-492V	F+	15	19
218.		2 Takvorins	ACV-492V	F	20	11
219.		2 Takvorin	ACV-492V	F	20	12
220.	Levon V	Æ Pogh	ACV-507	VG	15	19
221.	Medal Tigranes II	AV /Tyche	YN 4c	—	125	248
222.	Medal Artavasdes II	AV /Quadriga	YN 5b	—	125	248
223.	Medal St. Mesrop	AV /A verse-poetry	YN 9	—	200	660
224.	Medal St. Mesrop	AV /Arm. alphabet	YN 8	—	250	726
225.	Medal St. Mesrop	AR /Arm. alphabet	—	—	25	49
226.	Medal St. Mesrop	AR /Arm. alphabet	—	—	25	49

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

33 CAMINOS, Cristian. Numismática medieval armenia, por Cristian Aminos. *Pegasus*, Vol. I (December-February 1997), No. 2, p. 304, illus. In Spanish.

Based mostly on Y. T. Nercessian's *Armenian Coins and Their Values*, the author makes a general survey of the history of the Armenian state of Cilicia, coupled with an overview of its coinage. The article carries a tabulation of coins of the Cilician kings and some illustrations.

Vartan Matiossian

Հիմնուած գլխաւորաբար Ե. Թ. Ներսէսեանի *Armenian Coins and Their Values* հասորին վրայ, հեղինակը կու տայ կիլիկոյ հայկական պետութեան պատմութեան վրայ ընդհանուր ակնարկ մը, անոր զուգընթաց ուրուածենով հոն հասանաւուած տարբեր տեսակի դրամաները. Յօդուածին կցուած են կիլիկոյ հայոց թագաւորներու աղիւսակ մը և քանի մը դրամաներու նկարները.

Վարդան Մատթէոսեան

34 CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF ARMENIA. Nor oskya hushadram; "Anahit Astvatsuhi" [New Commemorative Gold Coin; "Goddess Anahit"] - Նոր ոսկյա հուշադրամ. «Անահիտ աստվածուհի», ստորագրեց՝ ՀՀ ԿԲ հասարակայության հետ կապերի բաժին. *Hayastani Hanrapetut'yun*, (4 July 1997); Nor Gyank, Vol. XIX (10 July 1997), No. 31, pp. 7, 42. In Armenian.

The Republic of Armenia issued a commemorative gold coin dedicated to goddess Anahit. The obverse of the coin depicts the Armenian coat of arms, and bears the inscription Republic of Armenia in Armenian, 25000 drams, 1997. The reverse features the portrait of goddess Anahit to left, and ԱՆԱՀԻՏ - ANAHIT. Metrological data: fineness 900, diameter 18 mm, weight 4.3 g. YTN

Նկարագրուած է Հայաստանի Հանրապետութեան Անահիտ աստվածուհիին ոսկեայ յուշադրամը. Դրամի երեսին պատկերուած է հայկական զինանշանը, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԻՆ

25000 ԴՐԱՄ, 1997: Յուշաղրամին ետին դրուագուած է Անահիտ դիցուահին դիմանկարը դէպի ձախ, ԱՆԱՀԻՏ - ANAHIT. Չափագիտական տուեալներ՝ յարգ 800, արամագիծ 18 մմ, ծանրութիւն 43 գրամ:

ԵԹՆ

35 KÜRKMAN, Garo. *Ottoman Silver Marks*, by Garo Kürkman. Istanbul: Mathusalem Publications, 1996, 293 pp., over 300 color illus., 467 line drawings.

The catalogue is divided into four sections: tuğra and silver marks, makers' marks, assay offices, and silver ware. The Imperial tuğra is studied from coins, silverware, and weights. The section on makers' mark covers the seals stamped on wares. These are classified by town and makers' marks. More than 90 percent of the seals are attributed to Armenians. The assay offices regulated the purity of gold and silver and punched them on wares made of noble metals. Silver ware section covers more than half of the catalogue. Art work designed by Armenian craftsman display Mt. Ararat, coat of arms of Armenia, Mother Armenia, and Holy Etchmiadzin.

YTN

Կասավոզը բաժնուած է չորս բաժիններուու-թուողայ և արծաթեղէնի նշանները, շինողներու նշանները, մետաղազնութեան գրասենակները և արծաթեղէն: Կամսրական թուողան ուսումնասիրուած է դրամներէն, արծաթանութերէն ու շինողներէն: Շինողներու նշանները կ'ընդգրկէ անօթներուն վլայ դողչուած կ'իմենքը: Ասոնք գասաւորուած են քաղաքներու և շինողներու նշաններով: Նշաններու 90 առ հարիբէն աւելին վերագրուած է հայերոււ: Մետաղազնութեան գասենակները կարգաւորուած են ուկիին և արծաթին զառշիւնը և զայն դողչմած ապնի մետաղներէն պատրաստուած գործերուն վրայ: Անօթներու բաժինը կ'ընդգրկէ կատաղովին կէսէն աւելիին: Հայ վարպետներու պատրաստուած գեղարուեստի գործերը գորուագուած են Արարատ լերան, Հայաստանի զինանշանի, Մայր Հայաստանի և Ա. էջմիածնի նկարներով:

ԵԹՆ

36 NERCESSIAN, Y. T. *Auction I: Mail Bid Auction I*; Numismatic Collection of Emil Joseph, by Y. T. Nercessian. Pico Rivera, California: 2 May 1997, 14 pp., Nos. 1-226, pls. I -VIII.

A biography of Edward Joseph is given and description of the following Armenian coins or coins relating to Armenia are given: Tigranes I (123-96 B.C.), copper coins displaying Nike; Tigranes II (95-56 B.C.), a tetradrachm and a drachm displaying Tyche on the reverse, copper coins displaying Tyche, Heracles, Nike, cornucopia, head of wheat, palm-branch, tripod; Artavasdes II (56-34 B.C.), a copper with Nike reverse; Tigranes III (20-8 B.C.), copper coins displaying a warrior, eagle; Tigranes IV (8-5 B.C.), copper coins with Heracles and elephant reverses; Artavasdes III (5-2 B.C.), a copper coin with an eagle on mountain; Artavasdes of Media (ca. 30 B.C.), a copper with Tyche; a copper of Abgar X of Edessa (238-244); Roman coins relating to Armenia of the following rulers: Nero (54-68), a hemidrachm with ARMENIAC inscription; Lucius Verus (161-169), silver and copper coins displaying Armenia seated and Lucus Verus spearing a fallen Armenian with ARMEN, ARMENIACVS inscriptions; Marcus Aurelius (161-180 A.D.), gold, silver, and copper coins with Victory, Armenia seated, and three trophies inscribed ARMEN, ARMENIACUS, and ARM.; Sassanian coins (Khusru I, 531-579) struck in the mints of Armenia; Umayyad and 'Abbasid coins bearing Armiyyah inscription of the following: al-Walid (A.H. 86-96), dirhams; Sulaymān (A.H. 96-99), dirham; Umar II (A.H. 96-101), dirhams; al-Manṣūr (A.H. 136-158), dirhams; Ishaq b. Muslim (A.H. 132), a fals; Sayf al-Din Begtimur (1183-1192), a copper dirham; Cilician Armenia, Levon I (1199-1218), coronation trams with two lions, double trams, half double trams, trams and half trams, and tanks; Hetoum I (1226-1270), Hetoum-Kaiqobād and Hetoum-Kaikhusrew bilingual trams, Hetoum-Zabel regular trams and a half trams, tanks, equestrian and regular kardezzes; Levon II (1270-1289), trams and half trams struck with tram dies, and kardezzes; Hetoum II (1289-1306), a billon with Latin cross and kardezzes with king's bust facing and king seated; Smpad (1296-1298), kardezzes; Levon III (1301-1307), takvorins and kardezzes; Oshin (1308-1320), takvorins and poghs; Levon IV (1320-1342), takvorins, small poghs, and takvorins overstruck in Arabic; Guy (1342-1344), takvorins; Gosdantin III (1344-1363), tak-

(cont. on p. 70)

A COUNTERFEIT CORONATION TRAM OF LEVON I OF CILICIAN ARMENIA

Deceptive cast copies of a genuine coronation tram of King Levon I of Cilician Armenia (1198-1219) have surfaced recently. More than 25 copies are known to have been produced. This is the first counterfeit coronation tram of Levon I to be reported in numismatic literature.

Obv.: King Levon kneeling on right, crowned and robed with royal mantle, appealing to the Virgin Mary who stands on the left with arms outstretched (orant). The Virgin's head is surrounded by a halo. Three rays of light descend from heaven. Clockwise circular inscription + ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՒԹ.

Rev.: Two lions rampant regardant, facing a long central cross. Cross design (—+—): Clockwise circular inscription + ԿԱՐՈՂ.ՈՒԹՔԻ Ա.Ս.

Silver, shiny patina; 20 mm; 2.3015 grams, 2.0863 grams; die axis ↘; Bedoukian 108V (reverse cross design resembles Bedoukian 106a).

Close examination of two pieces shows several diagnostic features: (1) The edges have a deceptive rough appearance typical of genuine Levon I trams. However, near the obverse letter Կ and reverse letter Ո it is evident that about 3 mm of the metal edge has been filed to remove a casting sprue. (2) Weights are 20% to 30% lower than for genuine trams. (3) Fields and devices display surface porosity or roughness characteristic of cast pieces. (4) One specimen shows a pellet in the left reverse field which is raised in unusually high relief (casting flaw?). This is absent on the second example. (5) The letters Ա and Յ of the obverse word ՀԱՅՈՒԹ were softly struck on the exemplar and are not visible on the copy. (6) Radial die cracks on the exemplar are visible on the copies, at the obverse inscription circle at 1:00, and reverse inscription circle at 9:00. (7) Scratches present on the exemplar (head and neck of the reverse left lion) were transferred to the copies. (8) The copies show evidence that the original obverse die was rusty or pitted; this is confirmed by a comparison with genuine trams in the author's collection struck with the same obverse die.

Sales literature accompanying this piece misattributes it as a coin of "Levon I Lusignian (sic) 1330 A.D." Actually, Levon I was a scion of the Roupenian house, not the Lusignans; an authentic example would date circa 1200 A.D., not 1330. Although this piece may not have been fabricated with intent to deceive, it is not marked as a copy or replica. It should not be mistaken for a genuine coronation tram of Levon I.

Levon I coronation tram replica

L. A. SARYAN

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

(cont. from p. 68)

vorins; Levon the Usurper (1363-1365), takvorins; Goshdantin IV (1365-1373), takvorins; Levon V (1374-1375), a billon and a pogh. Some gold and silver Armenian medals are also offered. The Greek and Armenian legends and metrological data of all coins are published. Author

Տեղուարտ Զողէֆի կենսագրութիւնը և ցուցակագրուած են հետևալ Հայկական կամ Հայաստանի վերաբերեա դրամներու նկարառութիւնները. Տիգրան Ա (123-96 Ն.Ք.), պղինձէ դրամ մը պատկերուած Ցաղթանակի նկարով. Տիգրան Բ (95-56 Ն.Ք.), չորեքդրամեան մը ու դրաման մը որոնց ետին պատկերուած է Բախոսը, պղինձէ դրամներու որոնց կռնակներուն զրայ պատկերուած է Բախոս, Վահագն, Յաղաթանակ, ամաթեղիներ, ցորենի Հաստիկ, արմաւենիի ճիւղ, եռոսանի. Արտաւազդ Բ (56-34 Ն.Ք.), պղինձ մը Ցաղթանակի պատկերասիստով կռնակին զրայ. Տիգրան Գ (20-8 Ն.Ք.), պղինձնեներ որոնց կռնակներուն զրայ պատկերուած է Առամիկ, արծիւ. Տիգրան Դ (8-5 Ն.Ք.), պղինձնեներ որոնց ետին պատկերուած է Վահագն և փիղ. Արտաւազդ Գ (5-2 Ն.Ք.), պղինձ ուր արծիւ մը կայ լերան զրայ. Մեղիսա, Արտաւազդ (չորչ 30 Ն.Ք.), Բախոսի պատկերասիստով պղինձ մը. Եղեսիոյ Արգար Ժ (238-244) պղինձ մը. Հայաստանի վերաբերեալ հետևեալ գահականներոն հռոմէկական դրամները. Ներոն (54-68) կէս դրաման մը ARMENIAC արձանագրութեամբ. Դուկիս Վերոս (161-180), արծաթէ ու պղինձէ դրամներ պատկերուած նստած Հայաստանի նկարով և Ղուկիս Վերոսի Հայու մը նիփակահարումով և ARMEN, ARMENIACVS արձանագրութիւններով. Մարկոս Առուբդոս (161-180), ոսկէի, արծաթէ ու պղինձէ դրամներ, Յաղթանակի, նստած Հայաստանի ու Երեք աւաներու պատկերասիստով և ARMEN, ARMENIACUS, ARM. արձանագրութիւններով. Սասանան դրամներ (Խորոր Ա, 531-579), կարուած՝ Հայաստանի դրամահատարաններուն մէջ. Օմայեան և Աբրասիան հետևեալ դրամները որոնց զրայ Արմէնիսա արձանագրուած է արաբերէն տառերով-ալ-Ռաւալիդ (Հ. 86-96), զիրհեմներ, Սուլայման (Հ. 96-99), զիրհեմ. Ումար Բ (Հ. 101), զիրհեմներ, ալ-Մանուք (Հ. 136-158), զիրհեմներ. Խսակ Բ. Մուսլիմ (Հ. 132), Փալս մը. Սաքի այ-Դին Բեգդիմուք (1183-1192), պղինձէ զիրհեմ մը. Կիլիկեան Հայաստան, Լևոն Ա (1190-1218), երկու առիւծով օծման դրամներ, երկդրամներ, կէս երկդրամներ, դրամներ ու կիսադրամներ և զանգեր. Հեթում Ա (1226-1270), Հեթում-Քայքոպատի և Հեթում-Քայխոսրովի երկեղութեան դրամներ, Հեթում-Զապէկի դրամներ ու կիսադրամներ, զանգեր ու ձիավար և Հասարակ քարտէզներ. Լևոն Բ (1270-1289), դրամներ ու կիսադրամներ կոխուած դրամներու կնիքներով ու նաև քարտէզներ. Հեթում Ա (1289-1306), թիլոն մը լատինական խաչով ու քարտէզներ թագաւորի Հայու կիսանդրով և թագաւորոյ և Ամրան. Մարտ (1206-1208), քարտէզներ. Լևոն Գ (1301-1307), թագուորիններ և քարտէզներ. Օչլոն (1308-1320), թագուորիններ ու փողեր. Լևոն Դ (1320-1342), թագուորիններ ու փոքր փողեր և թագուորին մը արաբերէնով կրասուումուած. Կի (1342-1344), թագուորիններ. Կոստանդին Գ (1344-1363), թագուորիններ. Լևոն Բռնկակալ (1363-1365), թագուորիններ. Կոստանդին Դ (1365-1373), թագուորիններ. Լևոն Ե (1374-1375), բիլոն մը ու փող մը. Լնծայուած են նաև որոշ Հայկական ոսկի ու արծաթ մեղաներ. Հայաստարկուած են յունատար ու Հայերէն խորագրութիւնները և չափագիտական տուեանները. Հեղինակը

38 RONDE, A. Une drachme inédite (?) d'Artaxes II, roi d'Arménie (30-20 av. J.-C.), par A. Ronde et H. Torossian. *Bulletin de la Société Française de Numismatique*, Vol. LII (February 1997), No. 2, pp. 25-26, in French.

Recently a silver drachm of King Artaxias II was discovered. The obverse portrays the bust of the king right wearing five-pointed Armenian tiara. The reverse displays Athena standing, holding shield and arrow.

Legend BAΞΙΛΕΩΣ ΑΡΤΑΞΕΡΞΕΩ ΘΕΙΟΥ, field letters ΙΔ, and a monogram similar to what Babelon and Renner published. Weight 2.6 grams, diameter 20.8 mm. YTN

Վերջին յայտնաբերուած է Արտաշէս թ թագաւորի արծաթեայ դրախմա մը Երեսին պատկերուած է թագաւորի կիսանդրին դէպի աջ հինգ աստամեայ հայկական իույորի Ետին դրամագուած է Աթենար կանանծ, բռնած վահան ու նետ Խորագրութիւն BAΞΙΛΕΩΣ ΑΡΤΑΞΕΡΞΕΩ ΘΕΙΟΥ, դաշտի տառեր՝ ΙΔ, ինչպէս նաև մենագիր մը նման թաբելոնի և Ռեննըրի հրանորակածին: Կշիռ՝ 2.6 գրամ, տրամագիթ՝ 20.8 մմ. ԵԹՆ

39 SARYAN, Levon A. Chemical Analysis of Counterfeit Cilician Armenian Coins, by Leon A. Saryan and Robert F. Dragen. *Celator*, Vol. XI (July 1997), No. 7, pp. 14-16, 18-19, illus. Eight counterfeit Armenian coins were studied to distinguish if they are contemporary counterfeits struck during Middle Ages or modern fabrications. The following pieces were subjected to chemical analysis: Levon I, copper alloy tank, silver tram, silver coronation tram, gold tahekan, silver double tram, gold double tram, another gold double tram with different alloy; Hetoum I, silver tram. Also, a genuine copper tank was analyzed to compare with the counterfeit piece. Chemical analysis results obtained by SEM-EDS are given in an accompanying table. YTN

Ուսումնասիրուած են ութը կեղծ հայկական դրամներ զանազանելու համար, թէ ասոնք միջին դարերու մէջ կորուած ժամանակակից կեղծիք են թէ ոչ արդիական հորինուածք: Քիմիական տարարուժման ենթարկուած են հետեւալ կորոները՝ Լևոն Ա, պղնձածոյլ դանգ, արծաթէ դրամ, արծաթէ օծման դրամ, ոսկիէ դահեկան, արծաթէ երկդրամ, ոսկիէ երկդրամ, այլ ոսկիէ երկդրամ մը տարբեր մետաղաձոյլով: Հեթում Ա, արծաթէ դրամ: Բաղդատութեան համար տարրագուծուած է նաև Լևոն Ա-ի հարազար պղինձ դանգ մը: Կցուած աղիսակով մը տրուած են SEM-EDS-ով հայթայթուած քիմիական տարարուժման արդիւնքները. ԵԹՆ

40 SARYAN, Levon A. A Coin that isn't: The 1920 Five Ruble Brass Piece of Armenia, by Leon A. Saryan. *Centinel*, Vol. XLV (Spring-Summer 1997), Nos. 1-2, pp. 23-28, illus.

The author reviews all available information concerning the five ruble brass coin of the Armenian Republic (1920). He concludes that the coin is a modern fantasy or forgery, and raises numerous questions which remain unanswered. YTN

Հեղինակը կը քննէ Հայաստանի Հանրապետութեան (1920) 5 ռուբլինոց արոյրէ դրամը: Ինք կ'եղակացնէ թէ դրամը արդիական ցնորք կամ կեղծիք մըն է և առաջ կը քչէ բազմաթիւ հարցումներ, որոնք անպատճիւան կը մնան. ԵԹՆ

40 SARYAN, Levon A. A Survey of the Coinage of Cilician Armenia, by Leon A. Saryan. *Winning Ways...*, Vol. IV (October 1995), No. 4, pp. 4-7, 10, 11, illus.

An historical and numismatic background is given, and the coins of following Cilician Armenian rulers are described: Baron Toros I, Roupen II, King Levon I, Hetoum I, Levon II, and Levon III. YTN

Տրուած է պատմական ու դրամագիտական ուրուագիծ մը և նկարագրուած՝ կիրկեան Հայաստանի հետեւալ գահականերուն դրամները՝ պարոն Թորոս Ա, Ռուբէն թ, Լևոն Ա թագաւոր, Հեթում Ա, Լևոն Բ և Լևոն Գ: ԵԹՆ

41 SAMUELIAN, Janet. Ararat Eskijian Museum Hosts Numismatic Society Meeting May 3, by J.S. Armenian Reporter Int'l, (14 June 1997), p. 20, illus.

The proceedings of 3 May 1997 meeting of the Armenian Numismatic Society is reported. The Ararat Eskijian Museum is presented and the work of the Armenian Numismatic Society is noted. YTN

Տեղեկագրուած է Հայ Դրամագիտական Ընկերակցութեան 3 Մայիս 1997-ի ժողովին աշխատանքին արդիւնքները: Ներկայացուած է Արարատ Տանգիսան Թանգարանը և յիշուած է Հայ Դրամագիտական Ընկերակցութեան աշխատանքը:

A COUNTERFEIT LEVON-HETOUM SILVER TRAM

There is nothing more disconcerting for a collector than to purchase a "genuine" coin only to discover later that it is a modern counterfeit. Since the subject silver coin is not a cast piece, copies are probably circulating in the Middle East where it was purchased.

Obv.: The king is seated on a throne ornamented with lions, wearing a crown and royal mantle on his shoulders. He holds a cross in his right hand and fleur-de-lys in his left. His feet rest on a footstool. CW legend,
+ ԼԵՎՈՆ ԲԵԼՈՒՄՆՈՒ ՀԵՏՈՒ.

Rev.: Lion walking to left, with right paw uplifted. Cross behind the lion. Mirror image of CW legend,
+ ՀԵՏՈՒ ԱՅ ԲԵԼՈՒՄՆՈՒ:.

AR 22 mm, 3.05 grams, die axis ←

Observations

1. This coin has a strange appearance and possesses other features, i.e. cracks which appear on the edge and pass through the flan, cavities formed around the edge, smooth surface, implausible fabric, and finally a suspicious appearance.
2. The thickness is not uniform; it is thicker in the middle than around the edges.
3. Some portions of the obverse iconography are very crude. For example, one of the horizontal petals of the fleur-de-lys is pointed up and the other is down as it should be.
4. On the obverse, the letter Ց of the word ՀԵՏՈՒ is corrupted. It resembles three horizontal lines attached to a vertical straight line on their right sides.
5. The reverse is a mirror image of Hetoum-Zabel tram including the lion as well as the inscription.
6. The reverse inscription is a concoction of a genuine legend and forger's imagination.

This is the first time that a counterfeit silver coin belonging to two rulers of Cilician Armenia has appeared on the market. Except for one letter, the obverse lettering

conforms to the contemporary art of lettering style prevailed in Cilician Armenia. The reverse lettering is a different story. Without doubt this is the work of an amateur jewelry engraver who is not familiar with lettering style executed on coins of kings Levon I and Hetoum I. Most likely this coin was manufactured as a souvenir piece but is now being sold as a "genuine" Cilician Armenian silver tram.

Levon-Hetoum counterfeit tram

Y. T. NERCESSIAN

Y. T. NERCESSIAN

Tel: 562/695-0380

Specialist in Armenian Coins and Books

8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, CA 90660-1920, U.S.A.

ANA ANS ArmNS IBNS RNS SAN

Closing date: May 2, 1997

Auction I

NUMISMATIC COLLECTION OF EMIL JOSEPH

Bidding in this auction constitutes full acceptance by the bidder of the following terms of sale:

1. This is a **MAIL BID AUCTION, NOT** an approval sale. The property listed here in this catalogue is offered for sale by Y. T. Nercessian as an agent for the consignor.
2. Each lot has an estimated value. **ALL SALES ARE FINAL**. The highest bidder will be the successful purchaser. In the case of a tie bid, the earliest bidder will be the buyer. Bids are reduced to 10% above the second highest bid.
3. All items are genuine unless otherwise indicated. Grading is subjective and the opinion of the cataloguer. Photographs of unphotographed lots at \$3 each.
4. A 10% buyer's fee will be added to the final price of each lot.
5. Sales tax, handling, shipping, insurance (or registration) expenses will be added when appropriate. All foreign orders will be mailed REGISTERED MAIL but at your own risk.
6. Payment must be made in full. No lot will be released until payment in full has been made. Payment must be made in U.S. dollars and payable to Y. T. Nercessian.
7. **Reserves** will not be in excess of the estimates.
8. Prices realized will be prepared and mailed to all bidders.

Grading standards and abbreviations

UNC=Uncirculated (bank notes)	G=Good	-=Nearly as good
FDC=Fleur de Coin	P=Poor (bank notes)	AV = Gold
EF=Extra Fine	f=Fair	AR = Silver
VF=Very Fine	r.=Right	Æ=Bronze or base metal
F=Fine	l.=Left	Æ29=Bronze coin with 29 mm diameter
VG=Very Good	+=Slightly better	/=Separates the obverse from the reverse

Standard works of reference used

ACV=Y. T. Nercessian, *Armenian Coins and Their Values*, Los Angeles, 1995

BNA=Y. T. Nercessian, *Bank Notes of Armenia*, Los Angeles, 1988

CAA=P. Z. Bedoukian, *Coinage of the Artaxiads of Armenia*, London, 1978

CCA=P. Z. Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia*, revised edition, Wilton, CT 1979

RCA=P. Z. Bedoukian, *Roman Coins and Medallions Relating to Armenia*, Vienna 1971 (in Armenian)

P=Pick, A. *Catalogue of World Paper Money*, Iola, WI

Some general notes to Armenian coin and antiquity collectors

- Late Cilician Armenian coins have a very shallow depth and are struck with mediocre workmanship. In cases searching for coins like VF+ or EF is rather frustrating not to say impossible.

EDWARD JOSEPH

(October 3, 1903—†January 9, 1994)

Edward Joseph was born on October 3, 1903 in Kermanshah, a region in the South-Western part of Iran. After graduating from Alliance School he began working at a trading Company and later for *The Ottoman Bank*, a foreign Bank in his native town.

In 1927, during the beginning of Reza Shah's reign (Mohammad Reza Pahlavi's father, the king of Iran), *The National Bank of Iran* was founded. After moving from Kermanshah to Tehran in 1928, Edward Joseph was employed in the Bank to serve in the capacities of Deputy of General Accounting Department. At the age of twenty-five he occupied the position of Director of General Accounting Department of *Agricultural Bank* for a few years before entering into the private sector and opening his own Import and Export company. During the Second World War, Edward Joseph expanded his trading business and opened an office in London, England. When the War ended, he returned to his homeland and founded *Bank Saderat Va Maaden Iran* (Export and Mining Bank of Iran) which he served as the Chairman of Board. The said bank became the second largest bank in the country after the National Bank of Iran, a bank owned and operated by the Iranian government. A few years later, Edward Joseph sold his shares at the Bank and founded *National Insurance Company* which he served for over twenty-five years as Managing Director and later as Deputy Chairman of Board of the Company.

Aside from being an active member of the financial and economical sector of the country, Edward Joseph was also actively involved in many cultural organizations. He was a founding member of the Philharmonic Society of Tehran, Philatelic Society of Iran, and was the Economical advisor to the Ministry of Art and Labor. He was a collector of ancient Persian and Armenian coins and stamps. In addition to his involvement in various cultural organizations and as a collector of art and artifacts, Edward Joseph was also a talented translator, journalist, and writer. His articles in French appeared on a daily basis for several years in *Journal de Tehran*, a French newspaper, as well as in *Iran-e Ma*, a Persian newspaper. His translations of the two major works of Honore de Balzac, from French to Persian, are considered among the best translations in the literary circles of Iran. His love of Persian Mysticism could be easily depicted in the many books that he published on the subject. His commentaries on the stories of *Mathnavi-e Maanavi* (The Spiritual Couplets) of Mohammad Jalal-oddin Mohammad Balkhi — the renowned mystic of the ninth century — known as Rumi in the West, in Persian are highly esteemed by Iranian scholars and readers.

Since 1981, Edward Joseph retired and lived in Glendale, California, with me and my family. He joined the Armenian Numismatic Society in 1984 and remained an active member during the last ten years of his life.

Edward Joseph demised on January 9, 1994, in the United States of America, as a result of a massive heart attack.

Emil Joseph

ANCIENT COINS

Tigranes I (123-96 B.C.), copper coin

1. Obv.: Head of Tigranes I., wearing indistinct four-pointed Armenian tiara. Rev.: Nike standing r., wreath in l. hand. Legend to l. upward ΒΑΣΙΑΕΩ/ΜΕΓΑΛΟΥ; to r. upward ΤΙΓΡΑΝΟΥ/ΦΙΑΕΛΑΗΝΟC. In field to l. M and to r. A. \AA 18 mm, 3.67 g., ACV-23, VG \$60

Tigranes II The Great (95-56 B.C.), silver coins

2. Tetradrachm. Obv.: Bust of Tigranes draped r., clean shaven and wearing ornate five-pointed tiara, edged with pearls. The tiara is adorned with an eight-pointed star flanked by two eagles back to back. Fillet border. Rev.: Tyche of Antioch, draped and wearing a tureted crown, seated r. on rock, holding a palm-branch in her r. hand; at her feet the river-god Orontes swimming r. Whole within laurel wreath. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; l. downward ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Monogram H under rock. AR26 mm, 15.81 g., ACV-31, F+ \$450

3. Drachm. Tigranes as before but rev. to r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; l. downward ΒΑΣΙΛΕΩΝ/ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Letters above palm-branch ΕΔ, below palm-branch H. AR19, 3.74g., ACV-40, -VF \$750

Tigranes II the Great (95-56 B.C.), copper coins

4. Tyche as before. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; l. downward ΒΑΣΙΛΕΩΝ/ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Letter above palm-branch T, below palm-branch A. \AA 18 mm, 5.05 g., black patina, ACV-49, VF \$75

5. Tyche as before. Letter T above palm-branch. Very attractive coin. \AA 20 mm, 8.48 g., black patina, ACV-49, VF \$75

6. Tyche as before. Letter above palm-branch T, below palm-branch A. Very attractive coin. \AA 19 mm, 8.15 g., black patina, ACV-49, -VF \$60

7. Tyche as before. Letter above palm-branch T, below palm-branch A. \AA 17 mm, 5.46 g., black patina, ACV-49, VF \$75

8. Tyche as before. Letter above palm-branch T, below palm-branch A. Very attractive coin. \AA 19 mm, 8.15 g., black patina, ACV-49, -VF \$60

9. Tyche as before. Letter left of Tyche Δ, below palm-branch A. Very attractive coin with small module. \AA 16 mm, 3.12 g., black patina, ACV-51, F+ \$50

10. Tyche as before. No letters. A superb specimen. \AA 22 mm, 7.71 g., perfect centering, black patina, ACV-50, VF+ \$250

11. Tyche as before. Letter left of Tyche Δ, below palm-branch ΗΑ. \AA 20 mm, 7.35 g., black patina, ACV-51, VF \$80

12. Tyche as before. Overstruck on Aradian copper. Rev. undertype humped bull and Aramaic lettering can be seen. \AA 21 mm, 6.90 g., black patina, ACV-51, Rev. ACV-59V, VF+ \$150

13. Tyche as before. No field letters. \AA 21 mm, 6.87 g., black patina, ACV-51V, -VF \$60

14. Obv.: Bust of Tigranes. Rev.: Bearded nude Heracles (Vahagn) standing, head l., r. arm folded holding lion's skin and l. hand leaning on club. In l. field letter T, r. field letter A. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; l. downward ΒΑΣΙΛΕΩΝ/ΤΙΓΡΑΝΟΥ. \AA 16 mm, 3.82 g., ACV-66, VF \$75

15. Heracles as before. In l. field letter A. \AA 18 mm, 3.69 g., black patina, ACV-66, VF \$75

16. Heracles as before. In l. field letter Δ, r. field letter A. \AA 19 mm, 4.14 g., black patina, ACV-66, VF \$75

17. Heracles as before. No field letters. \AA 18 mm, 3.85 g., black patina, ACV-66, VF \$75

18. Heracles as before. No field letters. \AA 15 mm, 5.54 g., black patina, ACV-69, F+ \$50

19. Heracles as before. No field letters. \AA 17 mm, 4.74 g., black patina, ACV-69, F+ \$40

21. Obv.: Tigranes. Comet star on tiara. Rev.: Nike advancing l. with outstretched l. hand holding wreath and r. hand extending downward. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; l. downward ΤΙΓΡΑΝΟΥ. \AA 16 mm, 6.02 g., black patina, ACV-81, -VF \$50

22. Nike as before. Field letters in exergue ΔΗΜ. \AA 20 mm, 6.75 g., black patina, ACV-81, F+/-VF \$50

23. Nike as before. Letter A left of king's tiara. Letters on reverse l. field ΘΑ. \AA 19 mm, 7.88 g., black patina, ACV-84, F/VF \$50

24. Nike as before. No Rev. field letters. \AA 15 mm, 3.19 g., light green patina, ACV-86, F \$50

25. Nike as before. Tigranes wearing four-peak tiara. letter A l. of tiara. No Rev. field letters.

Æ15 mm, 3.00 g., light green patina, ACV-87, VF	\$60	38. Tigranes II, lot of seven Æ. Tyche (3), F+ (ACV-49), -VF (ACV-49), F+ (ACV-51); Heracles -VF (ACV-66); Nike F (ACV-81); cornucopia F (ACV-97); palm-branch VG+ (ACV-109). 7 copper coins	\$175
26. Bust of Tigranes as before but tiara has one star and two eagles. Rev. Cornucopia with upper half to r. In l. and r. fields bunch of grapes. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; to l. downward ΒΑΣΙΛΕΩΝ/ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Æ15 mm, 4.16 g., black patina, ACV-93, -VF	\$50	39. Tigranes II, lot of seven Æ. Tyche (3), -VF (ACV-49), VG (ACV-51), -VF (ACV-51); Heracles -F (ACV-66); Nike VG+/VF (ACV-84V); cornu- copia F (ACV-97); palm-branch VG (ACV-109). 7 copper coins	\$175
27. Cornucopia as before but upper half to l. Æ15 mm, 2.82 g., black patina, ACV-96, -VF	\$50	40. Tigranes II, lot of six Æ. Tyche (3), -VF (ACV-49), F+-VF (ACV-49), VG (ACV-51); Heracles F+ (ACV-69); Nike F (ACV-87); cornu- copia F (ACV-97). 6 copper coins	\$150
28. Cornucopia as before but upper half to l. Æ16 mm, 4.61 g., black patina, ACV-95, -VF	\$50	41. Tigranes II, lot of four Æ. Tyche (2), VF/F (ACV-49), -VF (ACV-51); Heracles F (ACV-70); cornucopia VG (ACV-97). 4 copper coins	\$100
29. Cornucopia as before but upper half to l. Æ13 mm, 2.34 g., black patina, ACV-96, -VF	\$50	42. Tigranes II, lot of four Æ. Tyche (2), F+ (ACV-49), F+-VF (ACV-51); Heracles F+ (ACV- 69); cornucopia F (ACV-97). 4 copper coins	\$100
30. Cornucopia as before but upper half to l. Æ13 mm, 1.98 g., light green patina, ACV-97, F	\$40	Artavasdes II (56-34 B.C.), copper coin	
31. Bust of Tigranes as before. Rev. Head of wheat with two leaves below it. Field letters A, ΔΗ. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; to l. downward ΒΑΣΙΛΕΩΝ/ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Æ14 mm, 2.80 g., black patina, ACV-100, -VF/VF+	\$50	43. Obv.: Bust of Artavasdes r., wearing ear- rings and five-pointed Armenian tiara. Letter A behind king's tiara. Rev.: Nike advancing l. Holding crown in extended r. hand. Left hand resting on hips. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; to l. downward ΒΑΣΙΛΕΩΝ/ΑΡΤΑΥΑΖΑΟΥ. Æ17 mm, 4.33 g., ACV-128, F	\$75
32. Head of wheat as before. Æ13 mm, 1.93 g., black patina, ACV-101, -VF	\$50	Tigranes III (20-8 B.C.), copper coin	
33. Bust of Tigranes with Armenian tiara and comet star. Rev. Palm-branch curved to l. Field letters ΔΗΜ. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; to l. downward ΤΙΓΡΑΝΟΥ. This coin illus. in ACV. Æ18 mm, 3.42 g., ACV-109, -VF/VF+	\$100	44a. Obv.: Head of Tigranes r., wearing a high tiara adorned with six-pointed star. Lightly bearded. Rev.: Warrior standing r. In his l. hand he holds a large shield and in his r. a long horizontal spear. Legend to l. upward ΒΑΣΙΛΕΩΣ/ΜΕΓΑΛΟΥ; to r upward [ΤΙΓΡΑΝΟΥ]. Æ18 mm, 4.68 g., ACV-138, F+-VF	\$400
34. Palm-branch as before. Field letters HMO. Æ16 mm, 5.19 g., patina, ACV-110, -VF/VF	\$75	44b. Obv.: Head of Tigranes r., beardless, wear- ing a high five-pointed tiara adorned with a large eight-rayed star without eagles. Rev.: An eagle standing l. and holding an olive branch with its beak. Legend to l. upward ΒΑΣΙΛΕΩΣ/ ΜΕΓΑΛΟΥ; to r. upward ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Æ24 mm, 7.67 g., green patina, ACV-141, F/VG	\$100
35. Bust of Tigranes as before. Rev. Tripod . Field letters HMO. To r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ; to l. downward ΤΙΓΡΑΝΟΥ. This coin illus. in ACV. Æ17 mm, 2.95 g., patina, ACV-112, F+-VF	\$150	Tigranes IV (8-5 B.C.), copper coins	
36. Tigranes II, lot of eight Æ. Tyche (3), VG (ACV-49), -VF (ACV-50), -F (ACV-51); Heracles -VF (ACV-66); Nike -F (ACV-81); cornucopia (ACV-95); head of wheat -VF (ACV-100); palm- branch f/VG+ (ACV-107). 8 copper coins	\$200	45. Obv.: Head of heavily bearded Tigranes r. The tiara has five points and is surrounded with dotted pearls. Armenian tiara is adorned	
37. Tigranes II, lot of seven Æ. Tyche (3), F (ACV-49), VG (ACV-51), F (ACV-51); Heracles F+ (ACV-66); Nike F/VG+ (ACV-81); cornucopia -VF (ACV-96); palm-branch F+ (ACV-107). 7 copper coins	\$175		

with a star and two eagles. Rev.: Nude Heracles (Vahagn) standing l. Right hand holding a long spear and l. a lion's skin. To r. downward BACΙΑΕΩC/ΤΙΓΡΑΝΟΥ; to l. downward ΜΕΓΑΛΟΥ. $\text{Æ}19$ mm, 4.54 g., ACV-159, F \$150

46. Obv.: Head of heavily bearded Tigranes r. as before. Rev.: Elephant walking l. with trunk up. Legend above BACΙΑΕΩC/ΤΙΓΡΑΝΟΥ; below to r. ΜΕΓΑΛΟΥ. Black patina. $\text{Æ}16$ mm, 2.54 g., ACV-172, F \$125

Artavasdes III (5-2 B.C.), copper coin

47. Obv.: Head of Artavasdes r., wearing five-pointed Armenian tiara adorned with a large star. Rev.: An eagle turned l. and perched on the top of a mountain. Legend to r. downward ΒΑΣΙΛΕΩΣ/ΜΕΓΑΛΟΥ; to l. downward APTA. This unique coin is illus. in ACV. $\text{Æ}19$ mm, 4.52 g., ACV-177, F+/VF \$600

Artavasdes of Media (ca. 30 B.C.), copper coin

48a. Obv.: Head of Artavasdes l., wearing three-pointed tiara with eagles and diadem. Nike with wreath behind. Rev.: Tyche seated l., holding a wreath with r. hand. Letter A in r. field. $\text{Æ}18$ mm, 3.34 g., F+ \$200

Abgar X of Edessa (A.D. 238-244), copper coin

48b. Obv.: Bust of Gordian III r.; in front star. Rev.: Bust of Abgar r., bearded, wearing diadem tiara with crest of hook-shaped ornaments, necklace, and robe over garment with buttons down the front; behind star. $\text{Æ}25$ mm, 11.91 g., BMC Arabia, p. 114, No. 144, F \$30

ROMAN COINS RELATING TO ARMENIA

49. Marcus Aurelius (161-180), gold coin. Obv.: Head of Aurelius r., laur. Legend, ANTONINVS AVG. ARmeniacvs. Rev.: Victory standing r., placing on a palm-tree a shield inscribed VIC. AVG. Legend, P.M.TR.P. XVIII.IMP.II.COS.III. AV20 mm, 7.23 g., Bed 325, BMC 269, RIC 89, - VF/F+ \$1500

50. Nero (54-68), silver hemidrachm. Obv.: Head of Nero r. laur. NERO CLAVD. DIVI. CLAVD. F. CAESAR AVG. GERMANI. Rev.: Victory flying r., ARMENIAC. Bed. 21, RPC 3644, nicely toned, AR14 mm, 1.46 g. VF \$250

51. Lucius Verus (161-169), silver denarius. Obv.: Head of L. Verus r., bare. Legend, L.

VERVS AVG. ARMENIACVS. Rev.: Armenia seated l., surrounded by arms, supporting chin with r. hand; before her standard. Legend, TR.P.III.IMP.II.COS.II. Bed. 92, BMC 235, RIC 506, C 221, AR17 mm, 3.06 g., VF \$130

52. Lucius Verus (161-169), copper As. Obv.: Head of L. Verus r., bare. Legend, L. VERVS AVG. ARMENIACVS. Rev.: Verus on horse riding r., and thrusting with spear at a fallen Armenian. Legend, TR.P.III.IMP.II. COS.II.—SC. Bed. 265, BMC 1135, RIC 1404, C 257. $\text{Æ}27$ mm, 9.60 g., F+ \$150

53. Marcus Aurelius (161-180), silver denarius. Obv.: Head of Aurelius r., laur. Legend, ANTONINVS AVG. ARmeniacvs. Rev.: Armenia seated l. in mournful attitude; before her vexillum and shield; l. hand rests on bow. Legend, P.M.TR.P.XIX.IMP.II. COS.III.—ARMEN. Bed. 413, BMC 357, RIC 122. AR17 mm, 3.12 g., F \$50

54. Obv.: Head of Aurelius r., laur. Legend, ANTONINVS AVG. ARmeniacvs. Rev.: Roma seated l., on shield, holding paladium and parazonium; at her side shield. Legend, P.M.TR.P.XIX.IMP.III.COS.III. Bed. 421V, BMC 368, RIC 138. AR18 mm, 3.26 g., VF \$125

55. Marcus Aurelius (161-180), copper coin. Obv.: Head of Aurelius r., laur. Legend, L. VERVS AVG.ARM.PARTH.MAX. Rev.: Victory advancing l., holding wreath and palm. Legend, TR.POT.XXI.IMP.III.COS.III.S.C. Bed. 542V, BMC 357, RIC 948V, black patina, $\text{Æ}30$ mm, 24.03 g., VF \$200

56. Obv.: Head of Aurelius r., laur. Legend, L. M.ANTONINVS AVG.ARM.PARTH.MAX. Rev.: Three trophies. Legend, TR.P.XXI.IMP.III.COS.III.S.C. Bed. 591, RIC 947, C 884 nice patina, $\text{Æ}30$ mm, 10.89 g., VF/VF \$150

SASANIAN COINS RELATING TO ARMENIA

57. Khusrū I (531-579), silver coin. Obv.: Bust of Khusrū r. Rev.: Fire alter with two attendants facing front. Armenia mint. AR31 mm, 4.13 g., nicely toned, Sellwood 54, VF \$100

58. Similar to No. 57. AR27 mm, 3.33 g., nicely toned, Sellwood 54, VF \$100

UMAYYAD AND ABBASID CALIPHATE COINS RELATING TO ARMENIA

59. al-Walid I (A.H. 86-96). Obv./Rev.: Three line religious writings and circular inscription includes "struck in Arminiyyah" A.H. 95 inscription. AR25 mm, 2.27 g., VF	\$100	CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԽ. AR23 mm, 2.93 g., very attractive, nicely toned, ACV-258, EF \$100
60. al-Walid I (A.H. 86-96). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 96 inscription, toned. AR28 mm, 2.78 g., VF+	\$200	71. Coronation tram. Obv.: as before but without field letters. CW +ԼԵՒՈՒ ԹԱԳԱՒՐԸ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԽ. AR22 mm, 2.81 g., ACV-262, VF \$50
61. Suleyman (A.H. 96-99). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 98 inscription. AR28 mm, 2.88 g., Ex Malter XXXIX-646, Walker 265, nicely toned, VF	\$100	72. Coronation tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՒ ԹԱԳԱՒՐԸ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԽ. AR22 mm, 2.68 g., ACV-263, -VF \$35
62. Umer II or Yezid II (A.H. 101). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 101 inscription. AR28 mm, 2.92 g., VF+	\$150	73. Coronation tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՒ ԹԱԳԱՒՐԸ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԽ. AR21 mm, 2.76 g., ACV-266, VF \$50
63. Umer II (A.H. 99-101). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 101 inscription. AR28 mm, 2.80 g., nicely toned, VF	\$100	74. Double tram. Obv.: King seated on throne ornamented with lions, wearing crown and royal mantle on his shoulders. He holds a cross with his r. hand and fleur-de-lis in his l. hand. His feet rest on a foot stool. CW +ԼԵՒՈՒ ԹԳՐ ԱՄԵՐԱՅՆ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Lion crowned, turned l., holding a cross with two bars. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԽՈՒԹՅԸ. AR27 mm, 5.57 g., ACV-269, VF \$150
64. al-Mansur (A.H. 136-158). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 149 inscription. AR25 mm, 2.91 g., VF	\$100	75. Double tram. Obv.: as before. Rev.: as before but dot to l., above and below lion. AR27 mm, 5.56 g., ACV-270, VF \$150
65. al-Mansur (A.H. 136-158). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 149 inscription. AR26 mm, 2.84 g., toned, VF	\$100	76. Double tram. Obv.: as before. Rev.: as before but cinquefoil to l. and " above lion. AR28 mm, 5.49 g., ACV-269V, -VF \$125
66. al-Mansur (A.H. 136-158). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 145 inscription. AR24 mm, 2.84 g., -VF	\$75	77. Half double tram. Obv.: king seated on throne ornamented with lions, wearing crown and royal mantle on his shoulders. He holds a cross with his r. hand and fleur-de-lis in his l. hand. His feet rest on a foot stool. CW +ԼԵՒՈՒ ԹԱԳԱՒՐԸ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Lion crowned, turned l., holding a cross with two bars. Letter h to l. of lion. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԽՈՒԹՅԸ. AR22 mm, 2.60 g., nicely toned, ACV-274, VF+ \$100
67. al-Mansur (A.H. 158-169). Dirham as before includes "struck in Arminiyyah" A.H. 169 inscription. AR30 mm, 2.40 g., toned, F	\$50	78. Half double tram. Obv.: as before. Rev.: as before but +ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՍԽՈՒԹՅԸ. AR22 mm, 2.92 g., ACV-274, VF+ \$80
68. Ishak b. Muslim (A.H. 132). Fals as before includes "struck in Arminiyyah" inscription. AE19 mm, 1.45 g., F	\$75	79. Half double tram. Obv.: as before. Rev.: as before but no field letter. AR22 mm, 2.70 g., ACV-274V, nicely toned, EF \$150
69. Sayf al-Din Begtimur (1183-1192), Atabeg of Armenia. AE Dirham. AE25 mm, 8.26 g., Ex Malter XLIV-570, -VF	\$150	80. Half tram. Obv.: king seated on throne as before. CW +ԼԵՒՈՒ ԹԱԳԱՒՐԸ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross between two lions rampant regar-

CILCIAN ARMENIAN KINGS

Levon I (1298-1219), silver coins

70. Coronation tram. Obv.: Virgin standing to l. facing in *orans* position. King kneeling to l. with a crown on his head and wearing royal mantle. A dove descending downward towards the king. Letters Յ and reversed Ա in obverse. CW +ԼԵՒՈՒ ԹԱԳԱՒՐԸ ՀԱՅՈՑ Յ. Rev.: Long cross between two lions rampant regardant.

May 2, 1997

Y. T. Nercessian

Auction I

dant. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR17 mm, 1.28 g., ACV-277, nicely toned, -VF	\$100	92. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross between two lions rampant regardant. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.87 g., nicely toned, ACV-282, EF	\$80	93. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.88 g., ACV-290, VF	\$30
81. Tram. Obv.: King seated on throne ornamented with lions as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ԱՄԵՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross between two lions rampant regardant. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.87 g., nicely toned, ACV-282, EF	\$80	94. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.91 g., ACV-290, VF	\$30	95. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.89 g., ACV-291, VF	\$30
82. Tram as before. AR22 mm, 2.76 g., ACV-282, nicely toned, EF	\$80	96. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.91 g., ACV-290, VF	\$30	97. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.92 g., ACV-291, VF	\$30
83. Tram as before. AR23 mm, 2.91 g., ACV-282, nicely toned, EF	\$80	98. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.82 g., ACV-285, VF+	\$40	99. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR21 mm, 2.93 g., ACV-291, VF	\$40
84. Tram. Obv.: King seated on throne ornamented with lions as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.94 g., ACV-283V, VF+	\$40	100. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR21 mm, 2.85 g., nicely toned, ACV-293, EF	\$80	101. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.92 g., ACV-293, VF+	\$40
85. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԱՍ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.92 g., ACV-285, VF+	\$40	102. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR21 mm, 2.89 g., ACV-294, nicely toned, VF	\$30	103. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before.	
86. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՅ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR23 mm, 2.82 g., ACV-285, VF+	\$40				
87. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՅ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.86 g., ACV-286, EF	\$80				
88. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՅ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.87 g., ACV-286, EF	\$80				
89. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR22 mm, 2.88 g., ACV-286, nicely toned, EF	\$80				
90. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԱՍ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR21 mm, 2.91 g., ACV-288, nicely toned, VF+	\$40				
91. Tram. Obv.: as before. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՅ. Rev.: Long cross as before. CW +կարողութբն ԱՍԾՈՅՑ. AR23 mm, 2.91 g., ACV-289, EF	\$80				

CW ԿԱՐՈՂԵԼԻՔԹՆ ԱՍՍՈՒԾ. AR22 mm, 2.90 g., ACV-298V, nicely toned, -VF \$25

104. Tram. Obv.: as before. CW ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԻՆ. Rev.: Long cross as before. CW ԱՐՈՂՈԽԹՆ ԱՍՍՈՒԾՆՅ. AR22 mm, 2.83 g., ACV-299V, nicely toned, -VF \$25

105. **Levon I**, lot of three AR. Coronation trams (3), -VF (ACV-263), -VF (ACV-263V), -VF (CV-265). 3 silver coronation trams. \$70

106. **Levon I**, lot of three AR. Coronation trams (3), -VF (ACV-262), -VF (ACV-263), -VF (CV-265). 3 silver coronation trams. \$70

107. **Levon I**, lot of two AR. Double trams (2), F+ (ACV-269V), F (ACV-270V). 2 silver double trams. \$75

108. **Levon I**, lot of six AR. Trams (6), 2 VF+ (ACV-282), VF+ (ACV-286), VF (ACV-286), VF (ACV-291), -VF (ACV-291). 6 silver trams. \$120

109. **Levon I**, lot of ten AR. Trams (10), 3 VF (ACV-282), 3 VF (ACV-286), 3 VF (ACV-291), VF (ACV-293V). 10 silver trams, VF. \$200

110. **Levon I**, lot of twenty AR. Trams (20), 3 VF (ACV-282), VF+ (ACV-282), 3 VF (ACV-286), 5 VF (ACV-286 or 286V), -VF (ACV-290), 4 VF (ACV-291), 2 -VF (ACV-291), 4 VF (ACV-293 or 293V). 20 silver trams, VF. \$350

111. **Levon I**, lot of twenty-five AR. Trams (25), 2 VF (ACV-282), -VF (ACV-282), F (ACV-284), 6 VF (ACV-286 or 286V), -VF (ACV-290), 2 VF+ (ACV-291), 2 -VF (ACV-291), 2 F (ACV-291), 4 VF (ACV-291), F+ (ACV-291), -VF (ACV-291), -VF (ACV-293), F+ (ACV-293V). 25 silver trams. \$350

112. **Levon I**, lot of twenty-five AR. Trams (25), VF+ (ACV-282), VF (ACV-282), -VF (ACV-282), 6 VF (ACV-286), F (ACV-289), 4 VF (ACV-291), 3 F (ACV-291), 5 -VF (ACV-291), FVF (ACV-291), F+ (ACV-293V), F (ACV-293V). 25 silver trams. \$350

113. **Levon I**, lot of twenty AR. Coronation tram VF (ACV-262), double tram -VF (ACV-270V), half double tram VF (ACV-274V); 17 trams, EF (ACV-282), VF+ (ACV-282), -VF (ACV-282), -VF (ACV-284), EF (ACV-286), VF+ (ACV-286), VF (ACV-286), -VF (ACV-288), 2 VF (ACV-290), 4 VF (ACV-291), VF+ (ACV-293), -VF (ACV-293), VF (ACV-293). 20 silver coins. \$550

114. **Levon I**, lot of twenty AR. Coronation tram -VF (ACV-262), double tram -VF (ACV-269V), half double tram F+ (ACV-274V); 17 trams, EF (ACV-282), VF+ (ACV-282), VF (ACV-282), VF (ACV-285), 2 VF (ACV-286), VF+ (ACV-286), -F (ACV-289), -VF (ACV-290), VF (ACV-290), 4 VF (ACV-291), 3 VF (ACV-293). 20 silver coins. \$550

115. **Levon I**, lot of twenty AR. Coronation tram VF (ACV-262), double tram -VF (ACV-269V), half double tram -VF (ACV-274V); 17 trams, EF (ACV-282), VF+ (ACV-282), VF (ACV-282), VG/F (ACV-284), VF (ACV-286), VF+ (ACV-286), EF (ACV-286), VF (ACV-289), 2 VF (ACV-290), 4 VF (ACV-291), VF (ACV-293), -VF (ACV-293), VF+ (ACV-293). 20 silver coins. \$550

116. **Levon I**, lot of twenty AR. Coronation tram VF (ACV-265), double tram (hole) F+ (ACV-269V), half double tram VF+ (ACV-274V); 17 trams, 3 VF+ (ACV-282), VF (ACV-282), VF (ACV-285), 2 VF (ACV-286), VF (ACV-286), VF (ACV-290), -VF (ACV-290), 4 VF (ACV-291), 3 VF (ACV-293). 20 silver coins. \$550

117. **COUNTERFEIT Levon I trams**, lot of three AR. 2 ACV-Pl. 43-10, 1 ACV-Pl. 43-12. 3 counterfeit silver trams. \$15

Levon I (1298-1219), copper coins

118. Tank. Bearded leonine head of king facing, wearing crown with five dots. CW ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԻՆ. Rev.: Patriarchal cross with two stars in field. +ՉԻՒԵԱ Ի ՔԱՂԱՔ ԱԿԻՒ (Ayas). Φ30 mm, 6.22 g., ACV-313, nice black patina and very attractive coin, VF+. \$75

119. Tank. Bearded leonine head as before. CW ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԻՆ. Rev.: Patriarchal cross with two stars in field. +ՉԻՒԵԱ Ի ՔԱՂԱՔ ԱԿԻՒ (Ayas). Φ29 mm, 5.56 g., black patina, ACV-301, VF. \$60

120. Tank. Bearded leonine head of king facing, wearing crown with six dots. CW ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԻՆ. Rev.: Patriarchal cross with two stars in field. +ՉԻՒԵԱ Ի ՔԱՂԱՔ ԱԿԻՒ. Φ29 mm, 6.43 g., ACV-303, VF. \$50

121. Tank. Bearded leonine head of king facing, wearing crown with seven dots. CW ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԻՆ. Rev.: as before. Φ30 mm, 5.14 g., ACV-304, F. \$15

122. Tank. Bearded leonine head of king facing, wearing crown with five dots. Single curl in hair. CW ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԻՆ. Rev.: Patriarchal cross with two stars in field. \$8

+ՉԻՒԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱՆ ի ՄԻ. ԱԷ29 մմ, 7.33 գ.,
ACV-307, -VF \$25

123. Tank. Bearded leonine head of king fac-
ing, wearing crown with **six dots**. Single curl
in hair. CW +ԼԵՒՈՎ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅԻ. Rev.:
Patriarchal cross with two stars in field.
+ՉԻՒԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱՆ ՄԻ. ԱԷ28 մմ, 8.09 գ.,
ACV-308, -VF \$25

124. **Levon I**, lot of five ԱԷ. Tanks (5), -VF
(ACV-301), 2 VF (ACV-301), F+ (ACV-307), F
(ACV-308). 5 copper tanks. \$125

125. **Levon I**, lot of five ԱԷ. Tanks (5), VF (ACV-
301), F (ACV-301), P (ACV-301), F (ACV-308),
F/F+ (ACV-308). 5 copper tanks. \$80

Hetoum I (1226-1270), silver coins

126. Hetoum-Kaiqobad bilingual tram. Obv.:
King on horseback r., holding scepter with r.
hand. Cross in l. field above the horse. CW
+ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ*. Rev.: Four-line
Arabic inscription, "The Sultan, the Exalted,
Ala al-Din Kaiqobad, Son of Kaikhosrew."
AR22 mm, 2.86 g., ACV-316, VF \$125

127. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram. Obv.:
King on horseback as before. CW +ՀԵԹՈՒՄ
ԹԱԳԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Three-line Arabic
inscription, "The Sublime Sultan, Protector of
the World and the Faith, Kaikhosrew Son of
Kaiqobad." A. H. 637 (A.D. 1239). AR24 mm,
2.55 g., ACV-323, nicely toned, VF \$100

128. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 637 (A.D. 1239). AR24 mm, 2.95 g.,
ACV-323, -EF \$100

129. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 637 (A.D. 1239). AR24 mm, 2.87 g.,
ACV-323, EF \$100

130. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 640 (A.D. 1242). AR24 mm, 2.79 g.,
ACV-325, EF \$100

131. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 640 (A.D. 1242). AR23 mm, 3.00 g.,
ACV-325, VF \$100

132. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 641 (A.D. 1243). AR23 mm, 2.96 g.,
ACV-326, VF+ \$100

133. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 642 (A.D. 1244). AR24 mm, 2.96 g.,
ACV-327, nicely toned, VF+ \$100

134. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 642 (A.D. 1244). AR24 mm, 2.73 g.,
ACV-327, VF+ \$100

135. Hetoum-Kaikhosrew bilingual tram as be-
fore. A.H. 642 (A.D. 1244). AR23 mm, 2.78 g.,
ACV-327, VF+ \$100

136. Hetoum-Zabel tram. Obv.: Queen Zabel
standing on l. facing and King Hetoum stand-
ing on r. facing. Both figures are crowned and
wearing royal vestments. Both are holding a
long cross. **Star** on the cross. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹ
ԻՒՆ ԱՅ. Rev.: Lion to r., crowned and holding
a cross with l. paw. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ
ՀԱՅՈՑ. AR21 mm, 3.09 g., ACV-332, nicely toned,
EF \$75

137. Hetoum-Zabel tram. Obv.: Queen Zabel and
King Hetoum as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹ
ԻՒՆ ԱՅ Ե. Rev.: Lion to r., crowned and holding a
cross with l. paw. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ
ՀԱՅՈՑ. AR21 mm, 2.94 g., ACV-332, EF \$75

138. Hetoum-Zabel tram. Obv.: Queen Zabel and
King Hetoum as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹ
ԻՒՆ ԱՅ. Rev.: Lion to r., crowned and holding a
cross with l. paw. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ
ՀԱՅՈՑ. AR21 mm, 2.93 g., ACV-332V, EF \$75

139. Hetoum-Zabel tram. Obv.: Queen Zabel and
King Hetoum as before, but **dot** on the cross. CW
+ԿԱՐՈՂՈՒԹ
ԻՒՆ ԱՅ. Rev.: Lion to r., crowned and holding a
cross with l. paw. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ
ՀԱՅՈՑ. AR20 mm, 3.22 g., ACV-334V,
VF+ \$40

140. Hetoum-Zabel tram. Obv.: Queen Zabel and
King Hetoum as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹ
ԻՒՆ ԱՅ Ե. Rev.: Lion to r., crowned and holding a
cross with l. paw. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ
ՀԱՅՈՑ. AR19 mm, 3.09 g., ACV-335, EF \$75

141. Hetoum-Zabel tram. Obv.: Queen Zabel and
King Hetoum as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹ
ԻՒՆ ԱՅ. Rev.: Lion to r., crowned and holding a
cross with l. paw. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ
ՀԱՅՈՑ. AR21 mm, 2.96 g., ACV-335V, EF \$75

142. Hetoum-Zabel tram. Obv.: Queen Zabel and
King Hetoum as before. CW +ԿԱՐՈՂՈՒԹ
ԻՒՆ ԱՅ. Rev.: Lion to r., crowned and holding a
cross with l. paw. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՐ
ՀԱՅՈՑ. AR21 mm, 2.96 g., ACV-335V, EF \$75

Y. T. Nercessian

May 2, 1997

May 2, 1997

Y. T. Nercessian

Auction I

335V), 13 VF (ACV-337V), 2 VF (ACV-341 or 341
V). 25 silver trams, \$350

163. COUNTERFEIT Hetoum-Kaikhusrew bi-
lingual tram, A.H. 644. ACV-Pl. 44-17.
Counterfeit silver tram. \$10

Hetoum I (1226-1270), copper coins

164. Tank. Obv.: King seated on throne adorned
with lions. He holds the globus cruciger in his
l. hand and in his r. a fleur-de-lis extending
over his r. shoulder. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱՀՈՐ
ՀԱՅՈՒ. Rev.: Potent cross with four lines in
four quadrants. CW +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի
ՄԻՒ. AE29 mm, 7.40 g., ACV-351, F \$15

165. Tank. Obv.: King seated on throne as be-
fore. Rev.: Potent cross with four lines in four
quadrants. CW +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի ՄԻՒ.
AE30 mm, 6.79 g., ACV-353V, -VF \$25

166. Tank. Obv.: King seated on throne as be-
fore. Rev.: Potent cross with four lines in four
quadrants. CW +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի ՄԻՒ.
AE28 mm, 6.25 g., ACV-353, -VF \$25

167. Tank. Obv.: King seated on throne as be-
fore. Rev.: Potent cross as before. AE28 mm, 8.47
g., ACV-354, VF \$25

168. Kardez. Obv.: King on horseback to r. CW
+ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅ. Rev.: Cross with four
lines in four quadrants. CW +ԾԻՒԵԼ Ի ԳԱ-
ՂԱԳԻ Ի ՄԻՒ. AE24 mm, 4.09 g., ACV-359, F+ \$15

169. Kardez. Obv.: King seated on a throne
adorned with lions. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱՀՈՐ
ՀԱՅ. Rev.: Potent cross with four stars in four
quadrants. CW +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի ՄԻՒ.
AE24 mm, 5.23 g., ACV-362, VF \$25

170. Kardez as before. AE24 mm, 4.36 g., ACV-
362, -VF \$25

171. Kardez as before. AE23 mm, 3.14 g., ACV-
363, F+ \$15

172. Kardez as before. AE22 mm, 4.02 g., ACV-
364, -VF \$15

173. Hetoum I, lot of seven AE. Tanks (3), F
(ACV-351), F (ACV-353), F (ACV-354); Eq.
Kardez VG+/F+ (ACV-359); regular kardez (3)
F+ (ACV-362), F+ (ACV-363), F (ACV-364). 7
copper coins. \$75

Levon II (1270-1289), silver coins

174. New tram. Obv.: King on horseback to r.,
holding reins with l. hand, and with r. a royal
staff extending over his r. shoulder. Field
mark . l. of king's staff and T r. of king's
head. +ԼԵՌՈՒ ԹԱԳԱՀՈՐ ԱՍԵՆԱՅԵՆ Հ. Rev.:
Crowned lion to l., walking, behind him is a
cross with two bars. +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի
ՄԻՒ. AR22 mm, 2.71 g., ACV-369, VF \$60

175. New tram. Obv.: King on horseback to r. as
before. CW +ԼԵՌՈՒ ԹԱԳԱՀՈՐ ԱՍԵՆԱՅԵՆ ՀԱՅ. Rev.:
Crowned lion to l., walking, behind him is a
cross with two bars. +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի
ՄԻՒ. AR22 mm, 2.82 g., ACV-369V, VF \$50

176. New tram. Obv.: King on horseback to r. as
before. CW +ԼԵՌՈՒ ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅ. Rev.:
Crowned lion to l., walking, behind him is a
cross with two bars. +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի
ՄԻՒ. AR22 mm, 2.54 g., ACV-376, EF \$100

177. Half tram. Obv.: King on horseback as be-
fore. Legend entirely off flan. Rev.: Crowned
lion walking l. Behind him a cross with one
arm. Legend entirely off flan. AR16 mm, 1.44
g., ACV-384, nicely toned, VF \$125

178. Half tram as before. AR16 mm, 0.98 g.,
ACV-384, F \$60

179. Levon II, lot of three AR. Trams (3), -VF
(ACV-369), -VF (ACV-369V), VF (ACV-377V). 3
silver coins. \$75

Levon II (1270-1289), copper coins

180. Kardez. Obv.: Lion walking l. CW +ԼԵՌՈՒ
ԹԱԳԱՀՈՐ ... Rev.: Cross. +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂԱՔԻ Ի
ՄԻՒ. AE25 mm, 3.14 g., ACV-369, -VF \$50

181. Kardez. Obv.: cross. CW +ԼԵՌՈՒ ԹԱԳԱՀՈՐ
ՀԱՅՈՒ. Rev.: Lion walking l. +ԾԻՒԵԼ Ի ՔԱՂ-
ԱՔԻ ՄԻՒ. AE23 mm, 5.29 g., ACV-390, F+ \$25

Hetoum II (1288-1305), silver coin

182. Billon. Obv.: King's head facing. +ՀԵԹՈՒՄ
ԹԱԳԱԴ. Rev.: Cross with dots in four quadrants.
+ԱՍԵՆԱՅԵՆ ՀԱՅ. AR15 mm, 0.54 g., ACV-395,
VG+ \$50

Hetoum II (1288-1305), copper coins

183. Kardez. Obv.: Crowned head of king fac-
ing. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳ.... Rev.: Long cross

with two bars. CW +ՉԻՆԵԱԼ, ի ՔԱՂԱՔԻ
Æ20 mm, 2.53 g., ACV-398, -F \$15

184. Kardez. Obv.: King seated in oriental fashion. Left hand raised holding cross and r. hand holding mace which extends over his r. shoulder. CW +ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱ. Rev.: Cross with dots in four quadrants. CW +... ի ՔԱՂԱՔԻ.... AE20 mm, 2.53 g., ACV-398, -VF \$15

185. Kardez as before. AE21 mm, 3.06 g., ACV-401, -VF \$15

186. Hetoum II, lot of two AE. F (ACV-400), F+ (ACV-401). 2 copper coins. \$20

Smpad (1296-1298), copper coins

187. Kardez. Obv.: King on horseback riding r. He holds reins with l. hand, and mace with his r., extending over his r. shoulder. CW +ՍՐԱՍ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱ. Rev.: Cross with four doves in flight in four quadrants. CW +ՉԻՆԵԼ, ի ՔԱՂԱՔԱ ՍԻ. AE20 mm, 1.65 g., ACV-412, F \$15

188. Kardez. Obv.: King on horseback as before. CW +ՍՐԱՍ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱՅՈՅ. Rev.: Cross with four doves in flight in four quadrants. CW +ՉԻՆԵԼ ի ՔԱՂԱՔ ի ՍԻ. AE19 mm, 1.97 g., ACV-413, -VF \$30

189. Smpad, lot of three AE. 2 VG (ACV-412), -F (ACV-413). 3 copper coins. \$25

Levon III (1296-1298), silver coins

Most of the Levon III silver coins presented in this sale, were catalogued and published by Y. T. Nercessian in "A Hoard of Levon III Takvorins," *Armenian Numismatic Journal*, Ser. I, Vol. XVIII (1992), pp. 12-14, Nos. 111-172.

190. takvorin. Obv.: King on horseback riding r., holding reins with his l. hand, and with his r., a cross extending over his r. shoulder. : field marks. CW +ԼԵՒՈՒՆ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱՅՈՅ. Rev.: Lion walking r. and facing r. Behind him a cross with one arm. +ՉԻՆԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱ ՍԻ ՍԻ. AR22 mm, 2.52 g., ACV-419V, VF \$50

191. takvorin. Obv.: King on horseback as before. CW +ԼԵՒՈՒՆ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱՅՈՅ. Rev.: Lion walking r. and facing r. Behind him a cross with one arm. +ՉԻՆԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱ ՍԻ. AR20 mm, 2.30 g., ACV-419V, VF \$50

192. takvorin. Obv.: King on horseback as before. CW +ԼԵՒՈՒՆ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱՅՈՅ. Rev.: Lion

walking r. and facing r. Behind him a cross with one arm. +ՉԻՆԵԱԼ, ի ՔԱՂԱՔԱ ՍԻ. AR20 mm, 2.48 g., ACV-419V, VF \$50

193. takvorin. Obv.: King on horseback as before. CW +ԼԵՒՈՒՆ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱՅՈՅ. Rev.: Lion walking r. and facing r. Behind him a cross with one arm. +ՉԻՆԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱ ի ՍԻ. AR23 mm, 1.97 g., ACV-412, -VF \$25

194. Levon III, lot of six AR. Takvorins (6), 5 -VF (ACV-419V), -VF (ACV-421V). 6 silver coins. \$85

195. Levon III, lot of ten AR. Takvorins (10), 10 -VF (ACV-419V). 10 silver coins. \$120

196. Levon III, lot of twenty AR. Takvorins (20), 5 -VF (ACV-419V), 3 F (ACV-419V), 2 F+/VF (ACV-419V), 8 F+ (ACV-419V), -VF/F+ (ACV-419V), -F (ACV-419V). 20 silver coins. \$220

197. Levon III, lot of twenty AR. Takvorins (20), 5 -VF (ACV-419V), 4 F (ACV-419V), F+/VF (ACV-419V), 8 F+ (ACV-419V), -VF/F+ (ACV-419V). 20 silver coins. \$220

Levon III (1296-1298), copper coins

198. Kardez. Obv.: King seated on a bench-like throne, holding cross in r. hand and staff in l., extending over his shoulder. CW +ԼԵՒՈՒՆ ԹԱ... Rev.: Cross with lines in four quadrants. +ՉԻՆԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱ. AE21 mm, 2.83 g., ACV-431, F \$15

199. Kardez. Obv.: King seated as before. CW +ԼԵՒՈՒՆ ԹԱԳԱԽ. Rev.: Cross with lines in four quadrants. +ՉԻՆԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔ. AE18 mm, 2.13 g., ACV-432, F \$15

Oshin (1296-1298), silver coins

200. Takvorin. Obv.: King on horseback to r. holding reins with l. hand, and with his r., a mace which extends over his shoulder. Dot in l. field. CW +ԱԽԵՒՆ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱՅՈՅ. Rev.: Lion walking r. and facing r. Behind him is a cross with one arm. CW +ՉԻՆԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱ ՍԻ. AR20 mm, 2.42 g., ACV-441, -VF \$40

201. Takvorin. Obv.: King on horseback as before. CW +ԱԽԵՒՆ ԹԱԳԱԽՈՅ ՀԱՅՈՅ. Rev.: Lion walking as before. CW +ՉԻՆԵԱԼ ի ՔԱՂԱՔԱ ՍԻ. AR21 mm, 2.56 g., ACV-442, F+ \$25

202. takvorin. Obv.: King on horseback as before. CW +ԱԽԵՒՆ ԹԱԳԱԽՈՅ Հ. Rev.: Lion

walking as before. CW +ՉԻՒԱԾ Ւ ՔԱՂԱՔԻ Ս. AR20 mm, 2.43 g., ACV-442V, F \$20

Oshin (1296-1298), copper coins

203. Pogh. Obv.: King seated on a bench-like throne, holding cross in r. hand and fleur-de-lis in l. CW +ԱՒԾԻ ԹԱԳԱՒԻՄ Հ. Rev.: Ornamental cross. CW +ՉԻՒԱԾ Ւ ՔԱՂԱՔԻ Ս. ԱԷ18 mm, 1.21 g., ACV-449, -F \$15

204. Pogh. Obv.: King seated on a bench-like throne as before. CW +ԱՒԾԻ ԹԱ.... Rev.: Ornamental cross. CW +ՉԻՒԱԾ Ո Հ.... ԱԷ16 mm, 1.36 g., ACV-449V, VG+ \$10

Levon IV (1320-1342), silver coins

205. Takvorin. Obv.: King on horseback to r., holding the reins with his l. hand, and with his r. hand a cross extending over his shoulder. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՒԻՄ ՀԱՅՈՑ. Field marks. Rev.: Lion walking to r. and facing r. Behind him is a cross with one arm. CW +ՉԻՒԱԾ Ւ ՔԱՂԱՔԻ Ս. AR22 mm, 1.79 g., ACV-451, -F \$15

206. Takvorin as before. AR20 mm, 2.53 g., ACV-452V, F \$15

207. **Levon IV**, lot of three coins. Takvorin VG+ (ACV-452V), takvorin VG+ (ACV-456, overstruck in Arabic, hole), pogh G (ACV-464V). 3 coins. \$25

Guy (1342-1344), silver coins

208. Takvorin. Obv.: King on horseback riding r., holding reins with his l. hand, and with his r. a cross extending over his shoulder. CW +Կ ԹԱԳԱՒԻՄ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Lion walking to r. and facing r. Behind him a cross with one arm. CW +ՉԻՒԱԾ Ւ ՔԱՂԱՔԻ Ս. AR20 mm, 2.18 g., ACV-468, F+ \$60

209. Takvorin as before. AR20 mm, 2.26 g., ACV-468, F \$50

210. Takvorin as before. AR21 mm, 2.05 g., ACV-468, F+ \$60

211. Takvorin as before. AR20 mm, 2.05 g., ACV-468, F \$50

Gosdantin III (1344-1363), silver coins

212. Takvorin. Obv.: King on horseback riding r., holding reins with his l. hand, and with his r., a cross extending over his shoulder. CW

+ԿՈՍԼԵԴՆԻ ԹԱԳ Հ. Rev.: Lion walking to r. and facing r. Behind him a cross with one arm. CW +ՉԻՒԵԼ ՔԱՂԱՔԻ Ս. AR22 mm, 2.35 g., ACV-473V, F+ \$40

213. Takvorin. Obv.: King on horseback as. CW +ԿՈՍՄՆԻ ԹԱԳՈՄ ՀՈՑ. Rev.: Lion walking to r. and facing r. Behind him a cross with one arm. CW +ՉԻՒԵԼ ՔԱՂԱՔԻ Ս. ԱԷ18 mm, 1.68 g., ACV-473V, -VF \$60

Levon the Usurper (1363-1365), silver coins

214. Takvorin. Obv.: King on horseback riding r., holding reins with his l. hand, and with his r., a mace extending over his shoulder. CW +ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱՒԻՄ ՀԱՅՈՑ. Rev.: Lion walking to r. and facing r. Behind him a cross with one arm. CW +ՉԻՒԵԼ ՔԱՂԱՔԻ Ս. ԱՒ. AR20 mm, 2.03 g., ACV-482V, F-VF \$60

215. Takvorin. Obv.: King on horseback as before. CW +ԼԵՎՈՆ ԹԱԳԱՒԻՄ ՀԱՅ. Rev.: Lion walking to r. and facing r. Behind him a cross with one arm. CW +ՉԻՒԵԼ ՔԱՂԱՔԻ Ս. Ա. AR20 mm, 2.08 g., ACV-482V, -VF/F \$60

Gosdantin IV (1365-1373), silver coins

216. Takvorin. Obv.: King on horseback r., holding reins with his l. hand, and with his r. hand a cross extending over his shoulder. Field marks. +ԿՈՍԼԵԴՆԻ ԹԱԳՈՄ ՀՈՅ. Rev.: Lion walking to r. CW and facing r. Behind him a cross with one arm. CW +ՉԻՒԵԼ ՔԱՂԱՔԻ Ս. AR22 mm, 1.86 g., ACV-492V, F+ \$15

217. Takvorin. Obv.: King on horseback as before. +ԿՈՍԼԵԴՆԻ ԹԱԳՈՄ ՀՈՅ. Rev.: Lion walking to r. CW and facing r. Behind him a cross with one arm. CW +ՉԻՒԵԼ ՔԱՂԱՔԻ Ս. ԱՒ. AR21 mm, 1.82 g., ACV-492V, F+ \$15

218. **Gosdantin IV**, lot of two AR takvorins. 2 F (ACV-492V). 2 silver coins. \$20

219. **Gosdantin IV**, lot of two AR takvorins. 2 F (ACV-492V). 2 silver coins. \$20

Levon V (1374-1375), copper coin

220. Pogh. Obv.: Lion of Cyprus walking r. CW +ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՒԻՄ. Rev.: Simple cross. CW +ԿԱՐՈ.... ԱԷ15 mm, 0.66 g., ACV-507, VG \$15

MODERN MEDALS

Most of the medals presented in this sale, were catalogued and published by Y. T. Nercessian in "Armenian Gold Medals Created by Zaven Keledjian," *Armenian Numismatic Journal*, Ser. I, Vol. XIII (1987), pp. 14-19, Nos. pls. I-II.

221. Gold. Obv.: Bust of Tigranes II draped r. CW ԱՐԱՅՈՒԹԻՑ ԱՐԱՅՈՒ ՏԻԳՐԱՆ Բ. Ն.Ք. 95-55. Rev.: Tyche. CW TIGRANES II. KING OF ARMENIA/* 8 GR. PURE GOLD. AV22 mm, 8.88 g., YN 4c \$125

222. Gold. Obv.: Bust of Artavasdes II draped r. CW ԱՐԱՅՈՒԹԻՑ ԱՐԱՅՈՒ ԱՐՏԱՎԱՏԵՍ Բ. Ն.Ք. 55-34. Rev.: Quadriga. CW ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΤΑΥΑΖΑΔΟΥ/* 8 GR. PURE GOLD. AV22 mm, 8.88 g., YN 5b \$125

223. Gold. Obv.: Bust of St. Mesrop Mashtotz r. CW 361-ՄԵՏՈՒԴԻՆ ՄԱՅՈՒՄՆԵ-440. Rev.: A verse from poetess Sylvia Kapoutikian. CW ԹԵՇ ՍՈՒՐ ԱՐԱԿԱՆ ՄՏՔԻՑ ՀԱՆԵՄ/ԲՈ ՄԱՅՈՒ ԵՎԶՈՒՆ ԶԼՈՒՐՆ-Մ-//*14 ԿՐ. ԶՈՒՏ ՈՍԿԻ. AV27 mm, 15.55 g., YN 9 \$200

224. Gold. Obv.: Bust of St. Mesrop Mashtotz r. CW 361-ՄԵՏՈՒԴԻՆ ՄԱՅՈՒՄՆԵ-440. Rev.: A table of Armenian alphabet, 36 letters. AV27 mm, 17.77 g., YN 8 \$250

225. Silver. Obv.: Bust of St. Mesrop Mashtotz r. CW 361-ՄԵՏՈՒԴԻՆ ՄԱՅՈՒՄՆԵ-440. Rev.: A table of Armenian alphabet, 36 letters. AR27 mm, 10.24 g., similar to lot 224 \$25

226. Silver. Obv.: Bust of St. Mesrop Mashtotz r. CW 361-ՄԵՏՈՒԴԻՆ ՄԱՅՈՒՄՆԵ-440. Rev.: A table of Armenian alphabet, 36 letters. AR27 mm, 10.31 g., similar to lot 224 \$25

UNITED STATES COINS (in mint containers)

227. US 1982S G. Washington 1/2 \$ AR Proof \$5

228. US 1982S G. Washington 1/2 \$ AR Proof \$5

229a. US 1982S G. Washington 1/2 \$ AR Proof \$5

229b. US 1982S G. Washington 1/2 \$ AR Proof \$5

230. US 1982D G. Washington 1/2 \$ AR UNC \$5

231. US 1982D G. Washington 1/2 \$ AR UNC \$5

232. US 1983-4 Olympic set 2 S AR, 1 W AV	\$260
233. US 1985 proof set	\$5
234. US 1985 proof set	\$5
235. US 1986 prestige proof set	\$26
236. US 1986 prestige proof set	\$26
237. US 1986 mint set	\$10
238. US 1986D Liberty half dollar AR UNC	\$5
239. US 1986P Liberty one dollar AR proof	\$11
240. US 1987 prestige proof set	\$18
241. Coins mounted in coin holders and inserted into 80 pocket mini stock book: 1919S 1c, 1920 1c EF, 1921 1c, 1930 1c VF, 1935D 1c UNC, 1939 1c BU, 1941 1c UNC, 1942 1c BU, 1943 aluminum 1c, 1944 1c, 1944D 1c, 1944S 1c, 1945 1c BU, 1945D 1c, 1946D 1c BU, 1946 1c BU, 1946S 1c BU, 1946D 1c, 1947D 1c BU, 1947S 1c BU, 1948 1c BU, 1952S 1c BU, 1954D 1c UNC, 1956D 1c BU, 1956 1c BU, 1956D 1c, 1957D 1c BU, 1958 1c BU, 1958D 1c BU, 1958 1c BU, 1959 1c BU, 1959D 1c BU, 1962 1c Proof, 1940D 1c, 1977D 1c	\$30

242. Coins mounted in coin holders: Ike dollars 1974, 1977; 4 Kennedy bicentennial (1776-1976) half dollars; 2 Kennedy half dollars 1974 and 1983; 2 bicentennial (1776-1976) quarters; 6 Susan B. Anthony dollars. \$14

MISCELLANEOUS WORLD COINS

243. Solid 14 kt. gold miniatures of the world's great gold coins, 50 pieces struck by Franklin mint, with mint case. Original cost to the owner more than \$2000. Very attractive. \$750

244. British coins pulled out of circulation and stored in a plastic bag: 1949 two shillings; 1959 one shilling; 1966 two shillings; 1979 2 new 5 pence; 1971 2 new pence; 1974 new 10 pence; 1975 2 new 10 pence; 1976 new 2 pence and new 1 penny; 1977 new 1/2 pence; 1979 new 10 pence. \$5.00

245. Swiss coins pulled out of circulation and stored in a plastic bag: 1939 10 units (19 mm) 1968 2 Fr.; 1970 2 Fr. and 1/2 Fr. \$5.00

246. Northern Sung Emperor Shen Tsung (1068-1085) 1 cash; Conv. of Int. Numismatics 1963 token, a bronze roman coin replica, 1970 USSR 2 kopeks \$10.00

Edward Joseph

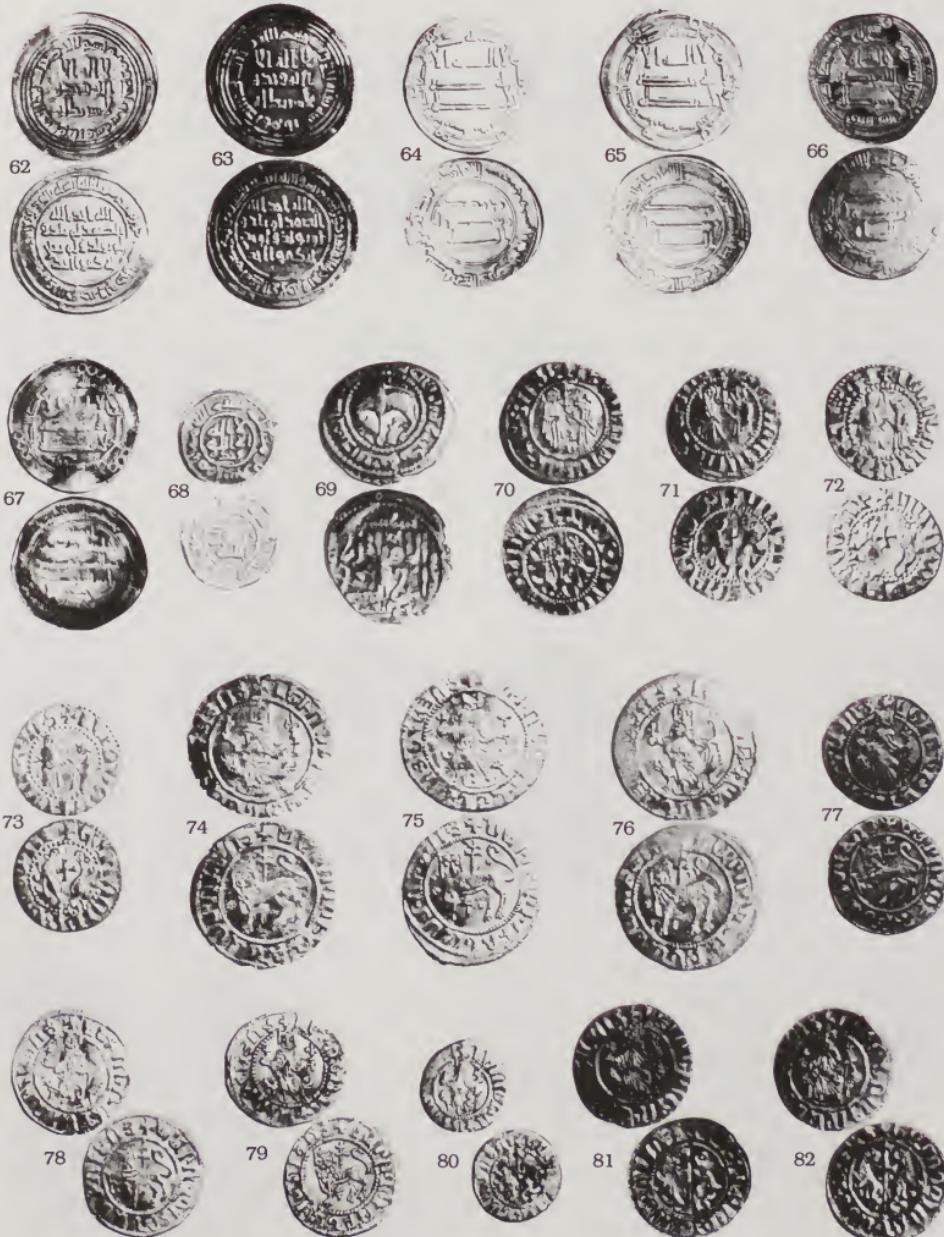

Plate III

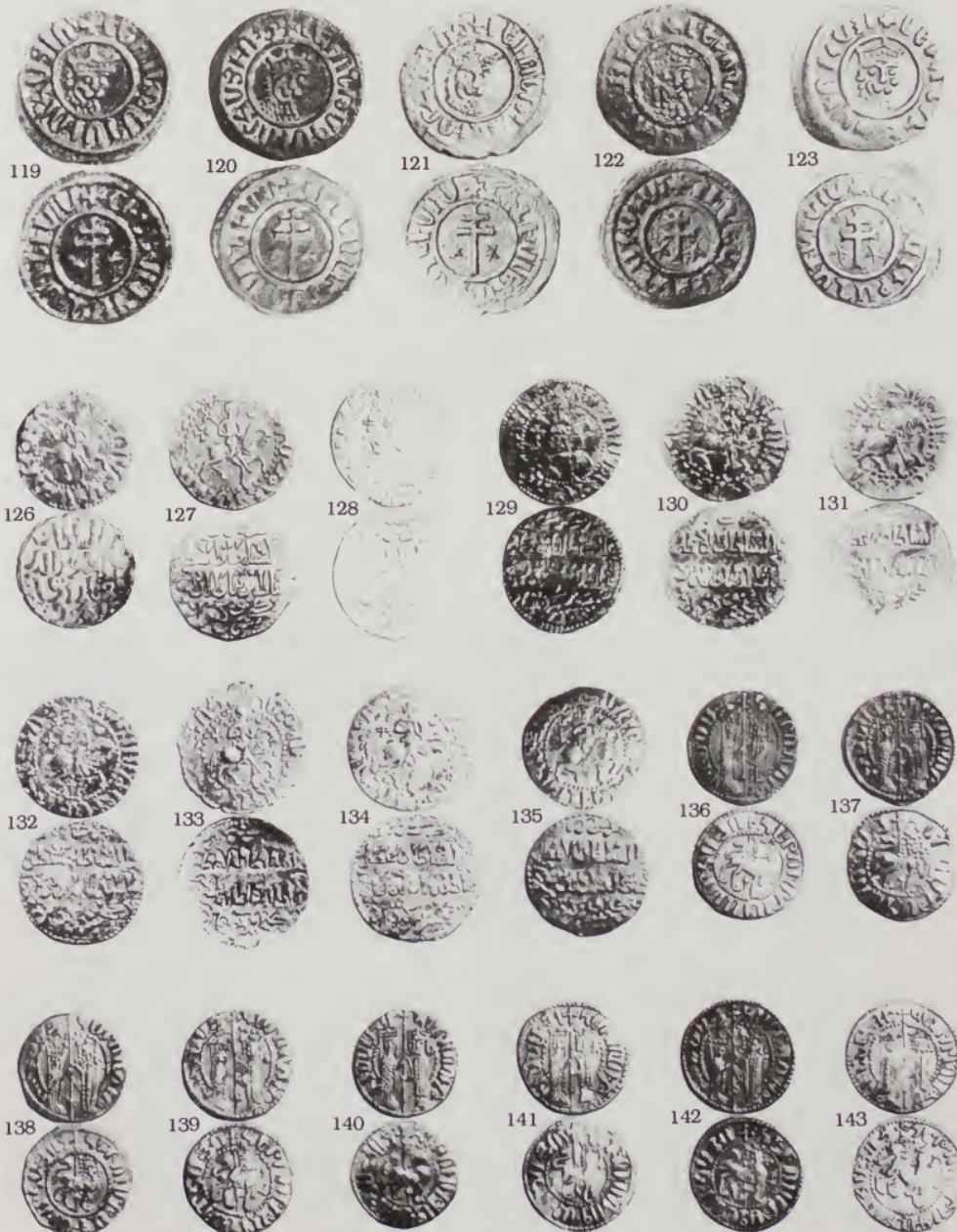
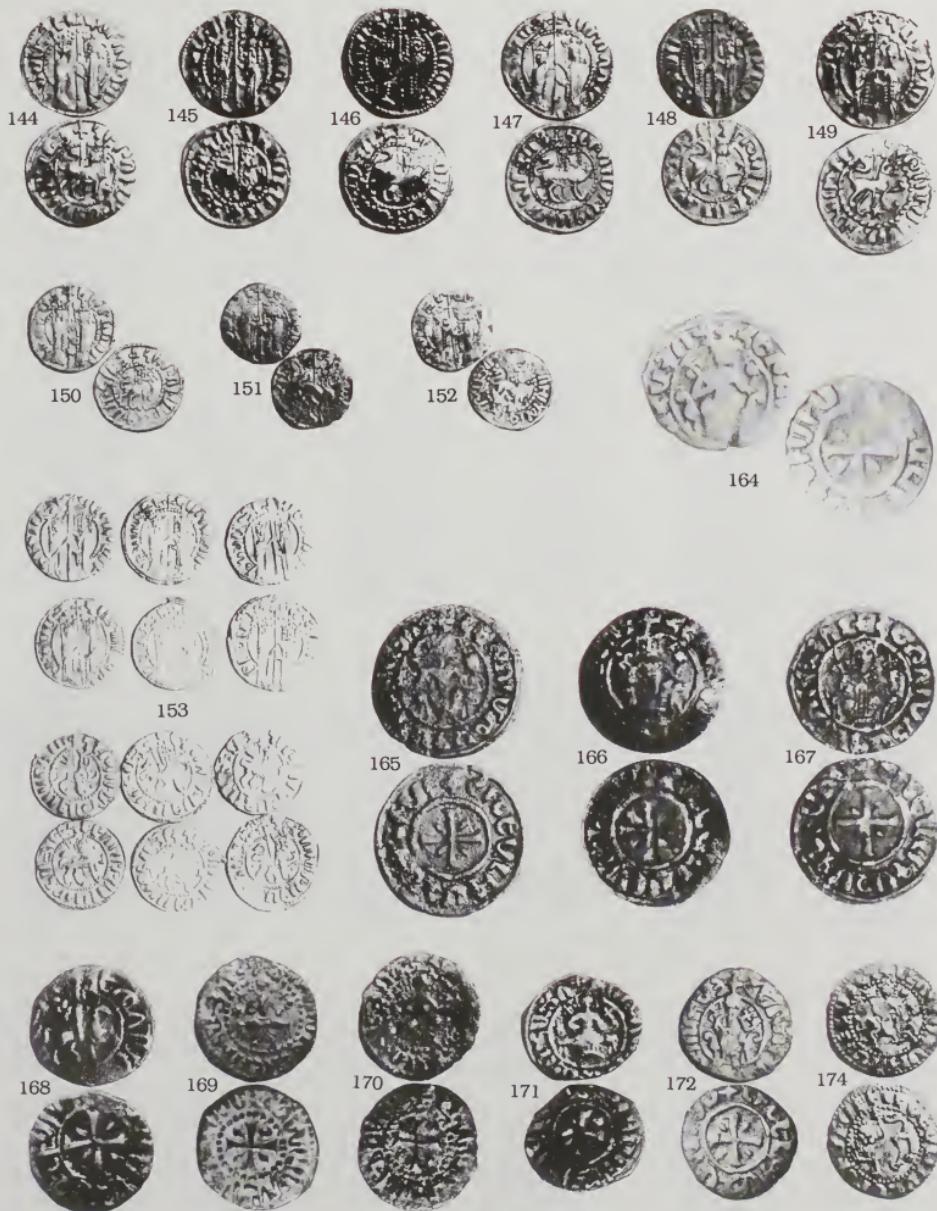

Plate V

Y. T. NERCESSIAN

Tel: 562/695-0380

Specialist in Armenian Coins and Books

8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, CA 90660-1920, U.S.A.
ANA ANS ArmNS IBNS RNS SAN

Closing date: May 2, 1997

Auction I

Please execute the bid(s) indicated below on my behalf. I agree to the "Terms of Sale" as stated in the Auction catalogue. I also agree to remit funds promptly on receipt of invoice. Please Note: a 10% buyer's fee will be added to each purchase.

I authorize my bids to be increased by: 10%-----or 20%-----or ----- if necessary to obtain the lots specified above.

Name _____

Address _____

Telephone No.

Signature _____ Date _____

-Date-

ARMENIAN NUMISMATIC SOCIETY
 Mr. W. Gewenian, Treasurer
 8511 Beverly Park Place
 Pico Rivera, California 90660-1920, U.S.A.

PUBLICATION TITLE

	Member PRICE	PRICE
<i>Armenian Coin Hoards</i> , by Paul Z. Bedoukian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No. 5, 1987, 64 pp., 6 pls., inclusive, card covers.....	\$008.00	\$006.50
<i>Armenian Coins and Their Values</i> , by Y. T. Nercessian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No. 8, 1995, 256 pp., 48 pls., casebound.....	40.00	33.00
<i>Armenian Numismatic Bibliography and Literature</i> , by Y. T. Nercessian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No. 3, 1984, 729 pp., casebound.....	50.00	39.50
<i>Attribution and Dating of Armenian Bilingual Trams</i> , by Y. T. Nercessian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No. 2, 1983, 36 pp., 12 pls., card covers.....	06.75	05.25
<i>Bank Notes of Armenia</i> , by Y. T. Nercessian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No. 6, 1988, 224 pp., 192 pls., c. bound.....	30.00	24.50
<i>Coinage of the Armenian Kingdoms of Sophene and Commagene</i> , by Paul Z. Bedoukian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No. 4, 1985, 37 pp., 2 pls., card covers.....	06.00	04.80
<i>Coinage of the Artaxiads of Armenia</i> , by Paul Z. Bedoukian.		SOLD OUT
<i>Coinage of Cilician Armenia</i> , by Paul Z. Bedoukian.		SOLD OUT
<i>A Hoard of Copper Coins of Tigranes the Great and a Hoard of Artaxiad Coins</i> , by Paul Z. Bedoukian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No. 7, 1991, 30 pp., 2 pls., card covers.....	05.50	04.50
<i>Selected Numismatic Studies</i> of Paul Z. Bedoukian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, <i>Special Publication</i> , No 1, 1981, 570 pp., 72 pls. inclusive, casebound.....	35.00	29.50
<i>Essays on Armenian Numismatics in Memory of Father Clement Sibilian on the Centennial of His Death</i> (the Sibilian volume), <i>Armenian Numismatic Journal</i> (ANJ), Series I, Vol. IV (1978, published in 1980), 167 pp., XXI pls., card covers.....	30.00	24.50
<i>Studies in Honor of Dr. Paul Z. Bedoukian</i> (the Bedoukian volume), <i>Armenian Numismatic Journal</i> (ANJ), Series I, Vol. XV (1989), 192 pp., illus., card covers.....	30.00	24.50
" <i>Fifty Years of Armenian Numismatics: An Autobiography</i> ," by P. Z. Bedoukian, an offprint of ANJ, Vol. XX (1994), pp 13-22..... postpaid	2.50	2.00
Metallurgy issue of ANJ, Vol. XX (1994), No. 3. Includes three papers by L.A. Saryan, R.A. Dragen, Y.T. Nercessian, C.A. Hajnian, pp. 43-66, 2 pls., pp. "Overstruck and Countermarked Coins of the Artaxiad Dynasty," by Y. T. Nercessian and L. A. Saryan, an offprint of ANJ, Vol. XXII (1996), pp. 23-62, pls. I-VI..... postpaid	4.00	3.25
<i>Armenian Numismatic Journal</i>		
--Volume I.....	04.00	03.25
--Volumes II, III.....	08.00	06.50
--Volume IV, the Sibilian volume.....	30.00	24.50
--Volumes V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV	08.00	06.50
--Volume XV, the Bedoukian volume.....	30.00	24.50
--Volumes XVI, XVII.....	08.00	06.50
--Volumes XVIII, XIX, XX, XXI.....	10.00	08.00
--Volume XXII.....	12.50	10.00
--Volumes I-V (1975-1979), cloth bound (one month bindery time).....	82.50	66.00
--Volumes VI-X (1980-1984), cloth bound (one month bindery time).....	65.00	52.00
--Volumes XI-XV (1985-1989), cloth bound (one month bindery time).....	86.00	69.00
--Volumes XVI-XX (1990-1994), cloth bound (one month bindery time).....	70.00	56.00

Series I

Volume XXIII, No. 1

March 1997

ՀԱՅ
ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀԱՆԴԵՒՆ

ARMENIAN
NUMISMATIC
JOURNAL

TABLE OF CONTENTS

ANNOUNCEMENTS	1
Officers of the Society	1
Armenian Numismatic Society Web Site on Internet	1
Books Shipped to Armenia Lost	1
A New Computer for the Society (Macintosh Performa 6300CD, PowerPC)	1
Obituary	1
Armenian Numismatic Literature	2
BEDOUKIAN, Paul Z. A Hoard of Coronation Trams of Oshin	3
Armenian Numismatic Literature	12
NERCESSIAN, Y. T. Angel on King Oshin Coronation Trams	13
ԱՐԴՅՈՒՆՆԱՐԴՅՈՒՆ, ՀԵԿԻ Վ. ԹԻՒԼԻԿԻ ՅՈՂԱՆԱԿԱՆ ԴԱՎԼԱՑԻ ԿՐԵՔԱՆՀԱՆՔԸ 19	19
SARKISSIAN, Henry V. The Lapel Pins of Hovnanian School in Tiflis (in Armenian)	
The Ararat Eskijian Museum Grand Opening	21

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՒ ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XXIII, No. 1

March 1997

ANNOUNCEMENTS

Officers of the Society

President:	Luther Eskijian
Vice President:	Terenik Nercessian, e-mail, nercessian@aol.com
Treasurer:	Wartan Gewenian
Secretary & Editor :	Yeghia T. Nercessian

Armenian Numismatic Society Web Site on Internet

Information about the Armenian Numismatic Society has been available on the Internet for two years:

address: <http://www.coin-universe.com/org/armenian/index.html>

Telephone area code change

Starting January 25, 1997 (transition period up to July 25, 1997) our Phone/Fax number and new area code: **562/695-0380**

Books Shipped to Armenia

The United Armenian Fund's 86th airlift arrived in Yerevan on September 8, 1996; it carried 102 copies of *Armenian Coins and Their Values* and 20 copies of *Armenian Numismatic Journal* donated by the Armenian Numismatic Society (valued at \$4000). The recipient, the State Museum of Armenian History in Yerevan, undertook the responsibility of distributing these materials to the libraries of Armenia and Arts'akh. Unfortunately, the whole shipment disappeared in the airport. During a telephone conversation, on November 18, 1996, Mr. A. Shahnazarian, director of the Museum, informed us that all four boxes of books were discovered in Arts'akh, and returned to the Museum. Seven copies of *ACV* were missing but the remaining books have reached their destination.

A New Computer for the Society (Macintosh Performa 6300CD, PowerPC)

This new acquisition has all the modern conveniences: 16 MB/1.2 GB memory, 100 MHz speed, electronic Fax Modem, CD, Multiple scan 15 inch color display, microphone, sound input/output ports, extensive supply of fonts, etc. We purchased numerous fonts: Armenian, Russian, transliterator symbols, and of course, some new software. Needless to say, there is a lot to be purchased yet. Henceforth "Armenian Numismatic Literature" in our journal will be set with Times font, since Cyrillic and transliterator fonts are based on Times font. As we progress in 1997, these new acquisitions will be more apparent and our journal will have an even more professional appearance.

Obituary

It is with deep sorrow we report the death of Fr. Sahak Djemdjemian (5.III.1939-†12.X.1996), Abbot General of the Mekhitarist Order, in San Lazzaro, Venice. Fr. Djemdjemian had an interest in Armenian numismatics and authored numerous articles relating to Armenian coinage in our journal.

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660-1920, U. S. A. Associate Editors, W. Gewenian and T. Nercessian, Corresponding Editors, L. A. Saryan (Greenfield, WI) and Henry Sarkissian (Erevan). Non-member subscriptions \$12.50 per year. Back issues available. **ISSN 0884-0180 — LCCN 85-649443**

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

1 ANEC. ANEC Awards 27 Students Setian Ancient Armenian Coin. *Armenian Weekly*, Vol. LXVI (13 July 1996), No. 28 (29768), p. 6.

The deserving students for excellence in Armenian studies are awarded with ancient Armenian coins donated by Gary Setian. YTN

Հայերէն դասընթացքներուն մէջ առաջնակարգ ուսանողները վարձատրուած են հին հայկական դրամներով, նույիրուած՝ Կարի Սէթեանի կողմէ:

Եթէն

2 ARMENIAN OBSERVER. New Jubilee Coins Issued. *Armenian Observer*, Vol. XXVI (21 August 1996), No. 43, p. 6.

ROA Central Bank issued new coins dedicated to the XXXII World Chess Olympiad to be held in Yerevan. The copper-nickel alloy coin has 100 drams face value, 29.5 mm diameter, 10.8 grams. 2000 proof copies of the same type were issued for the collectors. The obverse displays coat of arms of Armenia, the reverse depicts a chess board and in English "XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA." YTN

ՀՀ Կեդրոնական Դրամատոնի թողարկած է նոր դրամներ, նույիրուած՝ աշխարհի շախմատի 32-րդ ողիմսիականին, որ տեղի պատի ունենայ Երևանի մէջ. Պղինձի և նիկէզի մետաղանոյլ դրամը ունի 100 դրամ արժէք, 29.5 մմ տրամագիծ, 10.8 դրամ կշիռ կլին նոյն տեսակէն լրկուած 2000 օրինակ թողարկուած է հաւաքորդներու համար Երևանի վրայ պատկերուած՝ Հայաստանի զինանշանը, ետին՝ շախմատի տախտակը և անդելինով «XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA»:

3 ARMENPRESS. New Commemorative Medal. *Nor Gyank*, Vol. XVIII (12 September 1996), No. 40, p. 25

A new medal dedicated to the fifth anniversary of the independence of Arts'akh was issued. The obverse displays the coat of arms of Arts'akh; the reverse, the symbol of immortality and "Nagorno-Karabagh Republic" inscription. The medal was designed by Arkady Petrossian and struck in France. The diameter is 50 mm. YTN

Նոր մեդալ մը թողարկուած է, նույիրուած՝ Արցախի անկախութեան հինգերորդ տարեկացքին: Մեղալի երեսին վրայ պատկերուած է Արցախի զինանշանը, կրնակը՝ յաւերժութեան նշանը և «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն» արձանագրութիւնը: Մեղալի գծագրին է Արգարի Պետրոսեան, կտրուած է Ֆրանս: Տրամագիծը 50 մմ է:

Եթէն

4 HAJINIAN, Charles A. Levon Saryan Receives Numismatic Award, by Charles A. Hajinian. *Armenian Reporter Int'l*, Vol. XXIX (22 June 1996), No. 38; *Armenian Weekly*, Vol. LXVI (22 June 1996), No. 25 (29765), p. 6.

Levon A. Saryan was selected as "the first-place winner of the Bradfield Literary Award" for publishing "Recent Chemical Studies on Ancient and Medieval Armenian Coins Using SEM-EDS," published in the Fall 1995 issue of *The Sentinel* journal. YTN

Առողջ Ա. Սարեան ընտրուած է «Bradfield գրական մրցանակին առաջին տեղը շահողը» Աէմբիմէլ պարբերականի Աշխան 1995-ի համարին մէջ իր «Recent Chemical Studies on Ancient and Medieval Armenian Coins Using SEM-EDS» յօդուածին համար:

Եթէն

5 HAJINIAN, Charles A. Saryan Receives Numismatic Award, by Charles A. Hajinian. *Armenian Mirror-Spectator*, Vol. LXV (22 June 1996), No. 50 (3442), p. 9.
See abstract of No. 4.

A HOARD OF CORONATION TRAMS OF OSHIN

PLATE I

PAUL Z. BEOUKIAN, Ph. D.

When I was in Paris a few years ago, I visited the well-known professional numismatist Mrs. Nadia Kapamadji, who showed me a hoard of coronation trams of Oshin, the king of Cilician Armenia from 1308-1320. Mrs. Kapamadji kindly placed the entire collection at my disposal for the purpose of research.¹ The time and place of discovery of the hoard remains unknown. The hoard originally consisted of 129 pieces, twelve of which were already sold. This article is therefore based on the study of the remaining 117 pieces.

The existence of coronation coins among the regular trams of the Roupenian kings is very interesting, although it sometimes presents an enigma which cannot be satisfactorily resolved.

It is understandable that, when Prince Levon II (1186-1198 A.D.) was anointed king in 1198 and established a new dynasty, he struck coronation coins to immortalize that historical event, and show his people and the world that he had been anointed king. On the obverse² of some of his coronation coins we see Levon on his knees before Christ, while a dove descends from heaven above; on others, rays of light descend to bless the event. On the reverse we see two lions back to back, facing each other, with a long cross standing between them.

It is accepted that Levon struck these coins during the first year of his rule as king. They are comparatively scarce³ and in the author's book, of over 4000 silver coins of Levon I only 120 are of the coronation type.³ This comparison supports the opinion that Levon's coronation coins were struck for only a limited period at the beginning of his reign.

Levon's successors Hetoum I and Levon II did not strike coronation trams.

When Levon II died in 1289, he was succeeded by his son Hetoum II. Capable individual though he was, Hetoum preferred the religious life and in 1293 handed the

¹ Originally published in *Haigazian Armenological Review*, Vol. IV (1973), pp. 81-96. It was translated into English by Levon A. Saryan, Ph.D. A few revisions and updates are reflected in the footnotes.

² [Mrs. Nadia Kapamadji (Nvart Kapamadjian) was a prominent coin dealer and collector in Paris for several decades. Her collection was published by Serge Boutin, *Monnaies des Empires de Byzance*, 2 vols. (Maastricht, 1983), and placed for sale at auction *Numismatique: Collection N. K.* (Paris, October 27-29, 1992). The collection contained 31 Oshin coronation trams (coins #1354 to 1384) and the sale included 27 coronation trams offered in five lots (#931 to #935). Many if not all of these trams originated from this hoard.—LAS]

³ Since specific terms do not exist in the Armenian language to describe the obverse and reverse of a coin, it is proposed that the words *agogham* (side A) and *begogham* (side B) be used for the terms obverse and reverse respectively. In the past, the term *k'orp'us* (corpus) was proposed to describe a complete collection of literary works, and now this term is commonly used in Armenian numismatic writing.

² I am informed that lately a large hoard containing 3500 Levon I coronation trams has been discovered. This news is not yet confirmed. [Bedoukian later studied and published a hoard of over 800 such trams. See Paul Z. Bedoukian, "A Large Hoard of Coronation Trams of Levon I," *Handes Amsorya*, Vol. 90 (1976), pp. 409-440; also in *Selected Numismatic Studies* (Los Angeles, 1981), pp. 302-317—LAS]

³ Paul Z. Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia* (New York, 1962), pp. 139-144.

throne over to his next brother Toros. Toros ruled as the king's representative but not as king, and for that reason did not strike any coins in his name.

In 1296, Hetoum II and Toros travelled to Constantinople to attend the wedding of their sister to the son of the Byzantine emperor. In their absence, the next brother Smpad declared himself king. We don't know by what means he was able to obtain the approval of both the Catholicos [the supreme patriarch of the Armenian Church, LAS] and the Great Mongol Khan Prince Ghazan for this act. When the two older brothers returned from Constantinople, Smpad had them thrown into prison, then had Toros killed and Hetoum blinded by searing his eyes.

A fourth brother, Gosdantin, finding Smpad's actions intolerable, revolted against Smpad and succeeded in capturing and imprisoning him. Hetoum was released from prison, but because he was blind he permitted Gosdantin to rule. Shortly thereafter, however, Hetoum regained his sight, and the people and nobles preferred to have their lawful king seated on the throne. They united behind Hetoum and succeeded in defeating Gosdantin and Smpad. the two usurpers were exiled to Constantinople where they remained until their death.

We know that Hetoum II did not strike silver trams, but satisfied himself with copper and small billon coins.

It is interesting to note that both Smpad and Gosdantin struck attractive silver trams of high silver purity. The trams of both were heavier and contained more silver than the later trams of Levon II. Likewise, they were considerably higher in weight and silver content than those of Hetoum II's successor Levon III. Gosdantin also struck gold coins.

The trams of Smpad resemble those of Levon I, perhaps because he wished to inform the Armenian people that he was Levon's worthy successor. Smpad's trams are of two types. On the obverse of one we see the king seated on a throne decorated with lions, holding a cross in his right hand and a lily in his left had, just like on the trams of Levon I. On the second type the same picture is on the obverse, except that in the king's left hand we see a double-edged axe (or mace) resting on his shoulder. On the reverse of both types are Levon's twin lions, with a long double cross. The weights and specific gravities⁴ of the two types do not differ significantly from each other. Consequently, we cannot say with certainty that the first type is a coronation tram and the second, a regular tram.

The following measurements were taken from clean coins of each type in the author's collection:

Smpad trams resembling the regular trams of Levon I

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
1.	2.9100	10.32
2.	3.0209	10.30
3.	2.7473	9.70

⁴ The specific gravity of a silver coin indicates its silver content. Silver coins are mostly a mixture of silver and copper; in such a mixture a coin with a specific gravity of 10.35 contains approximately 92% silver, while a coin of specific gravity 9.95 contains barely 70% silver.

Smpad trams with the double-edged axe

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
1.	2.5905	10.10
2.	2.6780	9.85
3.	3.0056	10.20
4.	2.3732	9.80
5.	3.0900	10.17

The silver coins of Gosdantin I are generally of good quality, but since they are very rare it is not possible to list here their weights and specific gravities.

It has already been noted that the trams of Smpad and Gosdantin are of higher weight and silver content than the trams of the later period of Levon II. It is likely that the two usurper kings made an attempt to improve the quality of the silver coinage which was in circulation in the country.

It can be seen that silver coins of Levon III (1301-1307) suffered a decline both in terms of weight and silver content. Most of the succeeding kings gradually reduced the weight and silver content of their coins. This is easily explained as a consequence of the deteriorating political situation, and reflects the country's failing economy.

Under these conditions it is surprising to find, among the many silver coins of Oshin, a series of rare trams which resemble in appearance the regular silver trams of King Levon I, and are also equivalent to Levon's trams in terms of weight and silver content. As recently as 1962, these coins were rare; of the more than 200 silver coins of Oshin catalogued in the author's book,⁵ only 13 were of this coronation tram type. [The bulk of Oshin's silver coinage is of the type obverse: king riding on horseback to right, reverse: lion walking to right with cross. These coins, called takvorins, contain substantially less silver than the trams.—LAS]

In recent years, thousands more Roupenian coins have been discovered including many coins of Oshin. In 1967, a small 17 piece hoard of Oshin coronation trams passed through this writer's hands. The weights and specific gravities of several clean Oshin trams from this hoard, clean Oshin trams from the author's collection, and Oshin takvorins from the author's collection are given below:

Oshin coronation trams from the author's small hoard

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
1.	2.8819	9.940
2.	2.9264	9.800
3.	2.9641	9.800
4.	2.9021	10.050
5.	2.9446	10.035
6.	2.8250	10.200

⁵ Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia*, pp. 353-364.

Oshin coronation trams from the author's collection

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
7.	2.6300	10.60
8.	2.6723	10.21
9.	2.9676	10.30
10.	2.9797	10.27
11.	2.8667	10.04

Regular Oshin takvorins from the author's collection

Coin No.	Weight (grams)	Specific Gravity
1.	2.4166	9.30
2.	2.4386	9.40
3.	2.1331	8.90
4.	2.3770	9.50
5.	2.3651	9.46
6.	2.3696	9.10
7.	2.4982	9.63
8.	2.2198	9.61

It can be seen that there is a considerable difference between Oshin trams and Oshin takvorins both in terms of weight and silver fineness. Unquestionably, these two types were not regarded as the same type of coin and had different values in the marketplace. In fact, if we compute the average silver content of the coronation trams, we see that each contained on the average 2.3 grams of silver, while the takvorins contained an average of 1.2 grams. Thus, the trams had about twice the value of the more common takvorins.

The question arises as to why Oshin struck high quality coronation trams. He could have struck coins of the takvorin specifications with the types of Levon I, and this way would have conserved the silver bullion of the royal treasury while still announcing his coronation. Consequently, there must have been other reasons for striking coins with the specifications of the trams of Levon and Hetoum-Zabel.

Catalogue of the coin hoard

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
(All obverses are from the same die. x = all are from the 17-piece coin hoard)			
1	ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՄ ԱԵ Է	+	1, 8, 19, 20, 89, 90, 91, 92
2	ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՄ ԱԵՍ	+	
3	»	+	3, 3x, 101
3x	»	»	
4	»	»	
5	»	U.US	5, 23a

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
6	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ Ա.ԱՏ Է	+	6, 7, 8, 66a, 100, 104, 105, 106, 116a
7	,	+	
8	,	+	
9x	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ Ա.ԱՏՈՒ	+	9x, 103b, 107
9	,	Ա.ԱՏՈՒ	9, 103c
Ա.ԱՏՈՒ ԹԱԳԱՀԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ Է* (Without letter Տ)			
10	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ Ա.ԱՏ	+	10, 11, 96, 97, 98, 99x, 110, 111
11	,	+	
12	,	+	
13	,	+	
14	,	+	
15	,	Ա.Ա. Է	15, 15x, 34, 35, 36
15x	,	+	
16	,	+	16, 95
17	ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՄԱՆ Ա.Ա.ՈՅ	+	17, 86
18	,	Ա.Ա. Է	1, 18, 19, 20, 89, 90, 91, 92
19	,	+	
20	,	+	
21	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ Ա.ԱՏ	+	21, 85
22	,	Ա.Ա.Տ	
23	,	Ա.Ա.Տ.?	23, 37, 38, 47, 102
23a	,	Ա.Ա.Տ	5, 23a
Ա.Ա.ՏՈՒ ԹԱԳԱՀԱԽՈՐ ՀԱՅՈՑ (A dot above left lion)			
24	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ Ա.Ա. Է	+	24, 25, 40
25	,	+	
26	,	+	26, 27, 28, 45, 46, 50, 51, 52, 53, 53x
27	,	+	
28	,	+	
29	,	+	
30	,	+	30, 42, 43, 44, 49
(No dot above lion)			
31	,	+	
32	,	+	31, 32, 33
33	,	+	
34	,	+	
35	,	+	15, 15x, 34, 35, 36
36	,	+	
37	,	+	23, 37, 38, 47, 54, 102
38	,	+	
39	,	+	
40	,	+	24, 25, 40
41	,	+	41, 48

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽԻՈՐ ՀԱՅՈՑ			
42	ԿԱՐՈՂԴԻՒԹԲՆ ԱՅ Է		
43	»	+	30, 42, 43, 44, 49
44	»	+	
45	»	+	26, 27, 28, 45, 46, 50, 51, 52, 53, 53x
46	»	+	
47	»	+	47, 27, 28, 84, 108, 41, 48
48	»	+	
49	»	+	
(Same obverse with different die)			
50	»	»	
51	»	»	51, 52, 53, 53x, 54, 28, 26, 27, 45, 46
52	»	»	
53	»	»	
53x	»	»	
53x	»	»	
53x	»	»	
54	»	»	23, 37, 38, 47, 54, 102
55	»	»	55, 30, 42, 43, 44, 49
56	»	»	
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽԻՈՐ ՀԱՅՈՑ			
57	ԿԱՐՈՂԴԻՒԹԲՆ ԱՆՈՅՑ		57, 57x
57x	»	+	
58	» ԱՆՍ		13, 14, 58, 59, 60, 61, 62
59	»	+	
60	»	+	
61	»	+	
62	»	+	
63	» ԱՆՍՈՒ		63, 94
64	» ԱՅ Է		64, 65, 67, 68
65	»	+	
66	» ԱՆՈՅՑ		
66a	» ԱՆՈՅՑ Է		6, 7, 8, 66a, 100, 104, 105, 106, 116a
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽԻՈՐ ՀԱՅՈՑ			
67	ԿԱՐՈՂԴԻՒԹԲՆ ԱՅ Է		64, 65, 67, 68
68	»	+	
69	» ԱՆՍ		
ԱԽԾԻՆ ԹԱԳԱԽԻՈՐ ՀԱՅՈՑ			
70	ԿԱՐՈՂԴԻՒԹԲՆ ԱՆՈ		70, 71
71	»	+	
72	» ԱՅՈ		72, 116
73	» ԱՆՈՒ		
74	» ԱՆՈՅՑ		

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
Ահօն ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
75	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱԽՏ		75, 76, 77, 78, 93
76	,	,	
77	,	,	
78	,	,	
79	,	,	
80	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱԽՏ		80, 81, 82, 83
81	,	,	
82	,	,	
83	,	,	
84	,	,	
85	,	,	21, 85
86	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆԵԱՄ ԱԾՈ		17, 86
87	,	,	87, 88
88	,	,	
89	,	ԱԾ	1, 18, 19, 20, 89, 90, 91, 92
90	,	,	
91	,	,	
92	,	,	
93	,	ԱԽՏ	75, 76, 77, 78, 93
94	,	ԱԽՏՈ	63, 94
Ահօն ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
95	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՑ Է		
96	,	ԱԽՏ	96, 97, 98, 98x, 98x, 110, 111
97	,	,	
98	,	,	
98x	,	,	
98x	,	,	
99	,	,	5x, 99
Ահօն ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ (Letter Յ to left of cross)			
100	,	ԱԽՏՅ Է	3, 3x, 6, 7, 8, 66a, 100, 104, 105, 106
101	,	ԱԽՏՅ	
101x	,	ԱԽՏ	
Ահօն ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
102	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՑ Է		23, 37, 38, 47, 102
Ահօն ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ			
103	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱԽՏՈ		23, 37, 38, 47, 102
Ահօն ԹԱԳԱՀՈՐ ՀԱՅՈՑ (Letter Յ at the left side of cross)			
103a	ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱԽՏՅ		4, 103a
103b	,	ԱԽՏՅ	103b, 107, 5x
103c	,	ԱԽՏ	9, 103c

No.	Reverse Inscription	Reverse cross	Same Die
ԱԻՉԻՆ ԹԱԳԱԽԻՐ ՀԱՅՈՑ (Ligatured Թ and letter Յ in the field)			
104	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹԲՆ Ա.ՅՈՑ Է		6, 7, 8, 100, 104, 105, 106, 66a, 116a
105	»	+	
106	»	+	
107	» Ա.ՅՈՑ Է	+	103b, 107, 5x
108	»	+	
109	» Ա.ՅՈՇ	+	
109x	»	+	
110	» Ա.ՅՈՑ	+	
111	»	+	
112	» Ա.ՅՈՇ	+	
ԱԻՉԻՆ ԹԱԳԱԽԻՐ ՀԱՅՈՑ (Letter Յ at the left side of cross)			
113	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹԲՆ Ա.ՅՈՑ	+	113, 114
114	»	+	
115	»	+	
116	» Ա.ՅՈՑ	+	72, 116
116a	» Ա.ՅՈՑ Է	+	6, 7, 8, 100, 104, 105, 106, 116a, 66a
ԱԻՉԻՆ ԹԱԳԱԽԻՐ ՀԱՅՈՑ' (The blessing right hand above the cross)			
117	ԿԱՐՈՂՈՒԽԹԲՆ Ա.Յ Է	+	

We know that during the Roupenian era Armenian coins did not always have the same value. Merchants and money changers determined the value of coins according to their precious metal (silver or gold) content.

In medieval documents, we encounter references to three distinct types of Armenian coins: *Bissancios Stauratos* (cross trams), *Daremos Novos* (new trams), and *Taccolini* (takvorins). It has been established that the first term refers to the silver trams of Levon I and Hetoum-Zabel, which have a long cross in the designs.⁶ These coins contain 90% [or more, LAS] silver and weigh about 2.90 grams. Thus they contain about 2.60 grams of silver per coin. The silver coins of Levon II were of lesser quality and called "new trams"; they weighed about 2.60 grams and contained about 70% silver by weight. Their silver content was close to 1.8 grams per coin. Beginning with Levon III, the silver coins again suffered a reduction in silver content and were called takvorins. Their market value was determined on the basis of their silver content.⁷

The silver content of Smpad long cross trams (*Bissancios Stauratos*) was around 2.0 to 2.3 grams per coin. Smpad apparently made an attempt to re-establish the standards which prevailed at the time of Levon I and Hetoum-Zabel. It seems that Gosdantin tried likewise. Levon III was obviously unable to maintain the same standards; his takvorins contain barely 1.3 grams of silver per coin.

When Oshin ascended the throne in 1308, three kinds of silver coins were in use in Cilician markets with three different values. Numerous medieval documents are in

⁶ Paul Z. Bedoukian, "The Identity of the Coins of Cilician Armenia Known as 'Bissancios Stauratos,'" *Handes Amsorya*, Vol. 73 (1959), pp. 241-250; also in *Selected Numismatic Studies* (Los Angeles, 1981), pp. 339-343 (in Armenian).

⁷ Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia*, p. 126.

existence corroborating this point.⁸ It seems that Oshin established his *Bissancios Stauratos* or long cross trams as a specific type of coin, perhaps during the first year of his reign. In any event, the number of these coins struck must have been small, since most of his silvers are takvorins resembling those of his predecessor King Levon III, and his successor King Levon IV.

In conclusion, it is apparent that coins bearing a long cross have a high intrinsic value. They were struck by Levon I, Hetoum-Zabel, Smpad, and in small quantity by Oshin.

There appears to be no reason to call these coins of Oshin coronation trams. No other king of the Roupenian dynasty struck coronation trams, except Levon I, whose purpose it was to announce the inauguration of a new dynasty.

Whether we call these coins coronation trams or long-cross trams (*Bissancios Stauratos*), the hoard under discussion is important in that it illuminates one of the dark pages of Armenian numismatics.

ՕՇԻՆ ԹԱՎԱՒՈՐԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՐԾԱԲՆԵՐՈՒ ԴՐԱԱՄԱԳԻՒՏ ՄԸ

[Ամփոփում]

Օշին թագաւորին 129 օծման դրամներու գանձին ուսումնասիրութիւնը առաջարեց որու եղակացութիւններ, թէ ինչո՞ւ Օշին հատանեց այս բարձրօրակ հազուազիւտ դրամները

Կային որոշ պատճառներ, որ Օշին թագաւորն ալ ևնոն Ա-ի կամ Զապէլ-Հեթումի կշիռով և որպակով դրամներ հատանեց: Գիտենք որ ուռինեան չըջանին հայկական դրամները միշտ նոյն արժէքը չեն ունեցած: Վաճառականները և լումայափոխները դրամներուն արժէքը կ'որոշէին անոնց ոսկիի կամ արծաթի պարունակութեան համեմատ Այնակս որ շուկայի արժէքները չիմուուած էին ոսկիին կամ արծաթին վրայ:

Երբ Օշին գահ բարձրացաւ 1308 թուականին, շուկայի վրայ չըջանառութեան մէջ էին երեք տեսակ արծաթ դրամներ, երեք տարրեր արժէքներով: Ժամանակակից բազմաթիւ փաստաթուղթեր կան, որոնք կը հաստատեն այս տեսակետը: Այնպէս կ'երեսի թէ Օշին հատանեց իր Bissancios Stauratos կամ խաչանիշ դրամները իրոք որոշ տեսակի դրամներ և կը ջանար վերահստատել նախկին Լենոն Ա-ի և Հեթում-Զապէլի դրամական դրութիւնը, թերևս իր թագաւորութեան առաջին տարրուն ընթացքին, բայց ամէն պարագայի՝ քիչ քանակով, իսկ իր դրամներուն մեծամասնութիւնը թագուորին էին, նմանութեամբ իր նախորդին՝ Լեռոն Գ-ի, և կամ իրեն յաջորդող Լենոն Դ-ի թագուորիններուն:

Եղակացնելով կրնանք ըսել ուռեմն, թէ երկար խաչով դրամները բարձր արժէք ներկայացնող որոշ դրամներ էին, որոնք հատանուեցան Լենոն Ա-ի, Հեթում-Զապէլի, Սմբատի և քիչ քանակութեամբ վերջին անգամ Օշինի կողմէ:

Օշինի այս դրամագիւտը՝ ըլլայ օծման դրամներու, կամ խաչանիշներու (Bissancios Stauratos) գանձ մը, մեծ արժէք կը ներկայացնէ և կը լուսաբանէ մեր դրամագիտութեան պատմութեան մութ էլերէն մէկը:

Պ. ԶԱՐԵԿ ՊՏՈՒԿԵԱՆ

⁸ Victor Langlois, *Cartulaire* (Venice, 1863).

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

6 HOVANNISIAN, Richard G. *Republic of Armenia; Between Crescent and Sickle; Partition and Sovietization*, by Richard G. Hovannian. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1996, figs. 26-30, illus.

Postage stamps and currency of the Republic of Armenia are illustrated.

YTN

Պատկերուած են Հայաստանի Հանրապետութեան դրամաթուղթերն ու թղթադրամները Եթովուն

7 NOYAN TAPAN. Chatraki 32rd hamashkarhayin oghimpiakanin nuiruats hushadram [Commemorative Coin Dedicated to World 32nd Chess Olympiad] - Ճամանակի 32րդ համաշխարհականին ողիմապահականին նուիրուած յուշադրամ. *Armenian Life*, Vol. XI (1-7 September 1996), No. 44, p. 38. In Armenian.

The Central Bank of Armenia issued new coins dedicated to the 32nd world chess olympiad, to be held in Yerevan. The obverse displays the republic's coat of arms, "Republic of Armenia" in Armenian, "100 dram," and "1996." The reverse has a chess board and "XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA." The proof coin was struck by the British Royal Mint, 0.925 silver, 38.61 mm, 28.28 g. YTN

Հայաստանի Կեդրոնական դրամատունը թողարկած է նոր յուշադրամներ, նուիրուած՝ ճամանակի 32-րդ համաշխարհականին ողիմապահականին, որ տեղի պահու առնեան Երևանի մէջ: Երեսին վրայ պատկերուած է համաշխառութեան զինանշանը և «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, 100 ԴՐԱՄ, 1996» Կռնակը ունի ճամանակի դաշտը և «XXXII CHESS OLYMPIAD, YEREVAN, ARMENIA»: Ցույցը (proof) արժանիք գրամը կոփուած է Բրիտանիայի Արքայական դրամահատարանին կողմէ, 0.925 յարագ, 38.61 մմ տրամագիծ և 28.28 գրամ կշիռ:

8 NOYAN TAPAN. Ancient Armenian Coin Collection on Display. *Armenian Weekly*, Vol. LXVI (21 September 1996), No. 38 (29778), p. 8.

See abstract of No. 9.

9 NOYAN TAPAN. Hayastani dramneru nuiruats ts'uts'ahandēs [An Exhibit Dedicated to the Coins of Armenia] - Հայաստանի դրամներու նուիրուած ցուցահանդէս. *Armenian Life*, Vol. XI (16-22 August 1996), No. 42, p. 4. In Armenian.

An exhibit of coins donated to Armenia was unveiled in the State Museum of Armenian History. The exhibit was a loan of the Artaxiad and Roupenian dynasty coin collection of Yervant Abadjian. At the end of the exhibit, Abadjian donated some of the valuable coins of his collection to the Armenian Historical, Etchmiadzin, and Central Bank Museums. YTN

Հայաստանի պատմութեան Պետական Թանգարանի մէջ բացումը կատարուած է Հայաստան նուիրուած դրամներու ցուցահանդէսին Ցուցահանդէսը իրավանացած է Հնորհն Եղուանդ Ապանեանի Արտաշէսեան ու Ռուբենին դրամներու հաւաքածուին, որ թանգարանին արամադրուած է: Ցուցահանդէսի աւորտին, Ապանեան իր հաւաքածոյէն արժէքաւոր կոտրներ նուիրած է Հայաստանի Պատմութեան, Էջմիածնի և Կեդրոնական Դրամատան թանգարաններուն: Եթովուն

10 NOYAN TAPAN. Jubilee Coin Dedicated to Chess. *Armenian Observer*, Vol. XXVI (18 September 1996), No. 47, p. 4.

See abstract of No. 7.

ANGEL ON KING OSHIN CORONATION TRAMS

PLATE I (N4-N21)

Y. T. NERCESSIAN

Historical background

King Levon II (1270-1289) was survived by Queen Keran (Kir Anna), five sons, and four daughters. His daughter Zabel married the brother of the king of Cyprus, Rita married Michael IX and became the empress of Byzantium, and two others married Crusader princes. All of Levon's sons—Hetoum, Toros, Smpad, Gosdantin, and Oshin—occupied the throne of the Cilician Armenian kingdom.¹

Hetoum II succeeded (1289-1293, 1295-1296, 1301-1305) Levon II and ascended the throne when Latin states in the Levant were disappearing due to the constant Mamluk attacks. His three intermittent reigns were beset with internal and external strife. He was never crowned king. Hetoum discouraged by political difficulties, abdicated from the throne in favor of his brother Toros (1293-1295) and retired to a monastery. Two years later Hetoum was urged by Armenian nobility and his brother Toros himself to take the reigns of the kingdom.² Hetoum renewed Armenia's alliance with Mongols and strengthened his ties with Cyprus, the only other Christian kingdom surviving in the Levant. In 1296, Hetoum and Toros travelled to Constantinople to pay a state visit to Rita and Michael, turning the regency over to their brother Smpad.³

Smpad (1296-1298) took advantage of his brothers absence, usurped the throne and declared himself as king. On their journey to Cilicia, Hetoum and Toros were captured by Smpad. Toros was strangled to death and Hetoum partially blinded.⁴

Gosdantin I (1298-1299), the fourth son of Levon II, was shocked by the events; he captured and imprisoned Smpad, released Hetoum II, but seized the throne and proclaimed himself as king.⁵ A year later, Hetoum recovered his eyesight. People and nobility wanted Hetoum restored to the throne. Gosdantin released Smpad from prison and both of them fought against Hetoum, the lawful king. Hetoum defeated Smpad and Gosdantin in a battle, captured and exiled them to Constantinople, and took the reign of the government for the third time when the country was invaded by the Mamluks and suffered devastation.⁶

Hetoum abdicated in favor of Levon, the son of his brother Toros. Levon III (1301-1307) was appointed co-ruler in 1301.⁷ Both Hetoum and Levon were treacherously murdered by their Mongol ally General Pilarghou in 1307.⁸ Some historians allege that

¹ J. de Morgan, *The History of the Armenian People* (Boston, 1965), p. 240.

² de Morgan, p. 242.

³ *ibid.*

⁴ *ibid.*

⁵ *ibid.*

⁶ *ibid.*

⁷ P. Z. Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia* [CCA] (New York, 1962; revised edition, Danbury, CT, 1979), p. 14.

⁸ CCA p. 15.

this crime was committed at the instigation of Armenian nationalists who resented the rapprochement between Hetoum II, his nephew Levon III, and the Catholic church.⁹ Others claim that General Pilarghou nursed a grudge against Hetoum for having prevented the erection of a Muslim mosque in Sis.¹⁰

Oshin, the fifth son of Levon II, hearing of the cowardly murder of Hetoum and Levon, rushed to Anazarbus at the head of a royal regiment and drove the Mongols from Armenian territory. Upon Oshin's complaint, the Great Khan had the Mongol general decapitated.¹¹

Oshin (1308-1320) returned to Tarsus where he was crowned as king.¹² His call for help from the West remained unanswered. The Mamluk sultan al-Nasir al-Din Muhammad, with 20,000 Egyptian troops and in alliance with the Turks of Iconium, invaded Cilician Armenia and advanced as far as Sis and Ayas without opposition. In September 1320, Oshin Baille with his brother Constable Gosdantin, attacked and surrounded the enemy in Ayas. The enemy left behind 6,000 dead and the rest were driven out of Cilicia. When the victorious Armenian army entered Sis, Oshin had already died on July 20, 1320, leaving the throne to his ten year old son Levon.¹³

Coinage

Except for Toros, all sons of Levon II (Hetoum II, Smpad, Gosdantin, and Oshin) struck coins.¹⁴ Hetoum struck billon deniers and two types of copper coins. Smpad struck two types of silver trams (coronation tram and tram), a half tram or billon, and a small sized copper coin known as pogh. Gosdantin I struck coins in gold, silver, and copper.

Oshin struck a silver coronation tram, half tram or half coronation tram, takvorin, and small sized copper pogh. Additionally, there are Oshin takvorins overstruck in Arabic, which were in circulation with regular takvorins and Egyptian Mamluks dirhams.¹⁵ Among all Oshin's coins, the most common coins are his silver takvorin and copper pogh.

Silver takvorin

Obv.: King on horseback riding right, holding reins with his left hand, and with his right hand, a mace extending over his right shoulder. Various field marks. Clockwise legend,

+ ԱՌԵՇԻ ԹԱՂԱՐԾՈ ՀԱՅՈ (Oshin king of the Armenians).

Rev.: Lion walking right and facing right. Behind him a cross with one arm. Dot above lion. Clockwise legend,

+ ԾՐԱՅԱ Ի ՔԱՂԱՔՈՒ ՍԻ (struck in the city of Sis).

AR 22 mm, 2.44 g., CCA 1886, ACV 441.

⁹ de Morgan, p. 246, CCA p. 15.

¹⁰ V. M. Kurkjian, *A History of Armenia* (New York, 1964), p. 254.

¹¹ CCA p. 15.

¹² de Morgan, p. 246.

¹³ V. Hovhannesian, *History of the Armenians* (San Lazarro, Venice, 1979), pp. 15-16 (in Armenian).

¹⁴ CCA pp. 314-336, 353-368; Y. T. Nercessian, *Armenian Coins and Their Values* [ACV] (Los Angeles, 1995), pp. 143-150, 155-158.

¹⁵ Paul Balog, *The Coinage of the Mamluk Sultans of Egypt and Syria* (New York, 1964), pp. 146-147, pl. VIII, Nos. 213a-213f. Abdel Rahman Fahmy, "Contributions to Mamluk Coinage," *Bulletin de l'Institut d'Egypte*, Vol. L (1968-1969), pp. 5-36, pls. 1-13 (in Arabic).

Angel on King Oshin Coronation Coins

Copper pogh

Obv.: King seated on a bench-like throne holding cross in right hand, a fleur-de-lys in left. Clockwise legend,
+ ԱհՉիւ ԹԱԳԱՒԻՈՐ Հ.
Rev.: Ornate cross. Clockwise legend,
+ ԾԻՆՈՅ Է ՔԱՂԱՔ Սի.
AE 18 mm, 1.20 g., CCA 1936a, ACV 448.

Silver coronation tram. Angel next to king's head (type Nos. 1-11)

Obv.: The king is seated on a throne ornamented with lions, wearing a crown and a royal mantle on his shoulders. He holds a cross in his right hand and fleur-de-lys in his left. His feet rest on a footstool. Above the fleur-de-lys, next to the king's head, is an angel with two wings. Clockwise legend,
+ ԱհՉիւ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՅ.
Rev.: A long cross between two lions rampant regardant. Clockwise legend,
+ ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՅ Է (by the will of God).

Silver coronation tram. Hand next to king's head (type Nos. 12-21)

Obv.: The king is seated on throne as before, but a hand with two fingers extended is next to king's head. Clockwise legend,
+ ԱհՉիւ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՅ.
Rev.: A long cross between two lions rampant regardant. Clockwise legend,
+ ԿԱՐՈՂՈՒԹԲՆ ԱՅ Է.

Catalogue

The catalogue below is formed according to completeness of legend. The first column gives the assigned specimen number. The second column references the corpus number of Bedoukian's paper printed in *Haigazian Armenological Review*, reprinted in *Selected Numismatic Studies* of Paul Z. Bedoukian or English translation preceding this article.¹⁶ The obverse Armenian legend is at the top of the block of coins, starting with specimen number. The reverse Armenian inscription is printed in the third column. The fourth column indicates the reverse cross design patterns (Fig. 1). Column five is the weight of the coin in grams. The sixth column provides pertinent comments on coins as required. Note that all specimens are illustrated in the plate, except coins 14 and 20.

Stylistic grouping of Oshin coronation trams

Because of the paucity of specimens at hand, it was decided to prepare sketches only for reverse cross patterns, illustrated in Figure 1.

In the past King Oshin coronation coins have been studied and the object appearing to right of king's head has been described by Fr. C. Sibilian,¹⁷ K. J. Basmadjian,¹⁸ and P.

¹⁶ P. Z. Bedoukian, "A Hoard of Coronation Trams of King Oshin (1308-1320)," *Haigazian Armenological Review*, Vol. IV (1973), pp. 81-96; also in *Selected Numismatic Studies* [SNS] (Los Angeles, 1981), pp. 488-503 (in Armenian with English summary); English translation in this issue of *Armenian Numismatic Journal*, pp. 3-11.

¹⁷ Fr. C. Sibilian, *Classification of Roupenian Coins* (Vienna, 1892), pp. 81-82 (in Armenian).

¹⁸ K. J. Basmadjian, *Numismatique générale de l'Arménie* (Venice, 1936), p. 170 (in Armenian).

Z. Bedoukian¹⁹ as a hand appearing to the right of king's head and giving divine blessing. However, the author has several pieces in his possession where the object appearing next to king's head is actually an angel with two wings;²⁰ and on late issues this has been simplified giving the impression of a hand with two fingers exended.

Table I. Oshin Coronation Trams

No.	SNS	Reverse Legend	†	Wt.	Comments
Angel next to king's head					
+ԱԻՇԻՆ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՑ Է*					
01	1	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԱԿ ԱՆ Է	B2	---	8 in obv. l. field
02	2	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱՆՈՑ	B4	---	8 in obv. l. field
03	11	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱԱՏ	B1	---	PB-11
+ԱԻՇԻՆ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՑ					
04	26	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է (CAH coll.)	A1	2.95	Կ below rev. cross
05	26	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է (LAS coll.)	A1	2.94	Կ below rev. cross
06	26	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է	A1	2.86	Կ below rev. cross
07	47	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է	A2	2.84	Կ below rev. cross
08	37	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է	A3	2.85	Կ below rev. cross
09	37V	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է	A4	2.82	Կ below rev. cross
10	64V	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է	A5	2.88	Կ below rev. cross
11	56V	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱԱՏ	D	2.74	Կ below rev. cross
Hand next to king's head					
+ԱԻՇԻՆ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՑ Է*					
12	17V	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԱԿ ԱՆՈՑ	C	2.86	
13	16V	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է	B3	2.86	Top loop at the r.
14	10	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱԱՏ	B1	2.87	
+ԱԻՇԻՆ ԹԱԳԱՒԻՈՐ ՀԱՅՈՑ					
15	74V	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱՆՈՑ Է	B1	2.80	8 in obv. r. field Dot above footstool
16	101	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱՆՈՑ	B5	2.78	8 in obv. l. field
17	89	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԱԿ ԱՆԻ	B2	2.74	Top loop at the r.
18	75V	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱԱՏ	B4	2.86	Top of cross thicker
19	64	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ Ա.8 Է	A6	2.87	Ornate footstool
20	58	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱԱՏ	B1	2.96	
21	58	ԿԱՐՈՂՈՒԹՎԲՆ ԱԱՏ	B1	2.82	

Initially, on Oshin coronation coins an angel was engraved next to the king's head. An angel is a messenger of God, in human form with wings, communicating His will

¹⁹ P. Z. Bedoukian, CCA pp. 92, 353-354.

²⁰ ACV 439.

Angel on King Oshin Coronation Coins

to man. In this case, an attendant of God is expressing divine approval of Oshin seated on the throne of the Cilician Armenian kingdom.

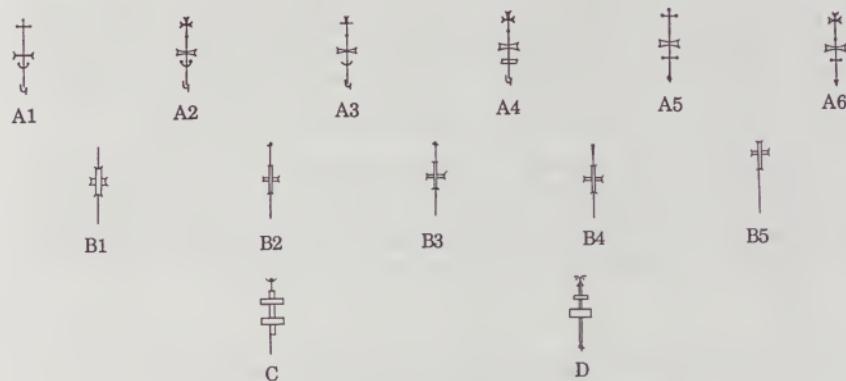

Fig. 1. Oshin coronation tram reverse cross patterns

Eventually, the angel body and two wings were simplified, transformed, and took the shape of a hand and two fingers. Coin Nos. 12 and 13 represent transition dies where the figure is a hybrid: a deformed angelic figure, head disappeared, curved wings became two straight fingers, the body has the same curvature, the legs have taken a strange shape.

On late Oshin coronation issues there are two straight fingers, a bulky object resembling a hand and of course no angel feet. This was accepted as a hand with two fingers indicating divine blessing. Regardless what form this object has, it does not diminish the numismatic value of the silver coin as it is still a coronation piece, and an extremely scarce one at that.

In Table I, three coins are introduced from Bedoukian's paper. These are inserted in our list so that one may not argue that the coins presented with a hand, should be catalogued first according to completeness of inscription, and coins with an angel icon should follow next.²¹ The reader should keep in mind that the catalogue offered in Table I is a small percentage of Oshin coronation trams (less than 15%).

In Cilician Armenian coinage we have coronation coins from King Levon I (two types), King Smpad, and King Oshin. None of the other kings issued coronation pieces. The coronation trams of these three kings are very high quality silver (more than 90%) and weigh close to 2.9 grams.

²¹ P. Z. Bedoukian, HAR p. 887-88; SNS p. 494-495. Based on the illustrations, coins 1, 2, 11, 30, and 49 have the angel icon.

Based on the data catalogued in Table I, Oshin Coronation Trams, the average weight of 18 coronation coins is 2.853 grams. The average weight of a sampling of 11 coins catalogued by Bedoukian is 2.869 grams.²²

Oshin also issued another unique coin: a half coronation tram. We have half trams from Levon I, Hetoum I, Levon II, Levon III, and Levon IV but no half coronation trams. Two half coronation trams of King Oshin are known to have existed. One of them once existed in the collection of Catholicos Sahak and was reported by Haikazn Hapeshian,²³ who was quoted by K. J. Basmadjian.²⁴ Whereabouts of this specimen is unknown. A second specimen is widely reported; however, because of the nature of the strike, it remains unknown if the object next to the king's head is an angel or a hand.²⁵

Examination of Oshin's coinage reveals that coronaion trams were struck with greater care than his takvorins and poghs. Since we also have half trams, the possibility exists that at the beginning he intended to strike high quality silver coins similar to Levon I and Hetoum I. Forced with economic reality, they were replaced with debased silver coins known as takvorins, issued by hundreds and thousands.

ՀՐԵՇՏԱԿ ՕՇԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՕԾՄԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ

[Ամփոփում]

Դրամագէտներ Հ. Ա. Սալիկեան, Կ. Յ. Բատմաջեան, Պ. Զ. Պտուկեան ուսումնասիրած են Օշին թագաւորին օժման դրամները՝ Դաշտին մէջ, թագաւորի գլխուն աջին երեցող առարկան նկարագրուած է իրու ձեռք մը, որ երկու մատ ունի:

Հեղինակը իր հաւաքածոյին մէջ ունի Օշինի տասնեակ մը օժման դրամներ, ուր երեցող պատկերը հրեշտակի մը կը նմանի Ապա աւելի ուշ թողարկումներուն վրայ այս նկարը պարզացուած է և կը նմանի երկու երկնցած մատ ունեցող ձեռքի մը: Մէկ կամ միւս առարկան, արծաթին դրամագիտակն արժէքը չի նուազեցներ, տակաւին օժման դրամ մըն է, ու նաև չափազանց հազորապիւս դրամ մը:

Հեշտակ կը նշանակէ Աստուծոյ կողմէն զրկուած պատգամաւոր, իր կամքը կատարելու կամ մարդոց յայտնելու համար Մեր պարագային՝ Աստուծոյ սպասարկող էակ մը, որ կ'արտապայտէ աստուծային հաւանութիւնը՝ Օշինի կիլիկեան Հայաստանի թագաւորութեան գահին վրայ պազմելուն համար:

Օշին ունի նաև օժման կիսադրամ մը՝ Յարդ միայն երկու օրինակ տեղեկագրուած է այս կիսադրամէն: Մին կորուած է ներկայի միակ ծանօթ նմուշին վրայի կնիքին անորոշութեան պահանողի՝ առարկային ինչ ըլլալը յատակ չէ:

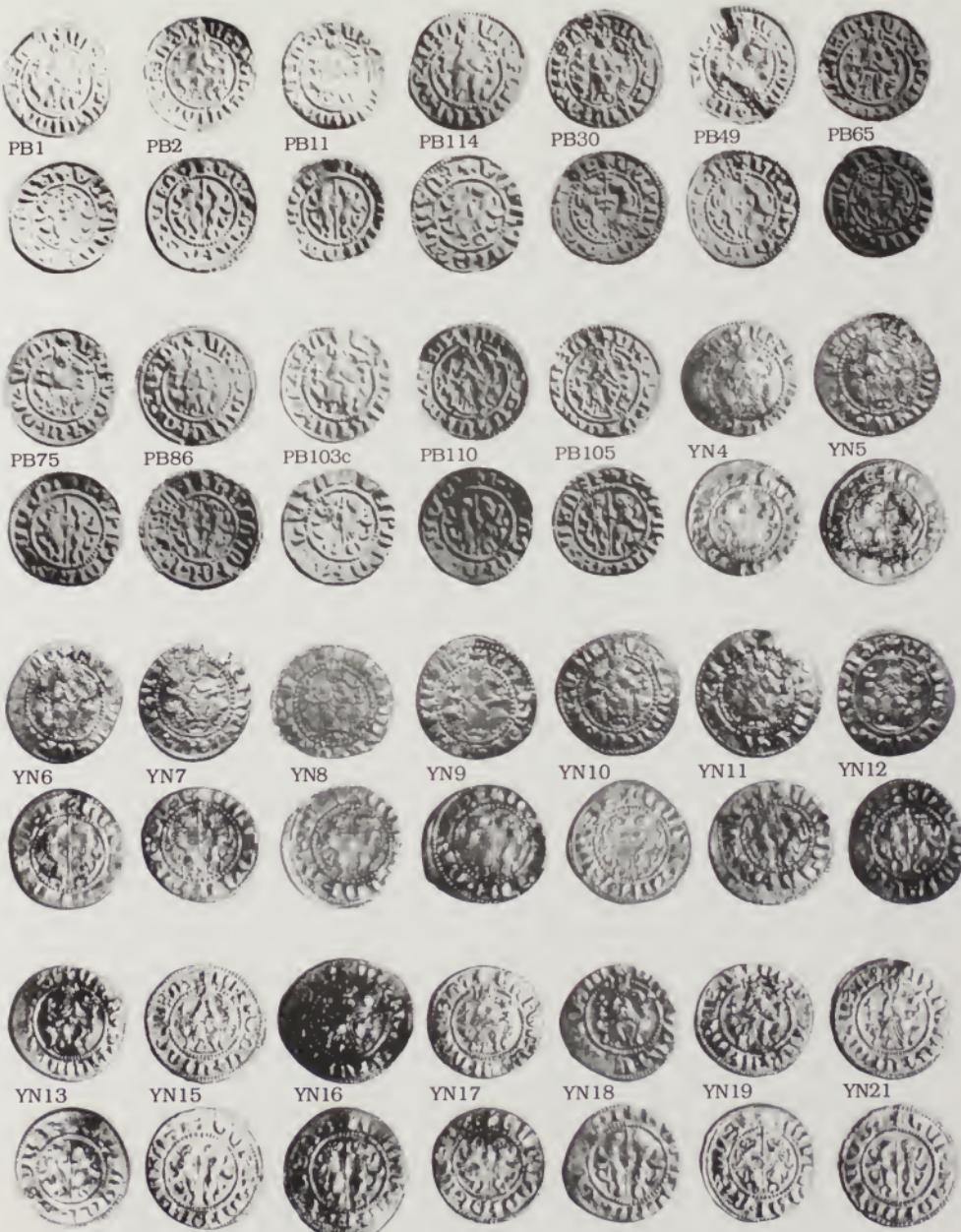
Ե. Թ. ՆԵՐՍԻԿԱՆ

²² P. Z. Bedoukian, HAR p. 85; SNS p. 492; ANJ pp. 5-6.

²³ Haikazn Hapeshian, "Ancient Coins," *Azatamarit*, Vol. I (March 6/19, 1911), No. 34, p. 544 (in Armenian). Berj M. Garabedian, "The King Oshin Half Tram of Catholicos Sahak Khapaian," *Handes Amsorya*, Vol. CI (1987), pp. 695-697 (in Armenian).

²⁴ K. J. Basmadjian, p. 171.

²⁵ J. Guevrekian, "King Oshin Half Tram," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. IV (1978), pp. 91-94; CCA revised edition 1936b; ACV 440.

Հայաստանի քաղաքական, տնտեսական բարդ իրավիճակների հետևանքով ժողովրդի մեծ զանգուածներ ստիպուած էր թողնել հայրենիքը, ապաստան զտնելով երկրագունդի այս կամ այն երկրում: Ցաւք, այս իրավիճակը շարունակուելով դարեր շարունակ չէ դադարում և մեր օլերում, երբ Հայաստան երկրը չուրջ հինգ տարի անկախ պետութիւն է: Հաստատուելով նոր վայրերում հայեր ապրել և ապրում են լիարժէք կենաքող, ամենուրէք ստեղծում բարիքներ՝ կառուցում եկեղեցներ հիմնում դպրոցներ, մշակոյթի կենտրոններ, կառուցապատում քաղաքների թաղամասներ, ստեղծում արուեստի գործեր Սակայն, արտաքուստ բարուոր այս իրավիճակը մշտապէս ունենում է բաւական տիտրով վերջնակտութիւններ, թէ որքան հզոր հայկան գալթօջախներ վերացան, կամ անկան եղրին են կանգնած եւ այդ, զուցէ և օրինաչափ ընթացքը մշտապէս կրկնում է: Հայկական կրթական օջախների պատմութիւնը և նրանց հետ առնչուող մեղալիքն արուեստի ֆարերստմիայի յուշարձանների ստեղծումն ու պատմութեան ընթացքը ևս սերոբէն կապում է երկրի քաղաքական, տնտեսական զարգացման հետ:

Հայերը ունեցել են և ունեն բազմաթիւ մեծ ու փոքր կրթական կենտրոններ տարբեր երկրներում, որոնց ճակատագիրը ունեցել է նոյն օրինաչափ ընթացքը: Սակայն կան այնպիսի դպրոցներ, որոնք ունեն առանձին նշանակութիւնն հայկական իրականութիւննում, ներշնչելով հապարտութիւն ոչ միայն նրանց աւարտողների, այլև հետազոտ սերունդների մօտ եւ դա պատահական չէր, քանի որ այդ կրթօջախները աւարտողները վստահութիւնն ներշնչող գրագիտութեան չափանիշ են Նման ուսումնական հաստատութիւններից է Յովնանեան զպրոցը¹, Բերենք դպրոցի պատմութիւնը ներկայացնող որոշ համառօտ տեղեկութիւններ Յովնանեան զպրոցը ժամանակագրական առումով մեծ պատմութիւն չունի, այն ընդգրկում է շորջ կէստարեան պատմութիւն: Սակայն իր նշանակութեամբ, իրք ժամանակի օրիորդաց զպրոց, հայ կրթօջախների պատմութեան նշանաւոր էլերից է, որը գուրս է քանի ոչ միայն թիֆլիսի լրջանակներից այլև Կովկասի և Նրա սահմանածերից գուրս, հանգստանալով աղջիկների կրթութեան և դաստիարակութեան առաջնակարգ համարում ունեցող ուսումնական հաստատութիւններից մէկը Դմբրոցը, որոշ նոյնատումներով, գործել է 1877 թ. մինչև 1921 թ. Նրա փակուելն էլ սովետական իրավակրպի ազգային քաղաքականութեան տիտուր հետևանքներից էր:

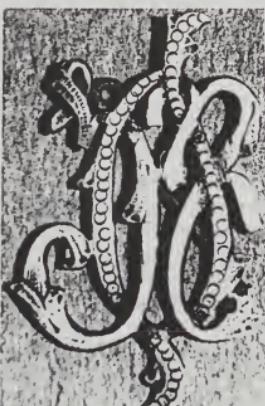
Թիֆլիսի Ներսէսեան արական դպրոցի բացումը յետոյ միայն 1869 թ. Մուլուու Սր. Գէորգ եկեղեցուն կից Թիֆլիսում բացուեց Գայանեան օիրորդաց զպրոցը: Սակայն, այն միայն ունեռ խաւերի երեխանների համար էր, քանի որ ուսման վարձը բաւականին բարձր էր և ոչ մատչելի շատերի համար: Այլ տեսակներից ելնելով, ծագումով անեցի Յոհաննէս Ստեփանի Յովնանեան իր կնոջ՝ Մարիամի հետ որոշում են զպրոց հիմնել որը և չուներ երեխանների համար Շուտով Յովնանեանների ընտանիքը տեղափոխուում է Մոսկուա, որտեղ և Մարիամ Յովնանեանը երիտասարդ հասակում մահանում է: Լստ երկոյթին, այլ տիտուր իրողութիւնը ևս խթանում է զպրոցի լուսափոյթ բացմանը, քանի որ Յովնաննէս Յովնանեանը որոշում է անպայման իրագործել սիրելի կնոջ զաղեմի երազանքը:

1876 թ. Յութիսի 15-ին նա դիմում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վեհափառ Գէորգ Դ. (1866-1882), խնդրելով Թիֆլիսի Սր. Ստեփանոսի անուան կուսանաց վանքին կից հիմնել հայկական օրիորդաց ուսումնաբան:

1876 Գեկտեմբերի 16-ի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կոնդակով Յովնանեան ստանում է հայրաբետական հաւանութիւնը և 1877 թ. Նոյեմբերի 21-ին դպրոցը բացուում է: Տասը տարի յետոյ 1887 թ. հաստատութիւնը ստացաւ հիմնադիրների արժանի անուանումը, կոչուելով «Մարիամէան - Յովնանեան օրիորդաց զպրոց»:

¹ Յովնանեան զպրոցը պատմութեան վերաբերող տեղեկութիւնների մասին աեմս Հովնանեան դպրոց (Երկան, 1979).

Հաստատութեան կենսագրական ուղին գոյուարին էր Երկու անգամ այն փակուել ու վերաբացուել է 1885-1886 թթ. և 1897 թ. մինչև 1905 թ- Սովետական կարգերի հաստատումից յատոյ դպրոցը վերջնականապէս փակուեց, իսկ նոյն շէնքում հիմնուեց Հայկական մանկավարժական ուսումնարան Հայկական դպրոցների պատմութեանը նուիրուած են բազմաթիւ մէծ ու փոքր աշխատութիւններ, սակայն այդ ուսումնական հաստատութիւնների մէջաները ու կրծքանշանները զրեթէ չեն յիշատակուած: 1975 թ. մեր կողմէից հրատարկուեց մի յօդուած, որտեղ ընդուրկուած են ուսումնական կայսրութեան սահմաններում գործող ուսումնական հաստատութիւնների մէջաների մանրամասն քննութիւնը²

Սպ. 1. Դպրոցին կրծքանշանը

1960-ական թուուկանները Ցովնանեան դպրոցի սանուէնիները հիմնել էին Միութիւն, որի առաջին հաւաքը տեղի ունեցաւ: 1967 թ. Հոկտեմբերի 16-ին Այր Նիստը համընկաւ դպրոցի հիմնադրամն 90-ամեւակին թորեւանի առմիւ թողարկուեց կրծքանշանը:

Կլորակի կենտրոնում պատկերուած է զօն, որի տակ յաւերժութեան նշան. այս բոլորի շուրջը գրութիւն՝ «ԱՄՐԱՍՑԱՆ» — ՀՈՎՆԱՆԵՑԱՆ ԴՊՐՈՑ»:

Այն սպիտակ մետաղից է, տրամագիծը 29 մմ: Պատրաստուել է Երկանում 1967 թ- Ներկայացուած կրծքանշանները իւրօքի բացայալում են Ցովնանեան դպրոցի պատմութեան որոշ էջերը, նպաստում, որպէսզի այն առաւել լիր ու ամրողական ներկայանայ սերունդների առկի: Միւս կողմէից նրանք Հայկական ֆալերիստիկայի նմուշներ են Յակտապէս սառաջին կրծքանշանը ունի բացառիկ նշանակութիւն, քանի որ թողարկուել է այն ժամանակի, երբ դպրոցը տակաւին գործող հաստատութիւն էր և իրու արդարիսի յուշարձան այն մրցում է գիտական շընառութեան մէջ առաջին անգամ:

ՀՅԵՆԻ Վ. ԱՄՐՈՑՄԵՆ

² Հ. Վ. Սարգսեան, «Հայկական թեման ուսումնական մեղալային արվեստում», Աշխատաթյուններ Հայաստանի Պատմութան Պատմականի, (Երևան, 1975), հատոր 2, էջ 127-135 (Առևելքների լիուսուր, Հայերի ամփուղում):

³ Ցովնանեան դպրոցը մշնաւարակ Սաթենիկ Բագրատիսի Բարայեանների ընտանիքը երիտ անգամ սահմանադր են եղել տեղականութեան 1915 թ. Կարսից և 1918 թ. Ալեքսանդրապոլից 1918 թ- հաստատութիւնը թիֆլուսում: Այստեղ Սաթենիկ Բարայեանը աւարտեց Ցովնանեան դպրոցը այսուհետեւ աւարտեց Երևանի պետական համապարբեր գիւղանախանկան Փակլուանար (տե՛ս վեհապետն թիւ 502): Աշխատել է սկզբու որպէս թուուկան թեման ուսուցչաւ, ապա իր մասնակիութեամբ կրծքանշանը գտնուած է Ս. Բալբեկանի որոտ՝ Հենրի Սարգսեանի ժամ (Երևան):

THE ARARAT ESKIJIAN MUSEUM GRAND OPENING

Governor George Deukmejian joined more than 400 friends of the Ararat Eskijian Museum, participating in its opening ceremonies and celebration banquet on Sunday, July 28, 1996. Its founder Luther Eskijian served as architect for both the Ararat Sheen Chapel and the museum, considered to be the crown jewels of the Ararat Home in Mission Hills, California.

It was a poignant moment when Mr. and Mrs. Jim Melikian unveiled the bronze statue they had donated at the entrance to the museum. The bronze "Mother Armenia Rising out of Ashes," was commissioned in memory of Melikian's father, Zaven Melikian. Audrey Melikian placed flowers at the base of the statue in honor of her late husband and in memory of all Armenian genocide victims,

As the crowd gathered around the statue, Rev. Fr. Shnork Demirjian offered the dedication prayer. Karin Musheghian sang the Armenian Lord's prayer, and Mr. Eskijian thanked sculptor Harout Halebian for his painstaking work.

Participating in the ribbon cutting ceremony were the Governor and Mrs. Gloria Deukmejian, Luther and Ann Eskijian, Museum Board Charmain Hasmig Mgrdichian, Board member Lysa Grigorian, Ararat Trustees Chairman Art Arutian, and Los Angeles County Supervisor Mike Antonovich.

The banquet in Deukmejian hall, MC'd by Jim Melikian, was punctuated by Governor Deukmejian's well chosen words describing Mr. Eskijian, now in his eighties, who came to America when he was seven years old, fleeing the Armenian genocide with his mother and brother in 1920 after his father's untimely death of typhus while attending the sick and dying. He never imagined that his ultimate dream would come true in the establishment of a museum which he would meticulously design and serve as its building supervisor. This museum now houses his life's collection of ancient coins and artifacts and is the core collection which the Armenian community is building. Donations of quality artifacts and memorabilia are always welcome.

The 2400 sq. ft. museum is a modern building and contains artifacts and materials mostly belonging to Luther Eskijian. There are coins from Tigran the Great, coins from Hetoumian dynasty, materials from the Hittite Period (2000 B.C.), ancient bibles, American lithographs of 200 years, Napoleonic items, bank notes and stamps from the first independent republic of Armenia (1918-1921), 16th century artifacts, two cases of lacework, ancient and valuable rugs, etc. The museum also has a genocide library and will expand its contents as time goes by.

Bob Shamlian, known as "Mr. Ararat" because of his many years of service on the Ararat board as its chairman and PR person, lauded Mr. Eskijian as he reminisced

The Ararat Eskijian Museum Grand Opening

about the long path Ararat has taken as a home for the aged, convalescent facility, and now community center.

Grand Opening

Fig. 1. 'Mother Armenia Rising Out of Ashes' statue by sculptor Harout Halebian

Among the guests honored during the evening were Mr. and Mrs. Nishan Derderian who have been long time benefactors of the Ararat Home, Mrs. Hasmig Mgrdichian, also honored for her generosity, and the Vartanian family who donated the museum's genocide library.

Also present at the banquet were California state assemblymen of Armenian descent, Chuck Poochigian from Fresno and Howard Kaloogian from North San Diego (both Republicans), who presented Eskijian with State commendations for his dedicated work.

Mr. Deukmejian also mentioned two pioneers of the Armenian American community, the late Arshag Dickranian and the late Alex Manoogian, who had recently passed away and who had left a legacy of service to the community.

Hasmig Mgrdichian delivered the opening and welcoming remarks and Karin Musheghian, accompanied on the piano by Ted Crain, presented a bouquet of operatic selections to the delight of the audience.

Reprinted from
The Armenian Observer
Vol. XXVI (August 7, 1996), No. 41, p. 8

Editor's Note: The numismatic portion of the Eskijian collection contains coins of the Artaxiad dynasty, coins of Cilician Armenia, Roman and Islamic coins relating to Armenia, bank notes and stamps from the Armenian Republic (1918-1921), and medals.

Certificates received from the following:

California Legislature Assembly, signed by Honorable Charles S. Poochigian (29th assembly district) and Honorable Howard Kaloogian (74th assembly district).

County of Los Angeles, signed by five supervisors, represented at the banquet by Mike Antonovich, Chairman.

City of Los Angeles, signed by Mayor Richard J. Riordan.

A letter of commendation received from:

Governor George Deukmejian. Also participated in the ribbon cutting ceremony and attended the banquet.

Y. T. NERCESSIAN

Specialist in Armenian Coins and Books

8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, CA 90660-1920, U.S.A.

ANA ANS ArmNS IBNS RNS SAN

1998

Bulletin No. 18
Supplement G

REPUBLIC OF ARMENIA

Gold coin—goddess Anahit (1997)

538. Anahit, 25000 dram. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 25000 ԴՐԱՄ 1997. Rev.: Portrait of goddess Anahit to left. ԱՆԱՀԻՏ-ANAHIT. AV 18 mm, 4.3 g., in plastic capsule, 900 k. UNC \$85

Cupronickel coins (1996)

539. 32nd Chess Olympiad, 100 dram, pure silver proof. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 100 ԴՐԱՄ 1996. Rev.: Mt. Ararat-shaped chess board, 32 CHESS OLYMPIAD YEREVAN 1996, below the Armenian chess logo for the tournament, a stork which carries a chess board on its wings. Proof. ₧38 mm \$10

540. 32nd Chess Olympiad, 100 dram, as above. ₧38 mm. UNC \$2

Phone/Fax on demand: 562-695-0380
e-mail: arnumsoc@aol.com

Shipping extra
California residents please add appropriate sales tax

Y. T. NERCESSION

Specialist in Armenian Coins and Books

8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, CA 90660-1920, U.S.A.
ANA ANS ArmNS IBNS RNS SAN

1997

Bulletin No. 18
Supplement F

REPUBLIC OF ARMENIA

Coins, Bank Notes, and Commemorative coins

We are pleased to offer all commemorative coins, aluminum coins, bank notes, and obligation bonds in one supplement catalogue.

501. Apricot coin, 25 dram, pure silver proof struck by the British Royal Mint. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 25 ԴՐԱՄ 1994. Rev.: Apricot. ARMENIACA ՄԻՐԱՆ-APRICOT. Leatherette presentation case and information leaflet. A beautiful strike and an extremely attractive coin. AR38.61 mm, 28.28 g., 0.925 sterling silver. Mintage 10,000. Certificate \$50

502. Sardarapat Battle coin, 25 dram, silver proof. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆ 25 ԴՐԱՄ 1994. Rev.: Monument dedicated to the battle of Sardarapat. ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՄ 1918. 28 May 1994, AR38 mm, 1 oz (31.1 g.), 0.999 silver. Mintage 3000. Certificate \$65

503. David of Sasun coin, 25 dram, pure silver proof. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 25 ԴՐԱՄ 1994. Rev.: Monument to David of Sasun. ՍԱՍՈՒՆԻ ՏԱՎԱԿԻՐ. 13 July 1994, AR38 mm, 1 oz (31.1 g.). Mintage 5,000. Certificate \$50

504. Pagan Temple of Garni coin, 25 dram, pure silver proof. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 25 ԴՐԱՄ 1994. Rev.: Pagan temple of Garni. ԳԱՐՆԻ 1 ԴԱ. 18 August 1994, AR38 mm, 1 oz (31.1 g.). Mintage 5,000. Certificate \$50

505. Jakharak coin, 1000 dram, pure silver proof. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 1000 ԴՐԱՄ 1994. Rev.: Jakharak (maiden behind spinning wheel). ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐ ԹՂԹԱԴՐԱՄԻ 75 ՏԱՐԻՆ. 16 September 1994, AR38 mm, 1 oz (31.1 g.). Mintage 5,000. Certificate \$50

506. Artsakh coin, 25 dram, pure silver proof. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 25 ԴՐԱՄ 1994. Rev.: Monument of Artsakh, church and a sword. ՄՐՅԱՆ ԱՍՏՎԱԾ ԾԱՌ ՄԵԶ Է. 17 October 1994, AR38 mm, 1 oz (31.1 g.). Mintage 5,000. Certificate \$80

507. United Nations, 100 dram, silver proof coin struck by the British Royal Mint. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 100 ԴՐԱՄ 1995. Rev.: UN 50th anniversary emblem and a view from tympanum of the western portal of the church of the Blessed Virgin (1321) in the village of Areni and two "khachkars" (cross-stones). NATIONS UNITED FOR PEACE, 50. The design symbolizes the year 301 A.D. when Armenia became the first country in the world to embrace Christianity as its state religion. Leatherette presentation case and information leaflet. A Beautiful strike and an extremely attractive coin. 1995, AR38.61 mm, 28.28 g., 0.925 sterling silver. Mintage 10,000. Certificate \$50

508. 32nd Chess Olympiad, 100 dram, pure silver proof. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 100 ԴՐԱՄ 1996. Rev.: Mt. Ararat-shaped chess board, 32 CHESS OLYMPIAD YEREVAN 1996, below the Armenian chess logo for the tournament, a stork which carries a chess board on its wings. 1996, AR38 mm, 1 oz (31.1 g.). Mintage 2,000. Certificate \$40

509. 32nd Chess Olympiad, 100 dram, silver proof coin struck by the British Royal Mint. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 100 ԴՐԱՄ 1996. Rev.: XXXII CHESS OLYMPIAD YEREVAN ARMENIA 1996. The Armenian chess logo for the tournament, a stork which carries a chess board on its wings. Leatherette presentation case and information leaflet. A Beautiful strike and an extremely attractive coin. 1996, AR38.61 mm, 28.28 g., 0.925 sterling silver. Mintage 10,000. Certificate \$55

510. National Assembly Building, 500 dram, pure silver proof. Part of Armenian statehood series. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, 1995. Rev.: National Assembly building, ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԾԵՆՔ. 1995, AR63 mm, 155.5 g. Mintage 300. Certificate \$165

511. Artaxiad Dynasty of Armenia, 500 dram, pure silver proof. Part of Armenian statehood series. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, 1995. Rev.: Coat of arms of the Artaxiad dynasty of Armenia, ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 1995, AR63 mm, 155.5 g. Mintage 300. Certificate \$165

512. Arsacid Dynasty of Armenia, 500 dram, pure silver proof. Part of Armenian statehood series. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, 1995. Rev.: Coat of arms of the Arsacid dynasty of Armenia, ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 1995, AR63 mm, 155.5 g. Mintage 300. Certificate \$165

513. Cilician Armenian kingdom, 500 dram, pure silver proof. Part of Armenian statehood series. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, 1995. Rev.: Coat of arms of the Roupenian dynasty of Cilician Armenia, ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԻԼԻԿԻՅԱՆ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ. 1995, AR63 mm, 155.5 g. Mintage 300. Certificate \$165

514. Bagratid Dynasty of Armenia, 500 dram, pure silver proof. Part of Armenian statehood series. Obv.: Coat of arms. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, 1995. Rev.: Coat of arms of the ^{Աբգար} Bagratid dynasty of Armenia, ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԱԱԳԱՅԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 1995, AR63 mm, 155.5 g. Mintage 300. Certificate \$165

525. 50 dram, UNC.....	\$5
526. 100 dram, UNC.....	\$9
527. 200 dram, UNC.....	\$14.5
528. 500 dram, UNC.....	\$16
529. 1000 dram, UNC.....	\$16.5
530. 523-529, 7 pieces UNC.....	\$60

Bonds (1993)

531. 500 r., obligation bond (1993) UNC.....	\$16.00
532. 1000 r., obligation bond (1993) UNC.....	\$16.50
533. 531-532, 2 pieces UNC.....	\$30

534. SPECIAL GIFT. Buy a complete set of commemorative coins of Armenia (501-514), and receive an aluminum coin set (522), a set of bank notes (530), and two bonds (533) as a gift. \$1295

Shipping extra

April 1997
California residents please add appropriate sales tax

535. 5000 dram bank note, UNC.....	\$45
536. Same as 530, plus 5000 dram b/n UNC	\$90
537. Same as 534, plus 5000 dram b/n UNC	\$1,320

If interested in collecting ancient and medieval Armenian coins, send \$5 for **Bulletin No. 18**, refundable on first purchase over \$20.

If interested in advancing your knowledge in Armenian numismatics, join the Armenian Numismatic Society and read the **Armenian Numismatic Journal**, the only periodical dedicated exclusively to Armenian numismatics.

Aluminum coins (1994)

515. 10 luma, UNC.....	\$1
516. 20 luma, UNC.....	\$1
517. 50 luma, UNC.....	\$1
518. 1 dram, UNC.....	\$1.5
519. 3 dram, UNC.....	\$2
520. 5 dram, UNC.....	\$3
521. 10 dram, UNC.....	\$7
522. 515-521, 7 pieces UNC.....	\$14

Bank notes (1993-4)

523. 10 dram, UNC.....	\$2
524. 25 dram, UNC.....	\$4

501

502

503

504

505

506

507

508

509

Obv.

510

511

512

513

514